

A HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MŰZEUM EMLÉKKÖNYVE

HFMK
20230113

A HOPP FERENC
KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM
EMLÉKKÖNYVE

HANDBOOK
OF THE FERENC HOPP MUSEUM
OF EASTERN ASIATIC ARTS

HFMK
20230113

HANDBOOK
OF THE FERENC HOPP MUSEUM
OF EASTERN ASIATIC ARTS

1919—1969

HFMK
20230113

Műz. 83/c. (25.901)

RÉV MIKLÓS fotóművész
hagyatékából

A HOPP FERENC
KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MÚZEUM
EMLÉKKÖNYVE

1919—1969

HFMK
20230113

NÉPMŰVELÉSI PROPAGANDA IRODA
1970

Műz. 83/c
(25.901)

Ez az Emlékkönyv a Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeum alapításának 50. évfordulójára készült

Szerkesztette és a bevezetést írta: *Horváth Tibor*

Szerzők:

Cseh Éva: A japán gyűjtemény

Ferenczy László: Zichy Jenő gyűjteménye, a koreai, a vietnámi, a mongol és a közel-keleti gyűjtemény

Horváth Vera: A nepáli, a pakisztáni, az indiai és hátsó-indiai, valamint az indonéziai gyűjtemény

Horváth Vera és Kovács György: A tibeti gyűjtemény

Polonyi Péter: A kínai gyűjtemény

A gyűjtemények magyar szövegének összefoglalóját *Ferenczy László* írta, angolra fordította *Kecskés Lászlóné*

Képszerkesztő: *Gellért Andor*

© A Keletázsiai Művészeti Múzeum főigazgatója, 1969.

A borító Katona László grafikusművész munkája

A fényképeket Kárász Judit, Petrás István és dr. Balás Miklós készítette

Felelős kiadó: Nemes Iván

Készült az MSZ 5601–59 szabvány szerint 11,25 A/5 ív terjedelemben 2000 példányban
70.2989 Egyetemi Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Janka Gyula igazgató

Az Emlékkönyv a múzeumunk alapításának 50. évfordulójára készült, amelyet együtt ünnepelhattunk meg a Tanácsköztársaság jubileumával. A Közoktatásügyi Népbiztosság Művészeti és Múzeumi Direktóriuma 1919. április 22-én adta ki határozatát a Keletázsiai Művészeti Múzeum felállítására és kialakításának menetére; az alapot szolgáltató Hopp Ferenc gyűjtemény egészítessék ki az országos múzeumok anyagában szétszórtan található keleti műtárgyakkal.

A Tanácsköztársaság idején megkezdődött a Hopp-gyűjtemény felmérése, rendezése és leltározása. Ezután kerülhetett csak sor az országos múzeumok keleti anyagának átvételére. Ennek lebonyolítása már évtizedeket vett igénybe nem utolsósorban azért, mert egyik-másik múzeumnál érthetetlen merevséggel ragaszkodtak a keleti anyag visszatartásához. Időközben, az ellenforradalom kezdeti szakaszában, a legnagyobb eredményt az jelentette, hogy a Tanácsköztársaság zsenge intézményét sikerült, kedvező időkre várva, a pusztító viharban átmenteni.

Ennek előfeltételét biztosította Hopp Ferenc 1919. június 22-én kelt fiókvégrendelete, amelyben megmásította 1910. október 10-én kelt végrendeletének azon pontját, miszerint gyűjteményét, a „több évtizedes fáradságos gyűjtőtevékenysége gyümölcseit”, megosztva a Szépművészeti, az Iparművészeti és Néprajzi Múzeumokra hagyományozza. A gyűjtemény együtt tartása mellett most a múzeum céljaira a villáját is a magyar államra hagyta, „mivel azóta meggyőződtem arról, hogy a gyűjteményem javarészét alkotó kelet-ázsiai (kínai, japán és indiai) műtárgyak alkalmasak arra, hogy egy keletázsiai művészeti múzeum alapjául szolgáljanak, s másrészt kulturális művelődés céljából a nagy nyilvánosságnak hozzáférhetővé tétessenek”.

Hopp Ferenc nem sokkal élte túl végrendeletét. 1919. szeptember 9-én hűnyt el, nyolcvanhatesztendős korában.

Felvinczi Takáts Zoltán, aki a Szépművészeti Múzeum fiatal munkatársaként 1907–1908-ban a Vay Péter által odakint vásárolt Japán gyűjtemény leltározása során kapott kedvet Kelet művészetéhez és akit a Tanácsköztársaság a Keletázsiai Művészeti Múzeum vezetésével bízott meg, most már részben megnyugodhatott; az egész Hopp-gyűjtemény az eredeti helyén továbbra is alapjául szolgálhatott az országos jellegű múzeum kiépítéséhez. Viszont hiányzott az állami támogatás, amely nélkül a múzeum nem működhetett. Ebben a

helyzetben Petrovics Elek, a Szépművészeti Múzeum igazgatója, találta meg a segítség módját; hozzájárult, hogy az általa vezetett múzeum keretébe kerüljön a Keletázsiai Múzeum.

Felvinczi Takáts Zoltán most már teljes erejét a belső múzeumi munkára fordíthatta. Hosszú ideig egyedül, majd egy-két segítőtársával, előbb megnyitotta 1923-ban a múzeum első kiállítását, majd a nehéz anyagi körülmények között is elérte, hogy a gyűjtemény vásárlással és jelentős ajándékozásokkal nemcsak, hogy lassan kiegészüljön, de még gyarapodjék is a legújabb napfényre került régészeti emlékek egész sorával.

A múzeum igazi fejlődésének a lehetőségét a Magyar Népköztársaság teremtette meg. Ekkor már az Iparművészeti Múzeumhoz kerültünk, amelynek főigazgatói — megértő támogatással — segítették elő a legnagyobb nehézségeink feloldását. Így nemcsak egy Kína Múzeumot rendezhettünk be, a volt Ráth György Múzeum átengedésével, hanem a közel kétszeresre szaporodott gyűjteményanyagunknak is helyet adtak a saját épületükben, noha a maguk anyagát is csak zsúfoltan raktározhatták el.

Az utóbbi két évtizedben, a rendszeres vásárlások mellett, gyűjteményeinket a Kínai Népköztársaságtól, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságtól, a Vietnami Demokratikus Köztársaságtól és az Indiai Köztársaságtól érkezett ajándékok és csereajándékok jelentős mértékben gazdagították.

Ez az Emlékkönyv most fel kívánja mérni, hogy hol is tartunk az anyagunkban, a gyűjtésünkben. Keletázsiai Múzeumnak indultunk el és ma már, két-három kivétellel, Ázsia valamennyi országa szerepel a gyűjteményeinkben. Schwaiger Imre, a huszas-harmincas években megismételt rendkívüli bőkezű ajándékaival, az indiai, a nepáli és a tibeti anyagunkat oly mértékben fejlesztette, hogy azokat ma már nemzetközi viszonylatban is számon tartják. Megkezdődött a közel-keleti gyűjtemény kialakítása is, ugyanabban az időben, látván, hogy a földrajzi aránylagos közelség és az évszázados közvetett-közvetlen, keresett, vagy reánk erőszakolt kapcsolat ellenére e területet, mint fő gyűjtési feladatot — a keleti szőnyegek kivételével — egyik országos múzeum sem vállalta. Korábban más múzeumoktól átvett darabokkal, újabban nagyértékű ajándékok és szerencsés vásárlások révén ez a gyűjteményünk is szépen alakul, jelentőségében előbbre jut.

Darabszámban és jelentőségben a két legnagyobb gyűjteményünk, arányában változatlanul, darabszámban és értékben megemelkedve — az első esetben igen tekintélyes mértékben megemelkedve — a kínai és a japán.

Talán éppen ezért nem gondoltunk még múzeumunk nevének megváltoztatására, olyképpen, hogy Kelet-Ázsiát Ázsiával, vagy Kelettel cserélnénk fel. Az eltelt 50 év eredményei közé tartozik az is, hogy amíg az indulásnál Vietnámot is és Koreát is csak néhány darab képviselte, addig most, ha ez a két gyűjtemény darabszámában nem is olyan nagy, de értékében elég jelentős ahhoz, hogy kiállításainkon Kelet-Ázsiáról összefüggő képet adjunk.

Az Emlékkönyvben összegezett felmérés azért is szükséges volt, mert a műtárgyak gyarapodásával nem tarthatott lépést a kiállítások területének növekedése. A két múzeumépületünkben (Hopp Múzeum és Kína Múzeum) a termek száma mindössze 9, ezért bemutatásra egyszerűen csak a műtárgyanyagunknak kb. 5—6%-a kerülhet. E kötöttségen úgy próbáltunk segíteni, hogy a Hopp Múzeumban a kiállításainkat gyakran változtatjuk, de lényegében ez a megoldás is csak az anyag „megforgatását” és nem a kiállításra kerülő darabok

számának megemelkedését jelenti. A kiállításainkat látogatók nem kapnak teljes képet anyagunkról, annak sokrétűségéről, érdekességéről és értékéről. Ennek pótlását adjuk ebben az Emlékkönyvben. Országról országra haladva, rövid összefoglalásban ismertetjük, milyen korok, milyen művészetek, vagy művészek találhatók meg múzeumban és közöttük melyek a kiemelkedő darabjaink, melyek a jelentős tárgyi csoportjaink. Így az Emlékkönyv feleletet adhat arra a kérdésre, mi az értéke és jelentősége az 50 éve alapított Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múzeumnak.

KÍNAI GYŰJTEMÉNY

A mintegy hétezer darabból álló kínai gyűjtemény alapja, körülbelül másfélezer darab, Hopp Ferentől, a múzeum létrehozójától származik. Az ő érdeme a kínai művészet hazai gyűjtésének megindítása is, ezt megelőzően a távolkeleti művészet iránti érdeklődés nálunk is Japánra korlátozódott. Az általa gyűjtött anyag azonban bizonyos művészekre koncentrált (féldrágakő-, elefántcsont-, fa- és lakkfaragás, rekeszszománc), más területek (kerámia, festészet, bronz) viszonylag háttérbe szorultak. A Keletázsiai Művészeti Múzeum megalapítása után ide helyezték át a Nemzeti Múzeumban, Szépművészeti Múzeumban, Iparművészeti Múzeumban, Néprajzi Múzeumban és más múzeumokban őrzött, időben nem egyszer Hopp gyűjtését megelőzően magyar tulajdonba került keleti, köztük kínai műtárgyakat. A múlt század második felében létrejött Xantus gyűjtemény művészi értékű kínai darabjai ekkor kerültek a Keletázsiai Művészeti Múzeumba. Zichy Jenő áthelyezett bronzanyaga jelentős segítséget nyújtott a hiányok pótlásához.

A huszas évek elején ilyen módon összegyűlt kínai anyag még mindig igen egyenetlen és hiányos volt, elsősorban a kerámia, festészet és bronz vonatkozásában. A múzeum első igazgatójának, Felvinczi Takáts Zoltánnak elévülhetetlen érdeme, hogy a szűkös anyagi körülmények ellenére, körültekintő vásárlásokkal, a gyengébb anyag eladásával, illetve cseréjével, jó szervező munkával a két világháború között sikerült az anyag főbb hiányait pótolnia. Az ő tevékenységének eredménye a múzeum számra viszonylag kicsi, de minőségi képekkel álló kínai festészeti gyűjteményének létrejötte. Az 1936-os kínai útja során vásárolt kisbronzokkal, az M. F. A. Nixonnal, Eduard von der Heydttel, Szabó Gézával, Komor Mátyással és másokkal való ismeretsége következtében létrejövő ajándékozásokkal pedig megfelelő színvonalra fejlesztette a gyűjtemény régi anyagát.

A felszabadulás utáni jobb pénzügyi ellátás lehetővé tette, hogy a felszámoló régi magángyűjtemények anyaga fokozatosan a múzeum tulajdonába kerüljön. A Kínai Népköztársasággal kiépülő kapcsolatok következtében ugrásszerűen növekedett a Kínában járt magyarok száma, ami azután a múzeum modern festészeti anyagának gyarapodásában tükröződött. A múzeum modern gyűjteményének megalapozása a Kínai Népköztársaság két nagy — több mint ezer tárgyat tartalmazó — iparművészeti és népművészeti ajándékának (1955-ben, illetve 1960-ban kerültek a múzeum tulajdonába) köszönhető. Ajándékok és vásárlások révén a kínai gyűjtemény azóta is rendszeresen gyarapodik, s fejlődésének üteme (az utóbbi évek során a kínai anyag évi gyarapodása félszáz körül mozgott) valamivel megelőzi a többi gyűjteményt.

Bronzművesség

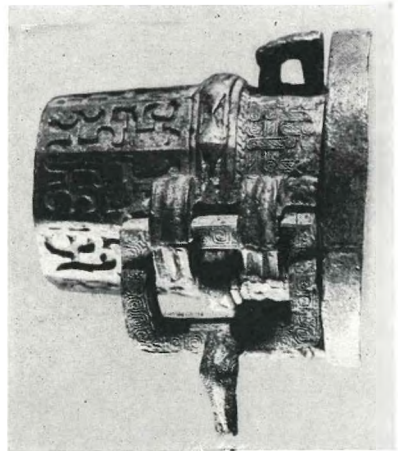
A kőkorszak a Sárga folyó medencéjében az i. e. II. évezred derekáig tartott, amikor a bronzművesség fokozatosan kiszorította.

A Sang-Jin-kor (i. e. 1500—i. e. 1000) kultikus célra készült eszközei, fegyverei és edényei gazdag ornamentikával díszítettek. A Zichy-anyagban Felvinczi Takáts Zoltánnak sikerült egy olyan edényt felfedeznie, amelynek alsó — most már leválasztott — része egy Sang-Jin-kori műhelyben készülhetett.

A Csou-korra (i. e. 1000—i. e. 3. sz.) datálható több bronztárgyunk. Az eszközök közül a kerékagy (2. kép), a fegyverek közül a feliratos kő balta kiemelkedőbb darab, mintegy tíz darab arany, ezüst, illetve féldrágakő berakásos díszes övcsatunk jellegzetes Csou-kori darab. Ebből a korból származik a díszharang is. (1. kép) A korszakot számos övveret, ruhadísz, ruha- és késpénz képviseli a gyűjteményben.

1. Kína. Harang, bronz, i. e. 4—3. század
China. Bell, bronze, 4th—3rd century B.C.

2. Kína. Kerékagy, bronz, i. e. 5. század
China. Wheel-hub, bronze, 5th century B.C.

Mintegy negyedszáz darabból álló — különböző forrásból származó — bronztükrök gyűjteményünkben öt díszítetlen és kilenc díszített Han-kori (i. e. 206—i. u. 220) darab, s egy Tang-kori (618—907) tükör (3. kép) található.

A dél-szibériai és kínai kultúrkör érintkezésénél fekvő Ordosz vidéket több állatalakos, állatküzdelmi jelenetet ábrázoló veret, néhány ún. hun üst (4. kép) és jellegzetes megformálású tőr képviseli. E kis együttesnek a jelentőségét még fokozza, hogy jól kapcsolódik a Zichy gyűjteményhez.

A Han-korból és a Han és Tang-kor közötti századokból a múzeum több kisbronzot (szobrocskákat, amuletteket, vereteket) őriz. A Tang-kori művészet eredményeit mutatják kis méreteik ellenére is az eredetileg aranyozott Apszasz illetve Bodhiszattva figurák. A Szung-kori (960—1278) bronzpecsétek nomádok által lakott területről kerültek elő, Nixon ajándékai. A Szung bronzplasztikát a gyerek Buddha szobra, egy Kuan-jin fej és Manjusri szobra képviselik.

3. Kína. Tükör, bronz, Tang-kor

China. Mirror, bronze, T'ang Dynasty

4. Kína. Üst, bronz, Ordosz vidék, Han-kor

China. Cauldron, bronze,
Ordos region, Han Dynasty

A kanonizáló, merev ábrázolásokkal szakító Ming-kori (1368 – 1644) bronz kispasztikát több szép darab képviseli. Ezek közül is kiemelkedik az utak és csatornák felügyelőjét ábrázoló, egyénített hivatalnok ábrázolás (5. kép), a „nyolc halhatatlan” („pahszien”) egyikét ábrázoló lendületes figura (6. kép), a gyakorlott megformálású taoista alakok stb. Ritka, s méreteiben is impozáns a két részben öntött, 140 cm magas szobor, amely Fu-sent, a boldogság istenét ábrázolja öszvérháton ülve. Későbbi darab a bivalyháton ülő Lao-cét ábrázoló nagyobb méretű szobor.

A Ming és Csing-korban (1644—1912) készült, klasszikus stílusú bronzedényeink (főleg füstölők) jól jellemzik a műfajt.

A hagyományos buddhista ábrázolások számos példájával, köztük néhány datált darabbal is találkozunk a Szung kortól a Csing korig terjedő anyagban.

5. Kína. Az utak és csatornák felügyelője,
bronz, 15–16. század

China. Inspector of roads and canals,
bronze, 15–16th century

6. Kína. Csung-li Csüan,
bronzszobor, 15–16. század

China. Chung-li Ch'üan,
bronze, 15–16th century

Szobrászat

A kínai szobrászat fejlődésére nagymértékben hatott az i. u.-i századokban Indiából, közép-ázsiai közvetítéssel elterjedő buddhizmus. A Kína nyugati területein létesített barlangtemplomokban az üregek sziklafalát használták fel háromoldalas, reliefszerű szobrok, ábrázolások készítésére. Ilyen szobor töredéke a jüangkai barlangtemplomokból származó, az 5. század második felében készült kisméretű fej. Múzeumunk több sziklafalból később kivájt kősztélevel rendelkezik a 6. századból. A Buddhát ábrázoló sztéle Nemes Marcell ajándéka (7. kép), a Kuan-jint ábrázoló sztéle Schwaiger Imre ajándéka, készítőjének nevét (Jang Csing) és megalkotásának időpontját (583) is feltünteti (8. kép). A Tang-kori, 8. századi ülő démont ábrázoló táblát előre készített dűccal nyomták agyagba. A relief a honani csinglinsani pagoda faláról származik, Felvinczi Takáts Zoltán vásárolta Pekingben (9. kép). Későbbi, a Szung-korból származó darab a rendkívül igényes kidolgozású, nagyméretű Buddha fej (10. kép).

A templomokban és házi oltárokon használatos buddhista plasztika, mint ezt gyűjteményünk darabjai is tanúsítják, a Szung-kortól fokozatosan szakít a merev, kanonikus ábrázolással. A Hatvany Bertalan tulajdonában levő, a halott Buddhát és sirató tanítványait ábrázoló, a háborúban elpusztult faszoborcsoport egyetlen megmaradt darabja, a letétként nálunk őrzött egyik sirató tanítvány jól mutatja ezt a fejlődést. A Szung plasztika magas színvonaláról tanúskodik a von der Heydt ajándékozta Buddha-szobor (11. kép) és egy másik Buddha-szobor is (12. kép), s több más buddhista témájú alkotás.

A kapudísznek készült, fából faragott két oroszlánfigura a 16. századból származik. A Kuan-jint ábrázoló faragás, a puszpángfa figura, a halhatatlanok hajója a Ming és Csing-kori faszobrászat magas színvonalát tanúsítja.

7. Kína. Buddhista sztéle, kő, 550–70
China. Buddhist stele, stone, 550–70

8. Kína. Kuan-jin, kő,
Jang Csing készítette 583-ban
China. Kuan-yin, stone,
made by Yang Ching in 583

9. Kína. Démon,
keménycserép, 8–9. század
China. Demon,
clay tile, 8–9th century

10. Kína. Buddha fej, kő, Szung-kor
China. Head of a Buddha,
stone, Sung Dynasty

11. Kína. Buddha, fa,
11–12. század
China. Buddha, wood,
11–12th century

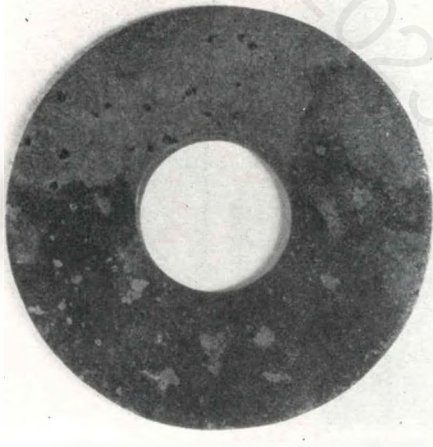

Jadefaragás

A múzeum gazdag jade-gyűjteménye a kínai jade-faragást a Sang-Jin-kortól egészen napjainkig követi. A legkorábbi darabok, a bronznyelű, írásos, illetve nyeletlen rituális pengék a Sang-Jin-kor végére, a Csou-kor elejére datálhatók.

A különös becsben tartott, zöldesszürkés színű, dísz- és rituális tárgyak készítésére használt féldrágakő elterjedésének virágkorából, a Csou-korból több szép darabbal rendelkezünk. A fehér színű, csillagászati eszközként használt „hszüan csi”-k egyik legszebb, külföldi publikációkban is gyakran közölt darabját múzeumunk őrzi. Az eget jelképező pi korongok (13. kép) öt, különböző árnyalatú darabjával, több, a földet jelképező, belül kivájt faragvánnyal (pl. 14. kép), s két ú. n. „bogozó”-val rendelkezünk. A Csou-kor végi, Han-kor eleji faragások között számos, ruhadíszül szolgáló emberalak (táncosnő, férfialak) és állatfigura (tigris, szarvas, disznó stb.) szerepel.

A Tang-kori jadefaragást kis állatfigurák, a Szung-korit sárkányos faragások képviselik. A Szung kortól ismét fellendülő jade- és féldrágakő faragást több archaizáló edény és szobor reprezentálja (szögletes teáskanna, füstölők, rózsakvarc figura stb.). A jadefaragások egyik kedvelt darabja, a szerencsét hozó zsu-ji páleca is több példányban található a gyűjteményben. A Csing-kori anyagban a szucsoui mesterek által készített fehér dísztárgyak dominálnak. Hopp Ferencnek számos féldrágakő, köztük jade tubákos flakón köszönhető.

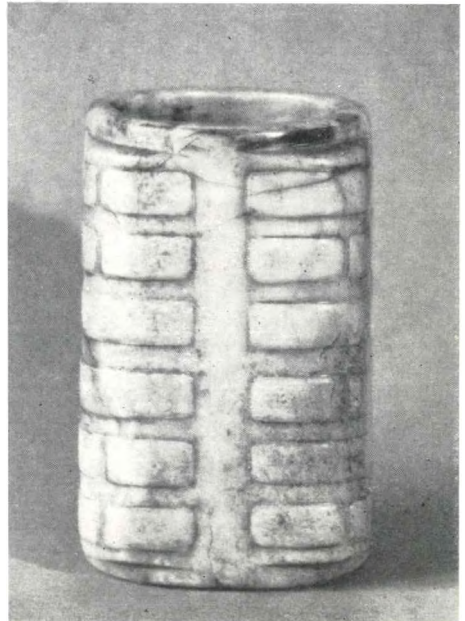
13. Kína. Pi-korong, jade,
i. e. 8–5. század

China. Disk (“pi”), jade,
8th – 5th century B.C.

12. Kína. Bodhisattva, fa, 12–13. század
China. Bodhisattva, wood, 12–13th century

14. Kína. A föld jelképe („cung”),
jade, i. e. 4–3. század

China. Rectangular tube
 (“ts’ung”), jade, 4th – 3rd century B.C.

15. Kína. Kuan-jin,
elefántcsont,
12–13. század

China. Kuan-yin, ivory,
12–13th century

16. Kína. Halhatatlan,
elefántcsont, 17. század

China.
Figure of an Immortal,
ivory, 17th century

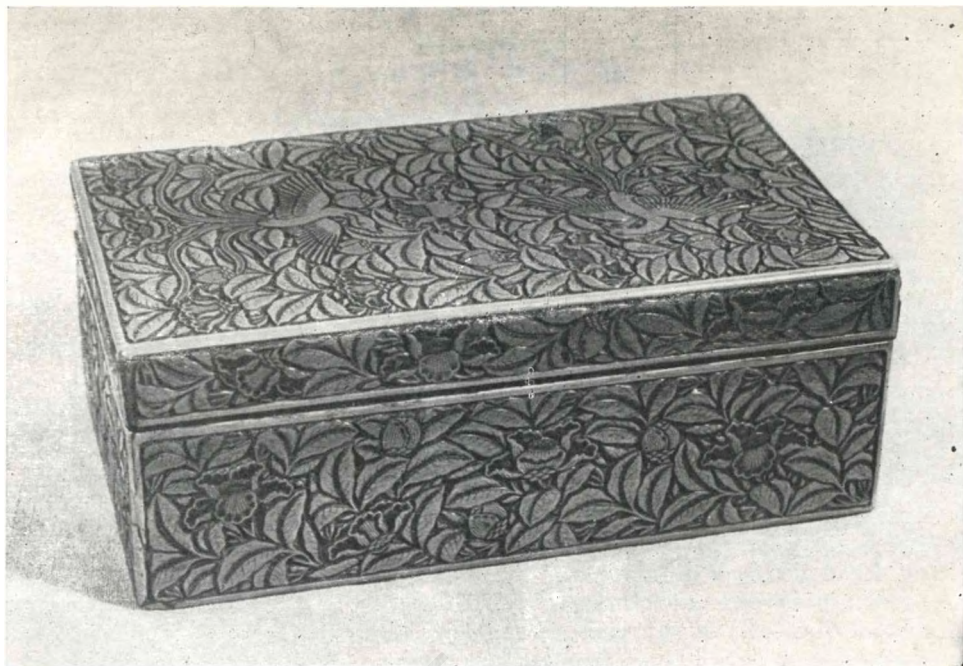
Csontfaragás

A kínai írás legrégebbi emlékei az i. e. II. évezred derekáról származó, 1899 óta a Sang-Jin dinasztia egykori fővárosa területén, a mai Anjangban előkerült jóslócsontokon találhatóak. Szabó Géza ajándéka révén múzeumunk mintegy 20 darab, teve- és juhcsontra vésett jósló felirattal rendelkezik. Ebből az időszakból származik a csontfaragású halfiguránk is.

A csontfaragó művészek a helyi nyersanyagokról fokozatosan a délkelet-ázsiai behozatalból származó elefántcsontra tértek át. A Szung-, Ming- és Csingkor a kínai elefántcsontfaragás virágkora. A Szung faragóművészet egyik remeke az eredetileg aranyozott, törékeny Kuan-jin figura (*15. kép*), a 16–17 századi faragások jellemvonásait mutatják az agyar eredeti ívét megőrző emberalakok (*16. kép*). A faragóművészet magas színvonaláról tanúskodik az áttört alapú, vízszintes jelenet. Szép darab a jelenettel és kalligráfiával díszített kis ellenző. A mandzsu kor elején az európai hatás ezen a területen is érvényesül, erről tanúskodik a Szent Jeromost ábrázoló faragás.

A 19. század végét, a 20. század elejét a technikai bravúrok előtérbe kerülése jellemzi. A századforduló közül készült 16, illetve 13 egymásban forgatható áttört díszítésű rétegből álló úgynevezett „ördöggolyó” Hopp Ferenc gyűjteményéből származik.

18. Kína. Szegletes doboz, faragott vöröslakk, 16. század
China. Rectangular box, carved lacquer, 16th century

Lakkművesség

A lakknak Kínában nem csupán díszítő szerepe volt, hanem a fából készült használati tárgyak és épületek védelmét is szolgálta. Múzeumunk korai, ásatási laktárggyal nem rendelkezik, amiért azonban kárpótlást nyújt, hogy a Jüan kor (1280—1367) végén, a Ming-kor elején fellendülő lakkművességnek számos, nemzetközi viszonylatban is jelentős alkotása megtalálható gyűjteményében. A Ming-kor vöröslakkfaragását több szelence és tányér képviseli, többek között a Csia-csing jelzetű (1522—1566) sárkányos szelence (17. kép), a 16. század elején készült madaras-leveles, szögletes doboz (18. kép). Kiemelkedő darab a Hszüan-tö jelzetű (1426—1435), faragott vörös- és feketelakkból készülő három lábú füstölő. Szép darab a guri-lakk füstölőtartó szelence és bordó csésze. A gyűjteményben két Ming-kori gyöngyházberakású doboz is látható talál.

A Csing-kori anyagból méreteivel is kiténik a sárkányos alapzatból kiemelkedő faragott vöröslakkváza, s az ugyancsak 18. századi jelenetet ábrázoló kerek dobozfedő, valamint az istenségeket ábrázoló, középen sokszínű lakkal festett vöröslakk-tál. A késői darabok között archaizáló, korai bronzokat utánzó laktárgyakat is találunk.

A fekete alapú, aranyfestéssel díszített darabok (főként legyezőtartó dobozok), a 19. század első felében Kantonban készültek, európai megrendelésre.

A világosbarna alapú Csien-lung (1736—1795) kori vésett és festett lakk-szelencét az 1848—49 után angolai emigrációba kényszerült dr. Duka Tivadar ajándékozta a Nemzeti Múzeumnak, ő pedig indiai katonaorvosként kapta egyik betegétől, aki az 1860-as intervenció idején részt vett a pekingi Nyári Palota feldúlásában.

17. Kína. Kerek doboz, faragott lakk, Csia-csing császár idejéből (1522—1566) 17
China. Circular box, carved lacquer, Chia Ching (1522—1566)

Kerámia

A Han-kor előtti kultúrák kerámia edényeit leszámítva, múzeumunk gyűjteménye a kínai kerámia valamennyi korszakának és technikájának alkotásaival rendelkezik.

A Han-kori sírlet kerámia között szerepel egy érdekes kútkáva-modell (20. kép), egy pénzesláda modellje, és egy zöldmázás váza. A letéti anyaghoz tartozik egy sírletként előkerült női agyagfigura.

A Tang-kori kerámia anyagban hat sírfigura található, s közülük méreteivel is kiemelkedik a sírőrző Lokapálát ábrázoló háromszínmázás szobor (19. kép), egy-egy figuránk szogd kereskedőt, illetve ugyancsak közép-ázsiai lovászfíút ábrázol. A múzeum két darab háromszínmázás („szancaj”) edénnyel rendelkezik.

A Szung-kor jellegzetes kerámiafajtájává váló szeladonok egyik előzménye a valamivel korábbi gyerekfigura s az alakokkal díszített, nyújtott nyakú, nagyméretű vázapár. A mintegy tizenöt Szung szeladon és Ting-jao edény közül kiemelkedik a dinnye alakú boroskanna (21. kép), a vadlibadíszes tálka. A cöcsou-jaoi kerámiához tartozik egy virágvödör, két fejpárna (egyikük verses felirattal díszített) és egy váza. Szung kori kerámia két esőcseppmázás (tem-moku) csésze és egy honani feketemázás edény.

A mintegy húsz Ming és átmeneti kék-fehér porcelán között számos kiemelkedő darab található. A legkorábbiak közé tartozik egy 14. századból származó nagyalakú váza, s egy valamivel későbbi balluszter váza. Csia-csing datálású (1522—1566) az a kobakváza, amely a múlt században Kossuth Lajos tulajdonában volt. A további kék-fehérek között több színházi, illetve regényjelenettel díszített darab található (23. kép).

A Ming eleji szeladonok közül kiemelkedik az európai foglalatú edény, s két nagyméretű tál. Az egyszínmázás Ming-edények egyik szép példánya a kékmázás, öblös váza (22. kép).

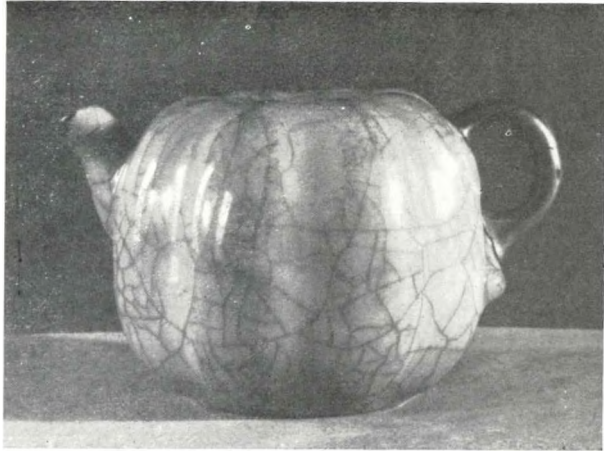
19. Kína. Lokapála, mázas cserép, Tang-kor
China. Lokapala, glazed pottery, T'ang Dynasty

20. Kína. Kútkáva modell, keménycserép, Han-kor
China. Curb of a well, clay, Han Dynasty

21. Kína. Boroskanna,
Lung Csüan szeladon,
13–14. század

China. Wine pot,
Lung Chüan ware,
13–14th century

22. Kína. Váza,
kék mázas porcelán, 16. század

China. Vase,
porcelain with blue glaze, 16th century

23. Kína. Füstölő?, kék-fehér porcelán, 16. század

China. Incense burner? blue and white porcelain, 16th century

A többszínmázás porcelánok közül a legkorábbi Ming datálású. A Kang-hszi és Csien-lung porcelánokat több, a rózsaszín, zöld, sárga és fekete „családokhoz” tartozó darab képviseli. A 20. század elejének kínai porcelánját egy nemrég vásárolt, Hung-hsien jelzésű, jelenettel díszített színes festésű váza reprezentálja.

A flambé technikával készült vázák közül kiemelkedik egy nyújtott, simanyakú (24. kép) és egy ívelt, bambusznyakú váza. Az „ökörvér”-mázás technikával készültek között is akadnak szép darabok (25. kép). Ezt a csoportot Wartha Vincének, a Műegyetem kémia tanszéke múlt század végi megalapítójának és vezetőjének, jórészt technikai szempontok alapján összeválogatott gyűjteménye egészíti ki. A múzeum több „powder blue” és Töhua darabbal is rendelkezik.

Az úgynevezett jezsuita porcelánok, illetve európai stílusban festett porcelánok, közül kiemelkedik a kínai jelenetet ábrázoló fedeles váza és puncsos tál (26. kép), a feketemintás kávékészlet, a Neptunt ábrázoló színes csésze és alj, a rokokó jelenetet ábrázoló tányér stb.

24. Kína. Váza,
csurgatott mázas porcelán, 18. század
China. Vase, porcelain
with flambé glaze, 18th century

25. Kína. Váza,
„ökörvér”-mázás porcelán, 18. század
China. Vase, porcelain
with “sang de boeuf” glaze, 18th century

26. Kína. Puncsos tál, sok színnel festett porcelán, 1785–1800
China. Punch bowl, porcelain with many colours, 1785–1800

A Kanton melletti Sövan rusztikusabb keménycserép edényeit és figuráit néhány viszonylag korai darab képviseli a gyűjteményben, így a virágtartó állványként szolgáló színes figura, s az ugyancsak 17. században készült fedeles váza, amely Borneóról került Hopp Ferenc gyűjteményébe. A 19. századi sövani darabok közé tartozik az a figurás, jelenetes szoborcsoport, amelynek néhány darabját később a múzeum kertjében álló kínai kapuba beépítettek.

Üvegművesség

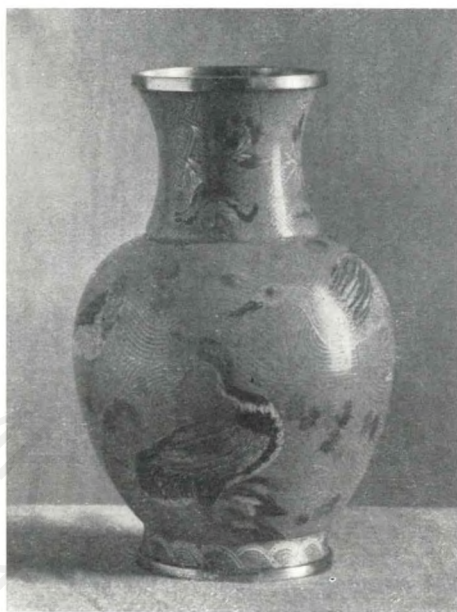
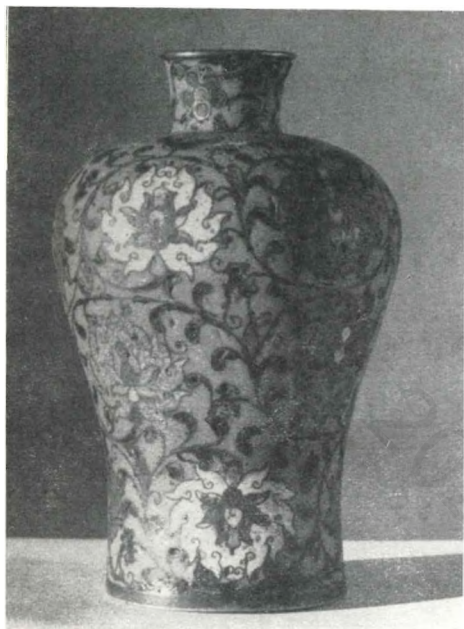
A nagy múltra visszatekintő kínai üvegekészítés központja a régi időktől fogva a mai Santung tartomány területe. Valószínűleg üvegből készült az a 21 darab pikkely, amelyet Felvinczi Takáts Zoltán 1936-ban tett kínai útja során vásárolt Sanghájban, s amelyek a halotti ruhák vereteire emlékeztetnek.

A többregeges színes üvegekészítés szép példája a 18. század közepén készült sárga alapú, négy színben, állatalakkal díszített váza. Hopp Ferenc gyűjteményében több ilyen technikával készült, 19. század végi kisméretű tubákos flakon található.

Az üvegművesség érdekes hajtása a belülről festett tubákos flakonoknak a 19. században meginduló divatja. A keskeny szájon keresztül, görbe ecsetekkel, fordított sorrendben festett kisméretű flakonok, vagy átlátszó kövekből (hegyikristály, füsttopáz stb.) vagy üvegből készültek. Múzeumunk gyűjteményében megtalálhatók Csou Lo-jüan, Je Csung-szan, Ku Jü-tien, Meng Ce-sou és más neves század eleji mesterek flakonjai.

Zománcművesség

A rekeszzománc-technika kínai előzményeinek kérdése még nem teljesen tisztázott, annyi azonban bizonyos, hogy 14. századi elterjedése Kínában közel-keleti hatásnak köszönhető. Első nagy virágkoráról kapta máig használatos kínai elnevezését a „Csing-taj lan”-t. („Csing-taj korszaki zománc”, a Csing-taj korszak 1450-től 1457-ig tartott.) A Ming-kori türkizzöld alapú, erőteljes mintázatú darabok közül való a már kicsit kopott fényű váza (27. kép), a négy-

28. Kína. Váza,
rekeszzománc, Csien-lung idejéből
China. Vase,
cloisonné enamel, Ch'ien-lung period

†
27. Kína. Váza, rekeszzománc, 15. század vége
China. Vase, cloisonné enamel, late 15th century

29. Kína. Függeszthető váza,
rekeszzománc, a jade lapján Csien-lung versével
China. Vase for hanging, cloisonné enamel,
on the jade plaque a poem of Ch'ien-lung

lábbon álló sárkánydíszes tál, a nagyméretű kulacsváza. A Ming végi könyöktartó díszítése geometrizáló.

A Csing-kor kifinomultabb rekeszzománc-edényeit számos szép alkotás képviseli, ezek közül is kiemelkedik a rózsaszín alapú, vadlibákat ábrázoló — különböző időpontban vásárolt — vázapár (28. kép), Csien-lung császár jádéba vésett versével díszített faliváza (29. kép), a papagájfigura, valamennyi a Csien-lung korszakból. Kiemelkedő darab a darulábon álló, vadaskertetet ábrázoló, nagyméretű, fedeles díszváza. Csien-lung császár műhelyében készülhetett a fekete alapú, sárkánydíszes korsó. A Csing kori rekeszzománcok között áldozati edénypár (gyümölcsstartók, boroskanának) is található.

Az európai hatásra meghonosodó, főként Kantonban készített zománcok („Kanton zománc”) közül kiemelkedik a 18. század elején, minden valószínűség szerint Csien-lung császár európai stílusú palotája, a pekingi Jüanmingjüan számára készült, európai jelenetet ábrázoló, rézalapú, domborított, nagyméretű ellenző (30. kép). A zománcok között találunk európai porcelánt utánzó színes tányérokat, kínai stílusú edényeket stb).

30. Kína. Zománckép európai jelenettel, 1740 körül

China. Enamel painting in European style, about 1740

Textil

Múzeumunk régészeti leletként előkerült korai kínai selyemmel nem rendelkezik. Nemzetközi viszonylatban is jelentős azonban az a harminc darabból álló, Ming-kori selyembrokátokat megőrző szútra-borító gyűjtemény, amelyet az Iparművészeti Múzeum vásárolt a tizes években a német Wegener házaspártól, s amely később hozzánk került. A szútra-borítók között egy 14. század végi mandarinnégyzet és két Ming-sárkányköntös maradványai is megtalálhatók.

A 17. századi selyemhímzést jól képviseli a Hopp Ferenc által Dél-Kínában vásárolt két csillagisten (Niu hsziu, Suj jao). A Csing-kori hímzések közül kiemelkedik a nemrég vásárolt, 1730 körül készült, írástudók találkozását ábrázoló jelenet (32. kép). A későbbiek között több nagyobb méretű hímzés található, köztük néhány színházi függöny.

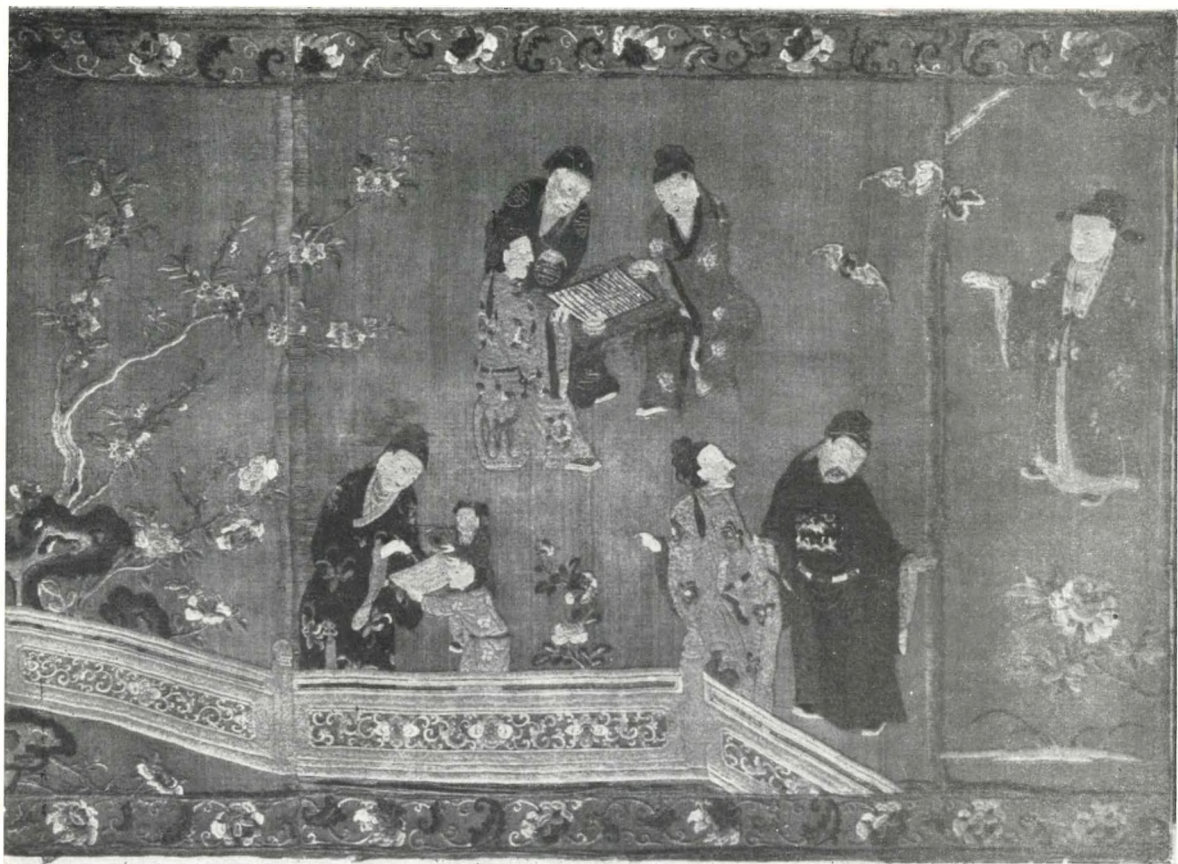
A perzsa vagy bizánci eredetű kínai gobelinteknikát („ko sze”) egy 15. századi, taoista jelenetet ábrázoló darab (31. kép), valamint egy C sien-lung kori, sárkányt ábrázoló négyzet, s néhány alakos jelenet képviselik.

Néhány selyemköntösünk közül kiemelkedik a C sien-lung császári köntös. A selyem anyagot hímzett legyezőtok- és pénzeszacskó-gyűjtemény, valamint néhány Csing végi hímzett ruha egészíti ki.

A kínai szőnyegkészítést a 19. század elejétől több értékes darab képviseli. A textilgyűjtemény őrzi a néhány fennmaradt boxerzászló egyikét.

31. Kína. Halhatatlanok, selyem gobelin, 15. század
China. Taoist Immortals, k'o-ssu, 15th century

32. Kína. Írástudók találkozása, hímzett kép, 1730 körül
China. Reunion of Literati, embroidered picture, about 1730

Festészet

A mintegy félszáz régi kínai festményből álló képgyűjteményben több kiemelkedő darab található.

Legkorábbi eredeti festményünk két, indiai hatást mutató, Devata fejet ábrázoló közép-ázsiai freskótöredék a Tang-kor elejéről, amelyeket Le Coq fejtett le a kínai területen fekvő Kizilben, s budapesti előadása után ajándékba íthagyott.

A Szung kori festészetet az oroszlánháton ülő Manjusrit ábrázoló albumlap, s egy Ksitigarbhát ábrázoló függőleges tekerckép képviseli (33. kép). Két, gyermekeket ábrázoló albumlap stílusa a Szung-korra utal.

A Jüan-korból származik múzeumunk egyik legszebb képe, a „Csikáját szoptató kanca”, amelynek háttérében az új ágat hajtó öreg fűz a fő témát szimbolizálja (34. kép).

A Ming-kor elejének stílusjegyeit mutatja az a tájképes és verses oldalból álló legyezőkép, amelynek kalligráfiája alatt Huang Caj neve áll. Múzeumunk

33. Kína. Ksitigarbha,
selyem, színekkel
11–13. század

China. Kshitigarbha, colour
on silk, 11–13th century

34. Kína.
Csikaját szoptató kanca,
papíron színekkel,
13–14. század

China.
Mare feeding her foal,
colour on paper,
13–14th century

egyik új szerzeménye Csien Ku (1508—1574 után) függőleges tekerescépe. Ismeretlen festőtől származik a „Kócsag a nádasban” c. festmény, a nagyméretű „Palota gyermekei”, s a Ming kor végi kvalitásos Lohan album.

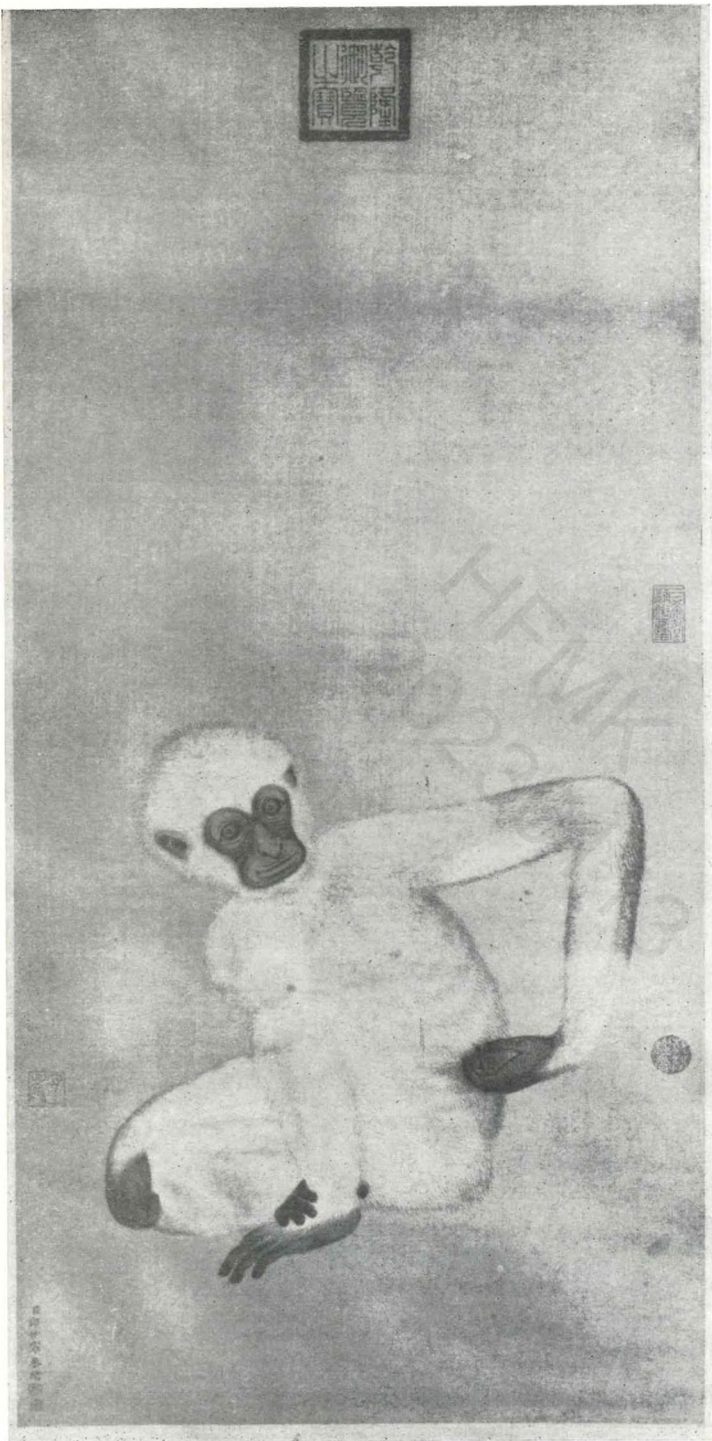
A Csing-kori anyag legszebb képei: Kao Csi-pej (1672?—1734) ujjheggyel festett remetéje, Pien Sou-min 1722-ben készült, vadlibákat ábrázoló festménye, Kaj Csi (1774—1829) nagyméretű zsánerképe, a „Séta” (38. kép), a huszonkétéves korától haláláig Kínában élő olasz misszionárius, Giuseppe Castiglione (Lan Si-ning) (1688—1768) eddig publikálatlan, európai és kínai elemeket vegyítő „Fehér majom” c. képe (35. kép). A jangesoui nyolcakat Huang Sen (1867—1768) sérült albumlapja a „Virágárus” képviseli. A négy Vang közül Vang Huj (1632—1717) több képpel szerepel. Az általában merev portréképek közül kiemelkedik az egyénitettebb ábrázolású „Hivatalnok felesége”.

Múzeumunk rendelkezik a „Tíz Bambusz Csarnok” és a „Mustármagos Kert” fametszet-sorozat néhány szép lapjával.

Új és mai kínai művészet

Kínában a 19. század végétől nagyobb számban megfordult magyarok vásárolták a kortárs művészetet is, s ennek az anyagnak a legjava az elmúlt évtizedek során a Keletázsiai Művészeti Múzeumba került. Hopp Ferenc gyűjteményében a múlt század végi rekeszománcoktól a századforduló körül divatos, belülről festett tubákos flakonokig megtalálható a kortárs művészet számos színvonalas alkotása. Dr. Bozóky Dezső nyugalmazott haditengerészeti hajóorvos Sanghajban vásárolt, Zsen Po-nientől (1840—1896) származó három

35. Kína. G. Castiglione
(1688–1768),
Fehér majom,
selymen színekkel

China. G. Castiglione
(1688–1768),
White monkey,
colour on silk

→
36. Kína.
Vu Csang-si (1844–1927),
Peóniák, papíron színekkel

China.
Wu Chang-shih (1844–1927),
Peonies, colour on paper

→
37. Kína
Huang Ping-hung
(1864–1955), Tájkép, tus
papíron, színekkel

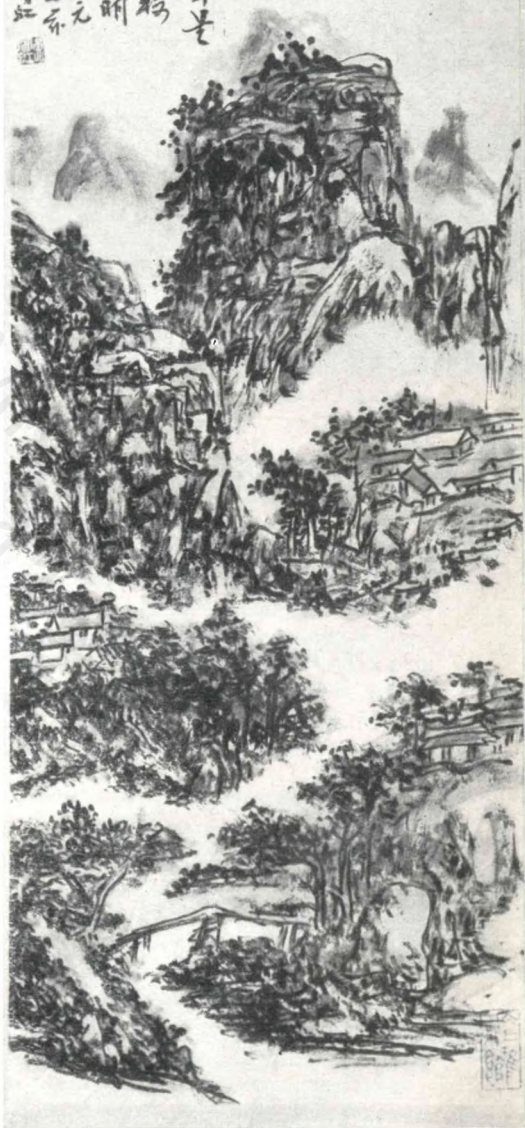
China.
Huang Ping-hung
(1864–1955), Landscape,
ink, slight colour on paper

沉香亭畔睡其下
彷彿
詞如青蓮波色之兼

庚午年
吳昌碩

古來我輩年
君年蹟量元
沙彌君才擅
倪鴻寶自稱
今在彼而出
一擬之云云

38. Kína. Kaj Csi (1774–1829), Illusztráció a Nyugati szoba c. regényhez, tusfestmény
China. Kai Ch'i (1774–1829),
Illustration to the novel of *The Western Chamber*, ink on paper

madár-virágképes albumlapja, hagyatéki ajándékként került a múzeumhoz. Nagy hálával tartozik a múzeum a cseh Chytill professzornak, aki Kínából hazatérőben, a harmincas évek elején három korai Csi Paj-si (1862–1957) albumlapot és egy Vu Csang-sitól (1844–1927) származó, peóniákat ábrázoló tekercsképet (36. kép) ajándékozott a múzeumnak.

A két ország felszabadulása után létrejövő szoros kapcsolatok eredményeként Kínában járt magyar delegátusok, szakemberek, diákok a kortárs művészet számos alkotását hozták haza, s ezek egyrésze, főként a festészeti alkotások, azóta a múzeumhoz kerültek. Csi Paj-si festményeink száma további nyolc darabbal növekedett, vásároltunk, ajándékba kaptunk Huang Ping-hung (1864–1955) (37. kép), Csen Pan-ting (1876–), Jü Fej-an (1889–1959), Li Kozsan (1907–), stb. képeket.

Az ilyen módon szerzett alkotások azonban még mindig csak igen hiányos képet adtak volna a kortárs kínai művészetről, ha nem siet segítségünkre a Kínai Népköztársaság kormánya nagylelkű ajándékaival. Az 1954 októberében a Kínai Népköztársaság megalapítása ötödik évfordulóján Budapesten megnyílt, a kínai szervek által Magyarországra küldött mintegy másfélezer iparművészeti és népművészeti alkotásból rendezett kiállítás anyagának felét (másik felét az anyagot később kiállító Csehszlovákia kapta) a kínai kormány Magyarországnak ajándékozta, s így az múzeumunkhoz került. A közel hétszáz daraból álló anyag jórészt 1954-ben készült, s átfogó képet ad a Kínai Népköztársaság iparművészetének felszabadulás utáni, az 1953-ban Pekingben megrendezett I. Kínai Iparművészeti Kiállítás tanulságait is kamatoztató fejlődéséről.

A mintegy százötven darabos kerámiagyűjtemény főleg porcelánokból áll,

39. Kína. Parasztleány, elefántcsont, 1954
China. Country girl, ivory, 1954

40. Kína. Gyermek
bivaly hátán, mázatlan
porcelán, Csingtöcsen, 1954

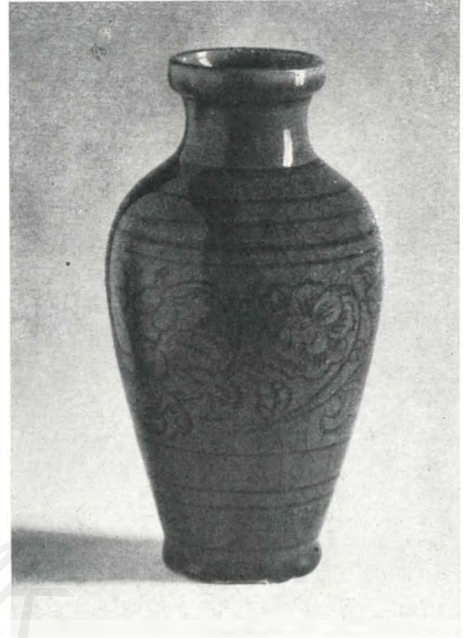
China. Boy riding a buffalo,
biscuit porcelain,
Chingtechen, 1954

az anyag javarészt Csingtöcsenben és Sövanban készült. A csingtöcseni porcelánok között találkozunk az ökörvérmázás, a szeladon, a színesfestéses, a kékfehér-technika felújított változataival. A mázatlan biscuit-technika alkalmazásának szép példáit is láthatjuk (virágot szóró tündér, fiú bivalyháton (40. kép) stb). A sövani keménycserép figurák között megtalálni a felszabadulás utáni legjellegzetesebb darabokat, köztük Liu Csuan népművész alkotásait. Több alkotás a népi kerámia hagyományait folytatja (42. kép).

A több mint kétszáz darabból álló textilgyűjtemény népi kéknyomásos vásznakot, brokátokat és selyemhímzéseket tartalmaz. A közel száz új lakk-tárgy jó képet ad a felszabadulás után megújult műfajról. (41. kép) Az anyag többi részében az új és hagyományos témákat egyaránt feldolgozó faragóművészet alkotásai (hal formájú, faragott elefántcsont jelenet, elefántcsont paraszt-

41. Kína. Váza, lakk, 1960 körül
China. Vase, lacquer, about 1960

42. Kína. Váza, sötétzöld mázzal,
porcelán, 1960 körül
China. Vase, porcelain with dark-green
glaze, around 1960

asszony figurák (39. kép), a hadsereg és a lakosság közös munkáját ábrázoló kőfaragás, háziállatokat ábrázoló zsirkőfaragások, stb.) és az ugyancsak megújult rekeszszománc-technika alkotásai (pl. egy nagyméretű kobakváza) található. Az utóbbiak között egy a rekeszszománc-technikát bemutató, félig kész mintaváza. Az anyag legszebb darabjai 1955 óta szerepelnek a régi és új Kína művészetét bemutató állandó kiállításon.

1960-ban, Magyarország felszabadulásának 15. évfordulójára a Kínai Népköztársaság 321 darabból álló iparművészeti és népművészeti anyagot küldött kiállítás céljából, majd ezt követően Magyarországnak ajándékozta a teljes anyagot, amely az azóta eltelt hat év fejlődésének bemutatásával értékesen egészíti ki a korábbi ajándékot. Az új anyagban már nagyobb mértékben kapott helyet a hagyományos technikáknak mai használati tárgyak készítésénél való felhasználása (étkészletek stb.).

A genfi nemzetközi kerámiakiállítás kínai anyagából kapott néhány népi kerámia a kínai népművészet magas színvonaláról tanúskodik.

Az 1955–56-ban az országban több helyen bemutatott kínai fametszet- és papírkivágás-kiállítás anyaga, amely a legismertebb kínai művészekről származó, közvetlenül a felszabadulás utáni években készült 73 fametszetet (köztük Ku Jüan (1919–) esti iskolásokat, az ansani nagykohó helyreállítását ábrázoló alkotásai), s 97 darab, Kína különböző vidékeiről származó nagyméretű papírkivágást tartalmaz, a Kínai Népköztársaság ajándékként szintén a múzeumhoz került.

TIBETI GYŰJTEMÉNY

A tibeti gyűjteményt kisplasztikák, festmények, fametszetek és használati tárgyak képviselik. A bronz kisplasztikák kialakulásában lényeges az indiai művészet szerepe, mert a korai buddhizmus idején a szobrok jó részét Indiából hozták be, de hatott rá a nepáli és később a kínai művészet is. Mindezek összeötvöződéséből alakult ki a tibeti szobrászművészet saját stílusa.

Az alakos ábrázolást szigorú ikonográfiai és konvencionális szabályok kötötték. Nemcsak az ábrázolás tárgya, pl. Buddha alakjának megjelenítése szigorúan megszabott, hanem a részletek: a testhelyzet, gesztusok, ékszerek stb. sem ábrázolhatók szabadon. Ezért az alakos ábrázolás sokszor merev és szigorú, mint Amitábha Dhjánibuddha szobra (43. kép) is mutatja. Bronz türkiz berakással, a kopott aranyozás alatt vörösre lakkozott, a száj vörös, a haj kék. Keletkezési ideje a 18. század vége, vagy a 19. század eleje. — Sadaksari Avalokitésvara (44. kép) egyike a leggyakrabban ábrázolt isteneknek, ő Tibet védője és tagja annak a triásznak Tárával és Mandzsusrival együtt, akik

Tibet, aranyozott bronzszobrok — Tibet, gilt bronze statues

43. Amitábha, 19. század eleje
Amitabha, early 19th century

44. Sadaksari, 19. század
Shadakshari, 19th century

45. Dharmapála, 18. század vége
Dharmapala, late 18th century

Tibet, aranyozott bronzszobrok
Tibet, gilt bronze statues

46. Hevadszra saktival, 1750–1800
Hevajra and Shakti, 1750–1800

a legfontosabb veszélyek: tűz, víz, lopás ellen védik az embereket. Legtöbbször, mint a képen is, négy karral jelenik meg. Bronz, helyenként aranyozott, 19. század. — Erőteljesebbé válik az ábrázolás, ha rettenetes isteneket, vagy démoni erőket mutat be. Ilyen Dharmapála (45. kép), a felszentelt hely őrzőjének alakja. Három lábbal, kilenc fejjel, kilenc pár karral ábrázolták, lába koponyákon áll, arckifejezése könyörtelen. — A rettenetes istenek között az istenpárok ábrázolásában, mint Hevadszra a saktijával (46. kép), a győzelem utáni diadalittas tánc bemutatásában mozgás, ritmus, a nőalak megfogalmazásában lágyság is kifejeződik. Aranyozott bronz, készítési ideje a 18. század vége.

47. Tibet. Gyógyító Buddha, tekereskép, 1750–1800
Tibet. Healing Buddha, thanka, 1750–1800

A festészet kialakulására ugyancsak nagy hatást gyakorolt az indiai művészet, de közép-ázsiai, kasmiri, nepáli és kínai hatások is érték. A vallás szolgálatában álló tibeti festészet mondanivalója szimbolikus, célja vallásos élmény keltése. A festészetet is szigorú szabályok kötötték, többnyire a festők szerzetesek, vagy, ha világi a festő, akkor kizárólag szerzetes szakértő vezetésével készülhetett a kép. Az ábrázolás legfőbb szabálya: ami isteni, az változatlan és megváltozhatatlan, nem lehet a festőre bízni az ábrázolást, mert akkor a kép szent jellege megsemmisül. A színek is változtathatatlanok, az isten megjelenésének aspektusát jelentik.

A tibeti festészet gazdag ága a tekercskép, vagy thanka tizenkét darabbal szerepel a gyűjteményben. Általában ezek a képek templomfalon, kolostorokban, vagy magánházakban voltak kifüggesztve, de utazásra is magukkal vitték, hogy veszélyek ellen védelmezzen. Egyik szép tekercsképünk a Gyógyító Buddhát ábrázolja (47. kép), ahol a festő csak a háttér ábrázolásába, a hegyes tibeti táj bemutatásába vitt egy kis elevenséget. Keletkezési ideje a 18. század második fele. A nagy kolostorok műhelyeiben sok tekercskép fametszetes másolatát elkészítették, kevés ilyen 18–19. századi fametszetes thanka-másolat is van gyűjteményünkben. A használati tárgyakat néhány teáskanna képviseli.

A fent leírt műtárgyakban ábrázolt istenségek eredetileg az indiai mahájána buddhista hitvilág alakjai. Neveik itt megadott változata, a szakirodalomban használatos, az eredeti szanszkrit nyelvű formák, de ezeket már a buddhizmus Tibetben végbement elterjesztésének kezdeti szakaszában, kb. az i. u. 8. sz. vége óta lefordították tibeti nyelvre és úgy is terjedtek el.

Az i. u. 7–8. sz. előtti időkben a tibeti törzsek legtöbbje a primitív nomád pásztornépek életét élte, bár már az i. u. 6. sz. végén Közép-Tibetben egy fejedelem megkísérelte az ottani törzsek egyesítését. Az ország déli részén, a Himalája hegységben eredő nagy folyók vidékén egymással a fő hatalomért vetélkedő kis fejedelemségekben letelepült lakosság élt és egy itteni fejedelemnek, Srong-btsan-sgam-po-nak sikerült a 7. század közepén uralmát nagyobb területre kiterjesztenie és megszilárdítania. Ez ideig Tibet egész területén a régi helyi hagyományokon kialakult animisztikus bon — vallás volt általánosan elterjedve.

Srong-btsan-sgam-po, már mint erős központi hatalom birtokosa, egy nepáli és egy kínai hercegnőt kért és kapott feleségül. Ebben az időben már Nepálban is, Kínában is elterjedt a buddhizmus és a két hercegnő e vallás követője volt. Rövidesen Tibetben is, eleinte csak az uralkodó rétegben, megindult a buddhizmus terjesztése, amelynek során nepáli, ill. indiai és kínai elemek, motívumok egyre inkább hatottak a tibeti népművészetre.

Az ősi bon-vallás hívei és a buddhisták közötti küzdelem során, több váltság után, egyre inkább az utóbbiak ereje jutott érvényre és a nagy indiai buddhista egyetemekről tudós szerzeteseket hívtak meg Tibetbe. Megkezdődött a nagy fordító munka és a szanszkrit nyelv hatása. Erre az időre Indiában már kifejlődött a buddhizmus tantrikus formája és ez a bon-vallás egyes elemeivel a lamaizmust eredményezte, sajátos szimbolikájának művészetével egyetemben. Mindebben bizonyos kínai és mongol hatás is érvényesült már a 13. sz. végétől kezdve, Kublai khán uralkodása óta.

JAPÁN GYŰJTEMÉNY

Múzeumunk japán gyűjteménye méretében a kínai gyűjtemény után következik, hétezer darabot meghaladó számával. Anyagunk, bár a korábbi századokat is képviseli jónéhány műtárgy (ezek szerepelnek a jubileumi kiállításán), javarészeben (kb. 92%) az Edo-kor művészetéről nyújt átfogó képet.

Hopp Ferenc a kínai tárgyak mellett főleg japán darabokat gyűjtött, s ezek között is előnyben részesítette az iparművészeti tárgyakat.

A Keletázsiai Múzeum megalapítása után a Hopp-gyűjtemény kiegészült a Szépművészeti Múzeumtól átkerült Vay Péter-féle gyűjteménnyel, amelyet Vay 1906-ban Japánban tett útján vásárolt állami megbízásból. Iparművészeti tárgyakat, cubák és jataté-k kivételével, kevesett hozott. Buddhista szobraink, festményeink egyrésze az ő vásárlásaiból származik. Legtöbbet azonban tekercsképből és fametszetből hozott. Később több kisebb magángyűjteménnyel lett gazdagabb a japán anyag. Ezek közül jelentősebbek: a Dány-gyűjtemény, mely a modern kerámia és fémművesség területét gyarapította; Szemere Attila Japánból hozott fésű és hajtű-gyűjteménye, Ágai Béla és Bozóky Dezső gyűjteménye.

Dr. Fettick Ottó 1954-ben több ezer darabos gyűjteményéből több mint kétszáz darabot a Keletázsiai Múzeumra hagyományozott. Ebből különösen a 20. század eleji japán kerámiát érdemes kiemelni. Az Iparművészeti Múzeumtól került hozzánk Wartha Vince kerámia-gyűjteményének keleti része. Az ajándékozók között szerepel Flesch Aladár volt jokohamai főkonzul (tőle kaptuk palankinunkat), Tornyai Gyula festőtől származik Tosza-albumunk, dr. Bischitz Gyula necukéket adományozott. Múzeumunk számára gyűjtött keleti útján a múzeum első igazgatója, Felvinczi Takács Zoltán is.

Az Iparművészeti Múzeum rendszeresen vásárolt műtárgyakat a nagy kiállításokon, világkiállításokon. Az 1900-as párizsi világkiállításán vásárolták Araki Kampo Páva képét és Iida Sinkicsi ellenzőjét, az 1911-es budapesti japán kiállításán — mely előző évben Londonban szerepelt — Hirai Baiszen „Heike család romlása” c. képét. Több darabot vásároltunk Gaszner Auréltól és Kertész K. Róberttől.

Buddhista művészet

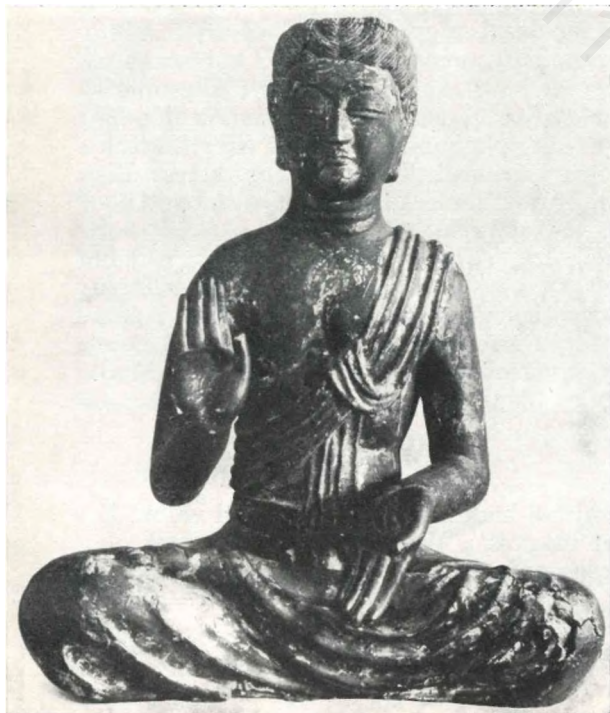
Gyűjteményünk legkorábbi darabjai a buddhista szobrok közül valók. E számra nem nagy gyűjteménycsoport magvát a Vay által vásárolt szobrok képezik, melyet a későbbi vásárlások kiemelkedő szobrokkal gyarapítottak.

A japán buddhista szobrászat első fénykorát, a Nara-kort — (645—794) idézi gyűjteményünk kiemelkedő darabja, a szárazlakk-eljárással készült Saka Njorai (48. kép) szobor; sajátos testarányai elkülönítik a későbbi Buddha típusoktól. A Fudzsiwara-korban (794—1185), midőn a japán művészet a Kínával való kapcsolatok időleges megszakadásának következtében önállósodott, a Buddha-ábrázolások is módosultak. E korból már iskolák, mesterek neve is ismeretes. A Fudzsiwara korból származó, több darabból összeállított aranyozott Saka Njorai szobrunk (49. kép) Dzsócsó klasszikussá vált Buddha-szobrának stílusát követi. Fából faragott ülő Fudó szobrunk sajnos elég megviselt állapotban került a múzeumhoz. Ebből a korból származik még egy kis Buddha-relief, mely jelenleg egy lótusz alapzatú festett és lakkozott kerek lapra van felerősítve, ez Kamakura-kori és valószínűleg kultikus tükör tartására szolgált. A Kamakura-kor (1185—1333) realiztikus törekvéseire jellemző a buddhista szobrászat újabb, egyben utolsó megújulása. E korból való a több részből összeállított kirigane-val díszített fa Bodhiszattvánk.

Buddhista szobraink többsége (főleg Amida és Kannon szobrok) későbbi; egy részük a régebbi korok stílusát idézi, de számos eredeti megoldású szép darab is található közöttük. Ilyen például egy Muromacsi (1392—1573) korból származó kisméretű aranyozott Amida szobor (50. kép), egy nagyméretű álló Sakjamuni, egy sokkarú Kannon, és egy tanítványfej. 17. századi a vörösés fényű faragott Dainicsi szobor. A formák szépségével, az öntés kimunkált finomságával tűnik ki 18. századi bronz Bodhiszattva szobrunk (51. kép). Két kisebb álló bronz Bodhiszattvánk 1711-es datálású.

Gyűjteményünkben szerepel még kb. 30 db kisebb-nagyobb hordozható szentély, házioltár. Többségük a 18. századból és a 19. század elejéről való, s a buddhista pantheon alakjainak változatos sorát megtalálhatjuk köztük. A szekrénykéek feketére, vagy vörösre lakkozottak, finom aranyozott fémveretekkel.

Tekercsképeink kisebbik része a *buddhista festészet* tárgykörébe tartozik, állapotuk sajnos, különösen a korai daraboknál, sokszor erősen megviselt.

50. Japán. Amida, fa,
15. század vége

Japan. Amida, wood, late
15th century

51. Japán. Boszacu, bronz,
18. század

Japan. Bosatsu, bronze,
18th century

48. Japán. Saka Njorai,
szárazlakk, 8. század

Japan. Shaka Nyorai, dry
lacquer, 8th century

49. Japán. Saka Njorai,
fa aranyozott, 10–11. század
Japan. Shaka Nyorai, wood gilded,
10–11th century

A Fudzsiwara-korból, mely a festészetben is a kínai példaképektől való elszakadás kora, egy a sington szektához kapcsolható, a 13 Buddhát ábrázoló kake-monónk van. A korszak végéről származhat a hét sington pátriárka egyikét ábrázoló Kongócsi szanzó kép. A Kamakura-korban egyre inkább elterjedő dzsódó buddhizmus erősen hatott a művészetre. Buddhista tárgyú festményeink között gyakori az Amida ábrázolás, két legkorábbi ilyen tárgyú képünk kvalitásos darab, bár az eltelt századok sokat elfednek hajdani szépségükből. Két későbbi Amida képünk is jó darabnak számít. Több, a buddhista pantheon különböző alakjait ábrázoló képünk a hagyományos buddhista ábrázolások későbbi változatai. Megemlíthető ezek közül egy Vadzsrasattva kép (17. sz.). A 18. századból való egy Kanó iskolához tartozó ismeretlen mester festette nagyméretű kompozíció; Buddha Nirvánája. Képünk egy Muromacsi-kori kompozíció variánsa. Ennek a témának egy szabadabb, tussal festett változata Mori Tecuzan (1775–1841) ecsetétől származik.

52. Japán. Sziklán ülő Kannon,
tus papíron, 1500–50

Japan. Kannon sitting on a
rock, ink on paper, 1500–50

53. Japán. Tosza iskola,
Gendzsi album egy lapja,
papíron színekkel, 17. század
Japan. Tosa school, Illustration
to the Genji Monogatari, colour
on paper, 17th cent.

Festészet

A közel 400 darabból álló tekerckép gyűjteményünk javát Vay Péter vásárolta. A képek többsége az Edo-korban (1603–1868) virágzó különböző iskolák mestereitől való, főleg a kisebb mesterek művei dominálnak.

A Kamakura-kor vége felé a Kínával való kapcsolat felújulása, a zen buddhizmus terjedése és kínai tusképek behozatala hozzájárult a japán tusfestészet megszületéséhez. A festészet témaköre is megváltozott: középpontba a táj került, a buddhista istenségek (főleg Daruma, Kannon) is természeti környezetben jelennek meg. A gyűjteményünkben levő, sziklán ülő, fehér ruhás Kannon (52. kép) a Muromacsi kor hasonló ábrázolásainak egyik szép változata. Itt említhetjük a démonűző Soki-t ábrázoló tusképet is. A Muromacsi-kor vége felé kialakult a tusfestészet sajátosan japán változata, az ún. Kanó-iskola, melynek első mesterei Kanó Maszanobu (1434–1530) és Motonobu (1476–1559) voltak. Az Edo-korban ez az iskola képviselte a tusfestészet egyik fő irányát. Számos mester tartozott hozzá, gyűjteményünkben is szép számmal szerepelnek a Kanó

mesterek. A korábbi mesterek közül Kanó Eitoku (1543—1590) madár-virág képét kell először említenünk. Ki kell emelni a Momojama-kor (1568—1615) dekoratív ellenzőkép festészetét jól reprezentáló részletünket, az ismeretlen mestertől származó kép hullámok közt úszó pontyot ábrázol. Az Edo-kor elejéről való egy karasisi-t (oroszlán) ábrázoló festmény, ugyancsak ismeretlen mestertől. Az Edo-kor első felének mesterei közül meg kell említeni Kanó Tanjút (1602—1674) „Bambuszok és verebek” c. képével, Kanó Naonobut (1607—1650), képének tárgya: barázdabillegető lótuszevével, valamint Icscsó Hanabuszát (1652—1724). A későbbiek közül Kanó Szeiszen (1795—1846) Szugavara Micsizanét ábrázoló kis képét említhetjük.

Egyéb stílusok és iskolák mesterei közül, gyűjteményünkben szereplő egy-két képükkel, Tani Buncsó (1764—1840) és Vatanabe Nangaku (1767—1813) neve érdemel említést. Az Edo-kori ún. „nanga” festészetet számos darab képviseli gyűjteményünkben, közülük Tanomura Csikuden (1777—1835) és Hirano Gogaku (1809—1892) munkái.

A másik nagy festőiskola, a Tosza-iskola mesterei közül Tosza Micunobutól és Tosza Micumocsitól szerepel kép a gyűjteményben. A híres Gendzsi regényének jeleneteit mutatják be 17. századi Tosza-albumunk miniatűr festményei (53. kép).

Az Edo-korban kialakuló Ukijo-e (a „múló világ festészete”), melynek fő témái a mindennapi életből vett jelenetek, később a japán fametszet neve lett. Ebből a csoportból két festmény érdemel szót: költőnőt ábrázoló kép Szuke-nobutól (1652—1724), és egy Hokuszi-iskolához tartozó mester képe, „Átkelés a folyón” (54. kép).

A Meidzsi-kor (1868—1912) végéről származik Araki Kampo (1831—1915) díjnyertes Páva képe (55. kép) és egy négyrészes, egyik oldalán hímzett, másik oldalán festett ellenző, Iida Sinkicsi munkája. A század elején festette Hirai Baiszen a Heike család bukását ábrázoló horizontális tekeresképét (56. kép). Foujita Tsugouharu (1886—1968) Párizsban működő japán festőtől van egy tündért ábrázoló kép a birtokunkban. A Szépművészeti Múzeumtól került át hozzánk Akamacu Tosiko és férje, Maruki Iri néhány vázolata, melyek tanulmányok egy nagyobb festménysorozathoz, az „Atombomba áldozatai”-hoz.

55. Japán. Araki Kampo
(1831–1915),
Páva, selymen színekkel
Japan. Araki Kampo
(1831–1915),
Peacock, colour on silk

54. Japán. Hokusai iskola,
Átkelés a folyón,
papíron színekkel.
19. század közepe

Japan. Hokusai school,
Crossing the river,
colour on paper,
mid 19th century

56. Japán. Hirai Baiszen (1888–): A Heike család romlása, festmény papíron, 1909
Japan. Hirai Baisen (1888–), The Fall of the Heike Family, colour on paper, 1909.

Fametszetek, fametszetes könyvek

Az Európában japán fametszetként ismert művészet — japán nevén uki-jo-e — az Edo-kor szülötte. Nagymértékű elterjedése és virágzása szorosan összefügg az Edo-ban, Oszakában kibontakozó városi élettel, a fejlődő polgárság igényeivel.

Gyűjteményünk alapjait az a több mint ezer fametszetes lap vetette meg, melyet Vay Péter vásárolt. Sajnos, a nagy szám ellenére nem ad áttekintést a japán fametszet fejlődésmenetéről, különösen a korai mesterek hiányoznak. A 19. század első felének mestereitől való fametszeteknél pedig sokszor a metszetek minősége vitatható. Később ajándékozások révén és vásárlásokkal bizonyos mértékig sikerült a hiányosságokat pótolni. A továbbiakban néhány jelentősebb mester művét ismertetjük.

Az önálló fametszetlapok a Torii-iskola kezdeményezése nyomán kezdtek terjedni. Gyűjteményünkben Nisimura Sigenobu névvel jelzett egy remek színészábrázolása található (57. kép), lakkozott, tus borítással, továbbá halvány vasoxid-vörös és sárga kézi színezéssel. A Torii iskola másik kiemelkedő tagjának

57. Japán.
Nisimura Sigenobu
(működési ideje: 1730–40),
Színész, fametszet

Japan.
Nishimura Shigenobu
(active: 1730–40),
Actor, wood-block print

58. Japán.
Kacukava Sünkó
(megh. kb. 1827),
Színész, fametszet

Japan.
Katsukawa Shunko
(d.c. 1827),
Actor, colour print

59. Japán. Kitagawa Utamaro (1753–1806), Jama-uba és Kintaró, fametszet
Japan. Kitagawa Utamaro (1753–1806), Yama-uba and Kintaro, print

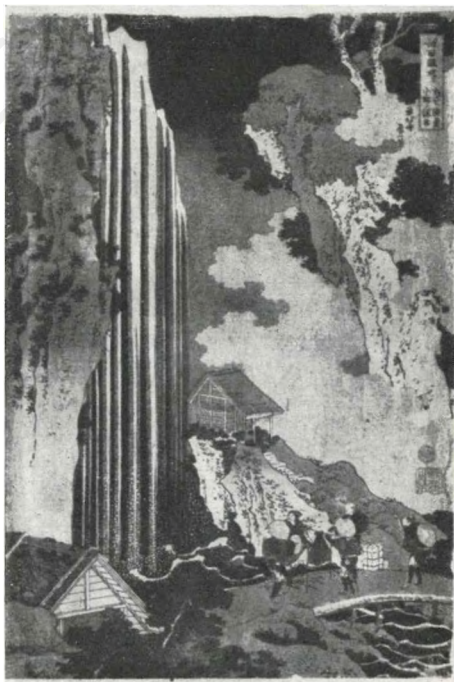
60. Japán. Torii Kijonaga (1752–1815),
Kintaró medve hátán, színes fametszet

Japan. Torii Kiyonaga (1752–1815),
Kintaro riding a bear, colour print

61. Japán. Tósúszai Saraku
(működési ideje: 1794–5),
Ebizo, színes fametszet

Japan. Toshusai Sharaku
(active: 1794–5), Ebizo, colour print

62. Japán. Kacusika Hokusai (1760–1849),
Onoi vízesés, színes fametszet

Japan. Katsushika Hokusai (1760–1849),
Ono waterfall, colour print

Kijonagának (1752—1815) nálunk levő négy metszete közül meg kell említeni egy Kintaró-t medvehátan ábrázoló képet (60. kép).

A 18. századi mesterek egyik legnagyobb alakjától, a színészportré-készítő Sarakutól (mük. 1794—95-ben) egy jellegzetesen groteszk színész mellképet kell kiemelniük (61. kép). Néhány szép lap található a 18. század neves fametszet készítő mesterei közül Suncsó-tól, Sunkó-tól (58. kép), Suncsó-tól, Sigenagától. Utagava Utamaro (1753—1806) birtokunkban levő kb. húsz metszeteinek egy része nem a legjobb minőségű. A legritkébbak közé tartozik egyik legritkább darabunk, melynek témája Jama-uba és Kintaró (59. kép).

A 19. század eleje már valamivel jobban képviselt, bár ezeknél sem mindig kielégítő a metszetek minősége. Vonatkozik ez a legnagyobb mesterekre, Hokuszai-ra (1760—1858) és Hirosige-re (1797—1858), akiktől egyenként több mint 150 lappal rendelkezünk. Teljes sorozatunk egyiktől sincs. Különösen jó minőségű Hokuszai a Vízesekek sorozatának egyik képe (62. kép). Hirosige-től a tájképen, a Tókaidó sorozat több lapján kívül számos madár-virág csendélet is szerepel. Elég sok metszet található még a gyűjteményben Tojokunitól, Kuniszadá-tól, Kunijositól. Érdemes megemlíteni az európaiakat ábrázoló, Hokuszai-iskolához tartozó metszeteket. Egyetlen modern fametszetünk érdemel említést, Munakata Sikó Jézus-képe.

A fametszetes könyvek közül (kb. 170 darab) ki kell emelni Szukenobu háromkötetes illusztrált könyvét és egy több füzetből álló sorozatot a japán építészetéről, a különböző típusú épületek szerkezetéről. A kb. 130 lapnyi fametszetes könyvillusztráció feldolgozása még folyik. Több lap található közöttük a fametszetművészet kezdeti korszakának mestereitől. (Moronobu, Maszanobu, Szukenobu metszetei, Harunobu egy szép színezett lapja).

Kardok, kardtartozékok, fegyverek

Az egyik legsokrétűbb és gazdagabb csoportnak számít a főleg kardokból és kardtartozékokból álló fegyvergyűjteményünk. Azok közé a tárgyak közé tartozott, melyeket Hopp Ferenc szívesen gyűjtött, de számos darabbal gazdagította a cuba gyűjteményt Vay Péter is. Képviselve vannak a különböző kardtípusok, török, számuk mintegy 60-ra tehető.

Pengéink közt több jelzett darab akad, főleg 17. századiak, mint pl. a Hitacsi tartománybeli Mitoiskolához tartozó Maszakacu-tól, az Ecsizen-i Kobajasi Kuniszuke-tól és Kacumicu-tól. Kardjaink többsége Edo-kori.

Említésre méltó a több mint 30 darabból álló lándzsakollekciójunk, két 17. századi szamurái páncél, melyek közül az egyik daimjő-é volt, és két sisak.

Szép számmal (kb. 450 darab) szerepelnek gyűjteményünkben a kardtartozékok: cuba (markolatvédő vas), kozuka (kés), fucsi-kasira (veretek), menuki (kis fémdíszítmények). Legtöbb típus és iskola megtalálható. A legkorábbi cubák formára egyszerűbbek, szinte kizárólag kovácsolt vasból vannak. A Muromacsi-kor vége felé egyre díszesebbé válnak, iskolái támadnak, híres mesterekkel. A nevesebb iskolák közül egy-egyől több darabbal is rendelkezünk.

65. Krizántém, berakott bronz, Maszatosi (1830—50) műve, Itó Chrysanthemum, bronze inlaid, made by Masatoshi, Ito, 1830—50

66. Emma-ó, különböző bronzok és berakás, Hamano Norijuki (? — 1787) műve, Nara Emma-o, made of different bronzes and inlays by Hamano Noriyuki (?—1787), Nara

Az egyik leghatékonyabb iskola a 16. századtól egészen a 19. századig működő Gotó iskola, jellegzetes díszítése a „nanako” alapon erősen kiemelkedő arany, vagy aranyozott domború díszítés. Egy-két korai, több későbbi darabunk tartozik hozzá.

A Kaneie iskola kedvelt témája az enyhén domborított kínai tájképek, főleg vasból készültek. Legkorábbi ilyen típusú darabunk 17. századi.

Az Ecsizen-i Kínai iskola díszítésére a szépen metszett körvonalak a jellemzőek. (63. kép).

Az Itó iskola készítményei többnyire áttört művűek. (65. kép). A Szótan iskola témáit a kínai és japán legendákból veszi, díszítése erősen tagolt, aranyozott.

A 17. századtól Edoban működő Nara iskola a különböző színű fémek alkalmazásával, rendkívül finoman metszett díszítéseivel valóságos festői hatást ér el. Számos darabunk származik innen, köztük neves mesterektől. Kiemelkedik ezek közül Tosinaga (1667–1737) Bisamon-t ábrázoló cubája (64. kép),

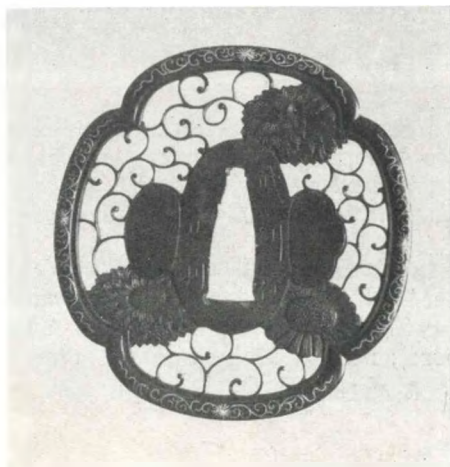

63. Madarak és hullámok, vas, 18. század
Birds and waves, iron, 18th century

64. Bisamon, berakott bronz
Tosinaga (1667–1737) műve, Nara
Bishamon, bronze inlaid, made
by Toshinaga (1667–1737), Nara

Japán. Cubák — Japan. Tsubas

Hamano Norijuki (megh. 1787-ben) Emma-ó-t ábrázoló cubája (66. kép), valamint Cucsija Jaszucsika v. Tóu darabjai.

Szerepelnek darabok még a Janagava, a Mjócsin, a Csósú iskolákból.

Bronzok

Igen gazdag a Múzeum gyűjteménye Edo és Meidzsi-kori (1603—1912) bronzokból (kb. 150 darab). Ezek nagyrésze Hopp Ferenc gyűjtéséből származik, egy részük pedig Ágai Béla, Csók István hagyatékából, dr. Fettick Ottó és Gaszner Aurél gyűjteményéből.

A 18. század közepétől kezdve nagy számban készült lakkberendezéshez tartozó bronztárgyak a városi polgárság jelentőségének megnövekedését bizonyítják. A tárgyak nagyrészt virágvázák, füstölők, hibacsi-k (faszén-tűztartó edény) teszik ki. Ezeknek egyik kiemelkedő mestere Murata Szeimin (1761—1837), több darabját is megtalálhatjuk a gyűjteményünkben. A kínai bronzedények formáinak és díszítésének követése a 18. század végéig tart. A japán ízlés mutatkozik meg azoknál a teljesen sima falú vázáknál, melyeknél a forma egyszerű szépsége mellett, az anyag és az öntés szépsége jelentik a darab értékét.

Az Edo-kori kisbronzok közt külön csoportot alkotnak a kegytárgyak, több füstölő, váza, gyertyatartó, ütőhangszer tartozik ide. Kiemelkedik szépségével egy 17. századi háromlábú vadzsra-tartó, szentoku bronzból, felületén finoman vésett díszítés a Tokugava család címerével. Egyetlen korábbi darabunk egy Muromacsi-kori hagyományos formájú vadzsra (villám szimbóluma).

Rekeszománcok

Ez a Kínából átkerült művészeti ág csak a 18. században honosodott meg Japánban, igazi fellendülése pedig a 19. század közepére következett be. A kezdeti darabokon a kínaias díszítés uralkodik, de már egy 18. századi vázánk jellegzetesen japán megformálást mutat.

Az állatalakú füstölők még inkább a kínaias stílusú csoportoz tartoznak. Szép színeivel tűnik ki egy négyzetes alakú figurális díszítésű tábla.

A 19. század végéről, 20. század elejéről több kisebb-nagyobb darab egészíti ki a gyűjteményt. Kiemelkedik közülük egy nagyobb méretű, halványkék alapon gránátalma díszítésű váza és egy érdekes alakú vázapár, csillogó kék alapon vörös és aranyhalakkal, valamennyi a Fettick-gyűjteményből.

Kerámia

A japán kerámia legrégebb emlékeit, a dzsomon típusú kerámiát néhány töredék képviseli gyűjteményünkben. Kerámiagyűjteményünk darabjai a 16—20. századig terjedő időből valók, java része azonban 18—19. századi. Egyetlen korábbi darabunk, egy Kamakura-kori apró, Ko-Szeto vízcsepegtető.

A Momojama-korban térhódító teaszertartás szokása fellendítette a különböző népi kerámia műhelyeket. Teaszertartás edényeink közül megemlíthető egy 17. századi Takatori csaire (teatartó), egy Sigarakai csaire (18. sz. vége). A 18. századból való a Ki-Szeto csavan-unk (csésze); néhány Raku-típusú csavan a 19. sz. első feléből származik.

67. Japán. Hacsiman, részlet,
keménycserép,
Bizen, 19. század eleje

Japan. Hachiman, detail
of a Bizen stoneware figure,
early 19th century

A barna tónusú Bizen kerámiát néhány figurális darab képviseli, ezek közül Hacsiman figuráját érdemes kiemelni, 19. század (67. kép).

Meg kell említeni a figurális darabok közül egy fehér repesztett mázú fekvő lovat (68. kép), melyet jelzése alapján Komaru Dzsósa (műk. 1840–50) készített.

Nagy számban szerepelnek gyűjteményünkben a finoman repesztett mázú, gazdagon festett Szacuma és Kjóto keménycserepek, ezek java része későbbi,

68. Japán. Fekvő ló,
mázás cserép,
készítette: Komaru Dzsósa,
1840–1850

Japan. Recumbent horse,
glazed pottery,
made by Komaru Josha,
mid 19th century

69. Japán. Oroszlán, cserép,
Szacuma, 18. század

Japan. Lion, glazed pottery,
Satsuma, 18th century

de van köztük néhány régebbi, finomabb tárgy is. Ilyen például egy kis „szen” teáskészlet (70. kép), és egy karasisi (69. kép), mindkettő 18. századi.

Japánban csak a 17. sz. elején indult meg a porcelángyártás. A porcelánkészítés fő centruma Arita és környéke volt, itt készültek a Kakiemon és az ún. Imari porcelánok, melyek közül az utóbbiak tömegesen kerültek Európába. Gyűjteményünkben található néhány szép régi Imari, pl. a 17. sz. második feléből egy európai formájú kék-fehér kancsó, két fedeles váza (71. kép), a 18. sz. elejéről pedig néhány váza, csésze, egy „kendi”, egy szögletes szake-tartó (72. kép). A második korai porcelántípusból kevesebb tárgyunk van, megemlíthető egy esettartó (73. kép), és egy öblös váza. Az egyik legfinomabb japán porcelánt, a Hirado-ban készült fehér, vagy máz alatti kézzel díszített porcelánt jól képviselik gyűjteményünk darabjai. Kiemelkedik ezek közül Hitomaro, legenda költő ülő szobra (74. kép), egy finomságával, bravúros technikai megoldásával kitűnő, a 18. században készült kék-fehér füstölő, egy 19. század elejéről való kék-fehér váza; valamint egy ugyancsak kék-fehér, elefánt alakú füstölő, mely Dohacsi III. műve.

70. Japán. Teáskanna és
csésze, festett cserép,
Szacuma, 18. század vége

Japan. Teapot with a cup,
painted pottery, Satsuma,
end of the 18th century

Japán porcelánok – Japanese porcelains

72. Palack, Imari, 18. század eleje
Bottle, Imari, early 18th century

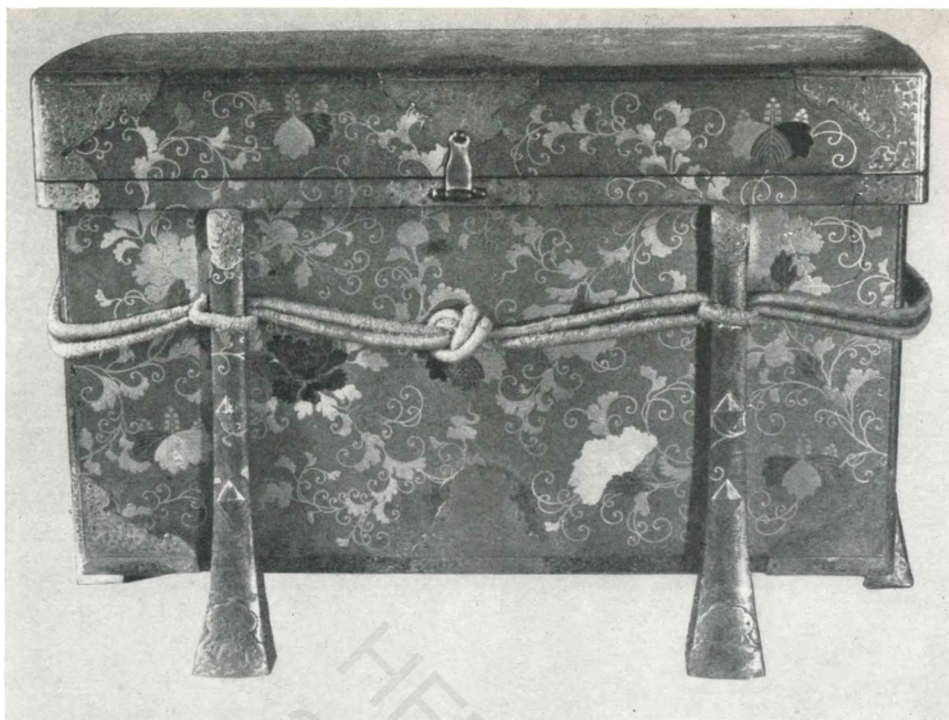
71. Fedeles váza, Imari, 17. század vége
Jar and cover, Imari, end of the 17th century

74. Hitomaro, Hirado,
19. század eleje
Hitomaro, Hirado,
early 19th century

73. Ecsettartó, Kutani, 19. század eleje
Brushholder, Kutani, early 19th century

75. Japán. Karabako, lakk arany és ezüst berakással, 17. század
Japan. Karabako, lacquer with gold and silver inlays, 17th century

A 19. század végén, a 20. század elején a japán porcelánok díszítésében egy újfajta stílus jelentkezett, ezt a típust főleg a Fettiék-gyűjteményből származó darabok mutatják be.

Lakkművesség

Hopp Ferenc a lakktárgyak iránti különös érdeklődését bizonyítja, hogy ez a gyűjteményünk talán számban és színvonalban is legjobban képviselt része. Ebből a csoportból is szinte kizárólag Edo-kori darabokkal rendelkezünk.

Az Edo-kor a lakkművészet fejlődésének egy új szakasza, a formák — típusok gazdagodása, a díszítések tematikájának kibővítése jellemzi. A 17. században olyan híres és nagy hatású mesterek működtek, mint Kóecu és Kórin. Eredeti darabokkal nem rendelkezünk tőlük, de számos 18. sz. eleji Kórin-stílusban készült tárgyunk van, melyek közül is kiemelkedik egy bambuszfonásos fubako, lakk- és berakásos díszítéssel.

Az aranylakk különösen gazdagon képviselt, egyik legszebb darabunk egy nagyobb doboz a 17. század második feléből való, oldalain és fedelén takamie technikával (dombormívű aranylakk) jelenetek láthatók (76. kép). Jelentős darabunk egy lábakon álló veretes láda, „karabako” („kínai-láda”, elnevezése a ládaforma kínai eredetére utal), mely egy daimjó házi felszereléséhez tartozhatott (75. kép). A 17. századból még egy negoro-lakk oroszlanpárt kell megemlíteni.

A 17. század vége, a 18. század elejétől kezdik a mesterek jelezni tárgyaikat.

A kor leghíresebb mesterétől, Ricuótól (1663—1747) egy jelzett dobozunk van, ezenkívül több, az ő stílusában készült darabunk.

Külön csoportként beszélhetünk az inrókról. Ez az új, többrekeszes lakkforma a Momojama-korban jelent meg, orvosságok tárolására szolgált, övbe akasztva viselték.

Gyűjteményünkben (kb. 180 darab) 17. századi inró is található, de zömében a 18. századból és a 19. század első feléből valók. Kevés kivétellel mind különféle lakktechnikával készült (fekete alapú, aranylakk, berakásos, faragott vöröslakk stb.), a darabok egy része jelzett. A híresebbek közül számos darabbal szerepel a Koma és Kadzsikava család. A korai inrók közül érdemes kiemelni egy 17. sz. végéről való tengeri csigákat és kagylókat ábrázoló inrót (77. kép). A kínai stílusra szép példa egy 18. század eleji, domború díszítésű inró, felhők közt tekergőző sárkánnyal (78. kép).

Az e századból származó inrók közül kiemelhető még egy nagy szemcséjű aranylemezekkel berakott darab, karasisik díszítik (80. kép).

A 19. században igen gyakori a „meisó”-k, kiránduló- és zárandokhelyek ábrázolása, mint pl. az egy Kadzsikava mestertől való inrón látható Mijadzsi-ma szentély (79. kép). A 19. század egyik legjobb mesterétől, Koma Kanszai II.-től (1766—1835) származó vörös rákokkal díszített inrót érdemes kiemelni. A gyűjteményünkben képviselt 19. századi lakkmesterek közül még megemlíthető: Sókaszai, Cucsida, Szoeccu, Szekigava, Kijogava, stb.

Számos kisebb-nagyobb doboz, füstölőtartó, inró, asztalka, csésze stb. képviseli a 19. századot. A külön csoportot képező Szemere-féle fésű- és hajtűgyűjteményt szintén a lakkművességhez sorolhatjuk, bár egy részük szaru és elefántcsont, de ezek többsége is lakkal díszített. Számuk együttesen kb. 180-ra tehető. Egyik legszebb darab egy elefántcsont fésű, vöröslakk rákdíszítéssel.

76. Japán. Szegletes doboz, aranylakk, 17. század

Japan. Rectangular box, gold lacquer, 17th century

77. Tengeri kagylók, 17. század vége
Sea-shells, end of the 17th century

78. Sárkány felhők között, 18. század eleje
Dragon among clouds, early 18th century

Japán. Lakk inrók
Japan. Lacquer inros

79. Kadzsikava iskola, Icukusima-szentély,
19. század közepe
Kajikawa school,
Itsukushima jinja, mid 19th century

80. Oroszlánok, 18. század második fele
Lions, second half of the 18th century

Necukék, okimonók

A 16. század vége felé, az inró viselésének elterjedésével jelennek meg azok az apró dísz tárgyak, melyeket az inró övbe tűzésénél ellensúlyként használtak. Leggyakoribb anyaguk a fa és elefántcsont, de agyarat és agancsot is használtak különösen a korai szakaszban. Igen változatos típusai alakultak ki. A figurális darabok felölelik a mondák, a mesevilág, a mindennapi élet területeit. Kedveltek az állatfigurák. A korai darabok nem szignáltak, a 18. századtól kezdik jelölni darabjaikat a necuke készítő mesterek.

Gyűjteményünk, mely több száz darabot számlál, teljes képet ad a necukék fejlődéséről, annak legkorábbi szakaszától kb. 1880-ig. Az összes típus és anyag megtalálható jelentős mesterek műveivel. A legkorábbi, 17. századi darabok között gyakori az idegenek ábrázolása, ilyenek pl. gyűjteményünk groteszk hollandus figurái (81. kép), tatár pásztora.

A 18. századból való Tekkai szennin kissé groteszk elefántcsont figurája (82. kép). Számos szép darab található a 18. századi nagy mesterektől: Súzantól egy Ni-ó-t ábrázoló fafaragvány (84. kép), Súmin figurái, Tomotada három bivalya, Garaku és Josimasza elefántcsont kutya figurái. Érdekes kiemelni Szukedada, Minkoku, Miva műveit, Súcucu fa necukéjét, mely Uzumét ábrázolja Szaruta Hiko maszkjával (83. kép). Szerepelnek darabok Genrjoszaitól, a híres maszk necuke faragótól Deme Uman-tól, Gjokuo-tól. A 18. sz. végének, 19. sz. elejének mesterei közül megemlíthető Minkó, Horaku, Tojomasza, kedves állatfigurákkal Kaigjokuszai Maszacugu, a híres nőfigura faragó Toen.

Japán. Necukék — Japan. Netsukes

81. Hollandus, elefántcsont,
17. század második fele
Dutchman, ivory, second
half of the 17th century

82. Tekkai szennin,
elefántcsont, 18. század eleje
Tekkai Sennin, ivory,
early 18th century

83. Uzume álarccal, fa, faragta: Súgecu, 18. század

Uzume with a mask, wood,
made by Shugetsu, 18th century

Japán. Necukék — Japan. Netsukes

84. Ni-ó, fa, faragta: Súzan, 18. század

Ni-o, wood, made by Shuzan, 18th century

Talán a nagyobb méretű necukék adtak indítékot az okimonokhoz (a tokonoma, képfülke, számára készült elefántcsont faragványok), amelyek különösen 1880 után lendültek fel, ahogy a necuke és inró készítés lehanyaglott. A különböző életképszerű jeleneteken kívül kis szobrok készültek, ilyen egyik szép darabunk: lány gliciniával.

Textil

Textilanyagunk a gyűjtemény legkevesebb darabot számláló része. Jelenősebb darabjai közé tartozik egy 18. századi kesza (papi palást), vörös alapján fénix és paulónia motívumokkal. A gyűjtemény zömét egy több, mint 150 darabból álló brokátminta sorozat alkotja. Ezek két csoportra oszthatók: egy része 17–18. századi, a többi 19. sz. végi. A Meidzsi-kori darabok között olyan érdekes díszítőmotívumokkal is találkozunk, mint fizika tankönyvekből átvett ábrák, naptárrészletek, szövegek, stb. Az ún. kínai gobelin (ko-sze) egyik szép példája a 20. sz. elejéről való bugaku táncost ábrázoló textil-kép.

KOREAI GYŰJTEMÉNY

A múzeum kis koreai gyűjteménye a mintegy ötven saját gyűjtésű régi tárgyból és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság ajándékeként 1958-ban érkezett több, mint 120 darab, főleg modern iparművészeti tárgyból áll.

A régi anyag a Hopp Ferenc és Felvinczi Takáts Zoltán által távol-keleti útjaikon gyűjtött tárgyakból, valamint újabb szerzeményekből származik és legjobban a bronz- és kerámiaművesség van képviselve benne. A kínai kultúra szomszédságában és erős hatása alatt később fejlődésnek induló koreai művészet korai szakaszából a múzeum nem rendelkezik műtárgyakkal. Legkorábbi bronztárgyaink, a Három Királyság idején készült néhány fémtálat leszámítva, a Korja dinasztia korából (918—1392) valók, amikor a Szung-kori Kínával kialakult erősebb kapcsolatok után Korea önálló nemzeti fejlődése folytatódott erősebb ütemben. Bronztárgyaink jól mutatják e korszak fejlett művészetét. Három ívelt, hosszú nyelvű kanál és két bronztál mellett két bronztükör képviseli a használati tárgyakat. Jellemző az egyik tükör domború vonalú virágdíszítése. A bronzöntés fejlettségét három füstölő érzékelteti jól. A háromlábú füstölő

Korea. Bronzedények — Bronze vessels

85. Füstölő fedele egyszarvúval,
12—13. század

Cover of an incense burner with
a unicorn, 12—13th century

86. Füstölő, 15—16. század
Incense burner, 15—16th century

88. Buddha, aranyozott, 12–13. század
Buddha, gilt, 12–13th century

Korea, bronzszobrok — Korea, bronze statues

87. Buddha, aranyozott, 12–13. század
Buddha, gilt, 12–13th century

még az ókori kínai bronzok formáját utánozza, de a másik kettő is kínai hatásokról tanúskodik. Legszébb közülük a szerencsét hozó egyszarvú finoman megformált plasztikus alakjával díszített kerek füstölőfedél (85. kép). Hasonló formájú füstölőt porcelánból is készítettek e korban.

A Korja-kori buddhista plasztikát két jellegzetes és szép darab képviseli a 12–13. századból: Buddha Sakjamuni nyolcszögletes talapzaton álló szobra és egy kis ülő Buddha-szobor (87–88. kép). Mindkét szobrocskán megtaláljuk a korai koreai buddhista művészet néhány jegyét; jellemző például, hogy a fejek aránytalanul nagyok, és archaikus vonásokat mutat az arc és az alak megformálása is. Egy későbbi, 15–16. századi háromlábú bronz füstölő fedelét oroszlánfigura díszíti, de kínaias itt az edény oldalának vonaldíszítése is (86. kép).

A Korja-kori kerámia közül egy fedeles kerek doboz a legszebb (89. kép). A még égetetlen edény testébe vésett és eltérő színű agyaggal berakott díszítés jól érzékelteti, hogy a koreaiak nemcsak átvették Kínától a szeladonmázás edények készítését, hanem tovább is fejlesztették azok formáját és díszítését. Szeladonmázás koreai csészéink közül kiemelkedik szép mázával egy kis talpas csésze (90. kép). A 11–13. századból való egy gabona tartására szolgáló fekete mázas nagy edény is.

A 15–16. században meginduló koreai porcelángyártás kínai kapcsolataira utal egy máz alatti kék festésű sárkánnyal díszített 18. századi váza és egy kis vízésepegtető edény.

A Li-kori (1392–1910) cserépedények közül megemlítendő egy szögletes testű barna mázas edény a 18–19. századból (92. kép) és egy 15–16. századi

89. Berakott szeladon doboz,
11–13. század
Celadon box, inlaid, 11–13th century

90. Talpas csésze, szeladon, 12–13. század
Stem-cup, celadon, 12–13th century

91. Szeladon váza,
máz alatti festéssel, 15–16. század
Celadon vase with underglaze decoration,
15–16th century

92. Fedeles edény, mázas
keménycserép. 18–19. század
Stoneware jar with cover,
glazed, 18–19th century

93. Korea. Buddha Hármassal az Alvilág királyaiával, vászon színekkel, 16–17. század
Korea. Buddha-Triad with the Kings of the Underworld, colours on cloth, 16–17th century

94. Korea. Tung Sou kíséretével, az anaki III. sír falfestményének másolata.
Korea. Tung Shou with attendants, a copy of the wall painting, tomb III. Anak

zöldesszürke mázas, virágmintás váza, amely a Koreai Tudományos Akadémia ajándékként érkezett (91. kép).

A múzeum két koreai buddhista festménnyel rendelkezik. A Buddhát tanítványokkal és kísérőkkel ábrázoló 16—17. századi kép még a kínai buddhista festményekkel mutat rokonságot (93. kép), míg a későbbi, Mahámájúri-t (a Pávás Istennőt) ábrázoló papírra festett élénk színű kép a koreai népi művészethez áll közel.

Régi koreai gyűjteményünket két festmény, több korai fedélcserep-töredék és néhány krizantémummal díszített 18. századi selyemhímzés egészíti ki, melyek eredetileg egy ruhához tartoztak.

1958-ban a Koreai Kulturális Kapcsolatok Bizottsága útján érkezett 85 tételből, több mint 120 darabból álló csereajándékkal bővült az anyag. Ez 1958. szeptemberében kiállításra is került Budapesten a Kulturális Kapcsolatok Intézetében. Az anyag nagyrészt új iparművészeti alkotásokból áll, de néhány régi tárgy is szerepel benne a Li-korszak végéről. A 18—19. századból való egy sárkánnyal díszített kék-fehér váza, két alacsony fiókos asztalka, egy esküvői láda, egy vörösesbarna lakkozású, fémveretes toalettasztalka, egy szarubetétes reflex-ij, a tussal festett, mókust és szőlőfürtöket ábrázoló tegez a nyílveszszőkkel. Kiemelkedik a régi tárgyak közül a gazdag családok leányai által viselt ékszerkészlet, amely jádéból faragott két lepkéből, kétrészes hasábból, egy áttört díszből és arany makarafejbe foglalt ágas korallból áll. Ezeket összekötve, selyemzsinórokkal díszítve hordták az övön.

Az új anyagban megtaláljuk a rézötvözetekből készült hagyományos koreai főző- és étkezöedényeket. Tíz szeladonmázas porcelánváza képviseli az új kerámiát. Ezek mind a Korja-kori porcelánok másolatai, különböző berakásos technikákkal díszítve. Jól van képviselve a modern lakkművészet is. A hagyományos vörösesbarna lakkozású dobozok díszítésében már mai motívumokat is találunk. A selyemből varrott viseletek között legszebb a hagyományos női és férfi esküvői ruha. A modern hímzések a régi koreai selyemhímzés továbbélésére mutatnak. Ezekon, a régi témák mellett új felfogású hímzéseket is találunk. Például a „Tutajok a Jalu folyón” című hímzés egy festmény után készült. Az új koreai anyagot bambusz és gyékény használati tárgyak, legyezők teszik teljessé.

A koreai művészet korai szakaszára nézve nagyszerűen egészíti ki gyűjteményünket a Phenjantól 120 km-re délnyugatra, 1949-ben feltárt anaki 3. sír két modellje és kilenc falfestményének eredeti nagyságú másolata. Ezeket a phenjani Magyar Nagykövetség kezdeményezésére koreai művészek készítették és a Hopp Múzeum mutatta be őket külföldön először 1956. évi kiállításán. A nagy többkamrás sírban a Kínából Koreába menekült és ott kormányzói tisztet viselt Tung Sou kormányzó volt eltemetve, aki i. u. 357-ben halt meg. A falfestmények nemcsak Korea, hanem egész Kelet-Ázsia legrégebbi falfestményei közé tartoznak és páratlan kulturtörténeti jelentőségük van. Megtálaljuk rajtuk Tung Sou kormányzót fő hivatalnokaival (94. kép), feleségét, Tung Sou ünnepi felvonulási menetét harcosokkal, a palota konyháját, a gémeskutat és a gabonaórlés ábrázolását is. A sír szerkezete és a falfestmények stílusa még a kínai átvételekre utal, de főleg a viseleteken már erős koreai jelleget is megfigyelhetünk.

VIETNAMI GYŰJTEMÉNY

A múzeum saját gyűjtésű vietnami anyaga csak néhány darabból áll. Kiemelkedő tárgy ezek között egy az i. u. első századokból származó és a dél-kínai bronzokkal rokonságot mutató, domború díszítésű, nagyméretű bronzdob, valamint egy 17–18. századi Kuanjint ábrázoló bronzszobrocska, alján két másik és egy harmadik, vízből kiemelkedő félistenséggel és fönixfejú kígyókkal (95. kép). Egy vietnami gyöngyházberakásos asztalka és egy tálca figurális és feliratos díszítése kínaias jellegű. Két új készítésű fedeles fadoboz és egy album borítólapja a modern vietnami lakkfestést képviseli.

1961-ben a hanoi-i Történeli Múzeumból csereajándékként érkezett 48 műtárggyal gyarapodott jelentősen a gyűjtemény, amely 1962–63-ban kiállításra is került a Hopp Múzeumban, a Vietnami Nagykövetségtől és magyar magángyűjtőktől kölcsönzött modern iparművészeti tárgyakkal együtt. Ebben az anyagban öt bronzlelet képviseli Észak-Vietnam i. e. 3–i. u. 3. századi bronzkori kultúráját: két lándzsahegy, két kis balta és egy ásópapucs, három különböző lelőhelyről (96. kép).

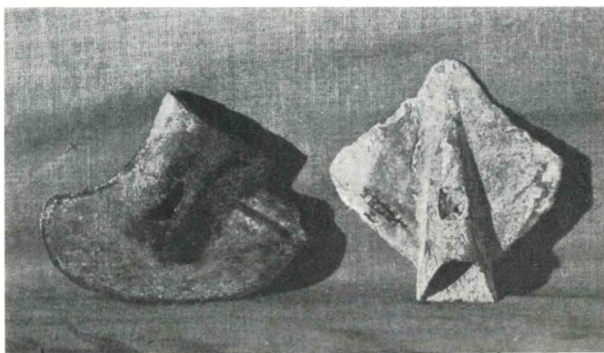
95. Kuanjin, 17–18. század

Kuan-yin, 17–18th century

Vietnam. Bronzok — Vietnam. Bronzes

96. Thai Binh és Ha Dong. Balták,
i. e. 3. sz. — i. u. 3. sz.

Thai Binh and Ha Dong. Axes,
3rd century B.C.—3rd century A.D.

A vietnami ajándékban számban és minőségben is a kerámia a legjelentősebb. A 35 kerámia fele a 11–12. századból származik és jól képviseli e korszak fejlett kerámiaművességét. Ezt a Szung-kori kínai kerámiához csatlakozó kitűnő minőségű vietnami kerámiát a szép máz és a bekarcolt, benyomott díszítések változatossága jellemzi. Formailag főleg kis tálak és csészék szerepelnek itt repesztett mázzal és bekarcolt díszítéssel. Dominál a különféle zöld máz, de halványbarna és barna máz is előfordul. A díszítésben egyszerű vonaldíszítés mellett indák, virágok, lótusz, hal és teknősbéka ábrázolása is előfordul. A máz és a díszítés jellegét jól mutatja két csésze: egyikén a finoman repesztett halványbarna máz és a kevés festett díszítés harmóniája érvényesül (99. kép), a másikon a lecsorgatott máz különböző árnyalatot ad a bordázott edényfalon (98. kép). Eredeti díszítésként említjük meg egy csésze tyúklábnymozhoz hasonló benyomott díszítését. Egy magas virágtartó edényen domború virágos indadísz van, melyet sötétebb színű máz borít. Néhány kisebb edény is szerepel itt szép repesztett mázzal (97. kép). Az eddig említett 11–12. századi kerámia néhány kivétellel Thanh Hoából származik, amely a régi Vietnam egyik fővárosa és kiemelkedő kerámiaközpont volt. Itt a díszítésben leginkább növényi mintákat alkalmaztak. 700–900 közötti időből való érdekes darab egy kis ötelemeles pagodamodell vörösre égetett anyagból.

A későbbi kerámiából két szokatlan, egyedi formájú tárgy emelkedik ki: egy csorgatott zöldesszürke mázas, ívelt fülű 15. századi kis edény a Délkelet-

97. Ngoc Ha. Fedeles edényke, 11–12. század

Ngoc Ha. Small jar with cover, 11–12th century

98. Than Hoa, Csésze, 11–12. század

Than Hoa. Bowl, 11–12th century

Vietnám, kerámia — Vietnam, ceramics

99. Than Hoa, Csésze, 11–12. század

Than Hoa. Bowl, 11–12th century

100. Vietnam. Boroskanna, bronz, 15–16. század

Vietnam. Wine pot, bronz, 15–16th century

Ázsiában elterjedt bételrágáshoz használt mész tartására szolgált, és egy fantasztikus állatfigura, kiméra, barna mázzal és bekarcolt díszítéssel a 17–18. századból.

Bác Ninh faluból származó hat tányérka képviseli a 18–19. századi kék-fehér porcelánokat. Máz alatti kék festésű díszítésükben egyrészt sok közvetlen kínai hatás — pl. kínai írásjegyek, vagy a hosszú élet szimbólumaként fenyő és daru ábrázolása — figyelhető meg, másrészt egy kötetlenebb, szabadabb ábrázolási mód, ami bizonyos mértékig a vietnami népművészet körébe sorolja e darabokat.

Két késői, 15–16. századi bronztárgy is szerepel a vietnami ajándékban: egy domború díszítésű boroskanna (100. kép) és egy talpascskéje.

A gyöngyházberakásos díszítés szép példajaként említhetünk meg egy 19–20. századi kerek bételtartó fadobozt. Fedelének közepén kínaias, déli jellegű gyöngyházberakásos kis tájkép van: sziget fákkal és házzal, az előtérben csónak. Érdekes, hogy a vietnami gyöngyházberakást még egy 19. századi, haitong-i készítésű, de európai formájú kard tokján és markolatán is megtaláljuk.

A vietnami ajándékot három textil egészíti ki. Egy hosszúkás selyem oltárterítő sokszínű kínai motívumokat mutat: kétoldalt egy-egy fantasztikus sárkányalak van, közöttük lángoló gyöngy. A hímzett díszítést tükröberakások gazdagítják. A 62 vietnami nemzetség ma is élő népművészetére utal a két másik textil: a Nung nemzetség körében készült századforduló körüli, színes hímzésű tarisznya és a Mán nemzetség csíkos hímzésű selyem öve.

Modern vietnami iparművészeti gyűjteményünk zöme a hanoi-i Kulturális Kapcsolatok Állami Bizottsága által küldött és Magyarországon több városban bemutatott 43 tárgyból áll, melyeket 1964-ben adott át múzeumunknak a Kulturális Kapcsolatok Intézete. Ebben az anyagban a modern kerámia, lakkművészet és textilek szerepelnek nagyobb számban, de a fa- és elefántcsont-faragás, gyékényfonás és az ékszerek is képviselve vannak.

A Kulturális Kapcsolatok Intézetéből került átadásra egy kisebb modern vietnami fametszetanyag is. E hagyományos vietnami fametszetek az újévi Tet ünnepre készültek. Főleg a jólétre, termékenységre utaló szimbólumokat (pl. disznó vagy kókuszdió) találni rajtuk, de történeti, tanító és szatirikus témájú metszetek is vannak közöttük. Eredetük még a kínai fametszetművészethez nyúlik vissza, de témájuk és kivitelük révén a vietnami népművészet körébe sorolhatók.

INDIAI GYŰJTEMÉNY

Az indiai gyűjtemény eredetileg, a múzeumalapító Hopp Ferenc érdeklődésének és gyűjtési körének megfelelően, kevés tárgyból állt. Számos nagyértékű tárgy; amilyenek a Gandhára művészet emlékei, a legtöbb középkori szobor, a mogul műtárgyak és miniatúrák mind Schwaiger Imre (1864—1940) ajándékai, akinek a gyűjtemény 80—85%-os gyarapodása köszönhető. Schwaiger Imre szoros kapcsolatban állt Felvinczi Takáts Zoltán professzorral, a múzeum első igazgatójával. Együttműködésüknek, valamint Schwaiger Imre áldozatkészségének eredménye, hogy az indiai művészet minden nagy korszaka lehetőség szerint képviselve van a gyűjteményben. A gyarapodás a két világháború között csupán egyetlen indiai textilekből álló gyűjtemény megvásárlására korlátozódott. A II. világháború befejezése óta a műtárgyállomány fejlesztése vásárlások útján folyik. Így az 1956. évi budapesti Indiai Kiállítás anyagából történt vásárlással sikerült a modern indiai festészeti gyűjtemény megalapozása.

Az indiai osztályon nyertek elhelyezést a múzeum nepáli műtárgyai — főleg Schwaiger Imre ajándéka —, a hátsó-indiai és az indonéz gyűjtemények is. Egy osztályon történt elhelyezésüket a tárgyak mondanivalója indokolja: a hatalmas területek között összekötő kapcsot India kultúrája és egyik, hatásában legjelentősebb vallása, a buddhizmus képez.

India prehisztorikus korszakát tizennyolc kovakő nukleusz képviseli, ebből két darab Duka Tivadar, a többi Henry P. le Mesurier 1876. évi ajándéka.

Az Indus-völgyi vagy Indus-kultúra (kb. i. e. 2500—1500) mindössze néhány évtizede ismert. India e legkorábbi, városlakó, írásbeli kultúrájának területéről néhány kerámia töredék származik. A kerámiák a vörös használati kerámiák típusába tartoznak. Ezeket a darabokat Felvinczi Takáts Zoltán igazgató gyűjtötte és ajándékozta a múzeumnak 1936-ban. A tíz különféle bronzeszköz: pengék, vésők, balták, lándzsavégek, ugyancsak H. P. le Mesurier ajándékai, képviselik India bronzkorát.

Az Indus-kulturát követő kb. 1000 éves szakasz (kb. i. e. 1500-tól 500-ig) az ún. Pre-Maurya korszak szobrászművészetét három sűrű kerámia szobor-töredék mutatja be. Ezek a kisméretű nőszobrok valószínűleg az anyaistennő ókorban széles körben elterjedt ábrázolásai sorába tartoznak.

A Maurya-dinasztia idejéből (i. e. 326—180) hat, szintén kisméretű sűrű terrakotta anyaistennő szobortöredék származik, ugyancsak Schwaiger Imre ajándékai. A testek felépítése és körvonala, az arcok kidolgozása sokkal életszerűbb, mint a sematikus Pre-Maurya-szobrokon.

India szobrászművészetét az ötvennégy tárgyból álló Gandhára-gyűjtemény

ményen kívül, negyvennyolc szobor és relief képviseli, főleg Schwaiger Imre ajándékai. A szobrok többsége Mathurából származik, ezért az Indián kívüli Mathurá tárgyak sorában ez a gyűjtemény a világ múzeumai között is előkelő helyet foglal el.

A legkorábbi darab a Sunga-dinasztia (i. e. 2—1. század) idejéből való, ugyanebből az időből származik egy kis töredék (104. kép).

A Gandhára gyűjtemény — többségében Schwaiger Imre ajándéka — tíz palaszoborból, tizenöt palareliefből, tizenkilenc stukkószoborból és tizenkét stukkófrizből áll. Ez az 1-től a 6. századig Északnyugat-Indiában virágzó művészet, amely csúcspontját a Kusán-dinasztia (1—2. század) uralma alatt érte el, nevét a Gandhára- királyságról (ma Pakisztánban) nyerte. A Gandhára-művészet területe kiterjedt a szomszédos Kabul-völgyre, Svát-völgyre, Bunerre, a Pandzsáb nyugati részére és Afganisztánra. Legismertebb lelőhelyei Gandhárában Taxila, Csárszadda, Afganisztánban Begrá, Hadda.

A Gandhára-művészet általános problémái: a szobrok és reliefek lelőhelyeinek pontatlansága, a kronológia bizonytalansága, a hellenisztikus hatás, a Gandhára-művészet eredetének kérdése — szerves része-e az indiai művészetnek, vagy annak egy elszigetelt, speciális jelensége — mind olyan kérdések, amelyek a Hopp Múzeum gyűjteményére is vonatkoznak. Pl. egyetlen Gandhára-művészet területéről származó műtárgyunk lelőhelye sem ismeretes. A kőszobrok és frízek keletkezési ideje valószínűleg az 1—3. század, a stukkószobrok és domborművek valószínűleg a 4. és az 5. században keletkeztek.

A Himalája feketésszürke, palás kőzeteiből készült szobraink típusai: Buddhák, Bodhiszattvák és Buddha Maitreják (eljövendő Buddha). A szobrok között különösen kiemelkedik két reális megfigyelésen alapuló, idealizált és átszellemített arcú Buddha-fej, amely a hellenisztikus görög művészet hatását mutatja és annak művészeti értékeivel egyenrangú alkotás. Buddha és Bodhiszattva ábrázolásaink többsége kevésbé szépen megformált és kevésbé kifejező. Éppen a hellenisztikus Buddha-ábrázolások alapján — amelyek előképe feltehetően a belvederi Apollon-tartották a Gandhára-művészetet graeco-indiai művészetnek. Míg sem tisztázott kérdés, hogy milyen mértékben lehet görög eredetű a kétségkívül hellenisztikus hatás és milyen mértékben vegyülhetett később a római birodalomból sugárzó graeco-római hatással. Kétségtelen azonban, hogy a hellenisztikus művészet hatását idővel az indiai művészet asszimilálta, mert egyre több tipikusan indiai ábrázolás vált ismertté, amely a Gandhára-művészet fokozatosan indiaivá alakulását mutatja.

A pala reliefsorok Buddha életének fontos eseményeit (101. kép), nyolc csodálatos jelenetét (102. kép), és ún. Dzsátaka történeteket (Buddha korábbi életének eseményeit) ábrázolják.

A kőfaragásban nagyok az eltérések, az egyes szobrok és reliefek színvonal-különbsége néha olyan mértékű, hogy kérdésessé válhat egy korszakon belül keletkeztek-e? Valószínű, hogy az egyes, helyi provinciális műhelyek, esetleg iskolák a hellenisztikus példaképek, illetve a legmagasabb színvonalon álló Gandhára-alkotások ismerete nélkül működtek.

Stukkószobraink témái: Buddhák, Bodhiszattvák, férfi- és nőalakok és állatfigurák. A szobrok különböző méretűek, két Buddha-fej életnagyságú, de általában ennél jóval kisebbek. A legszebb darabok arca rendkívül kifejező és elegáns, az arc lágyan megformált, az ajkak mosolygósak, kiváló példája egy Buddha-fej töredék. A mindig egyéni és sokszor lágyan modellált portrékról nemegyszer nehezen lehet eldönteni, főleg ha a hajviselet és a fejdísz sérült

101. Pakisztán. Három Buddha, pala, Gandhára, 1–3. század
Pakistan. Three Buddhas, schist, Gandhara, 1st–3rd century

vagy hiányos, hogy női vagy férfiarcot ábrázolnak-e. Itt is, mint a kőszobroknál, nagy kvalitásbeli különbségek figyelhetők meg, akár egy azonos típus, pl. a Buddha-fej ábrázolásában, akár, ha eltérő típusokat hasonlítunk össze, pl. Buddha kifejező arcát összevetjük egy virágszóró nőalak arcával.

A stukkó képszalagtöredékek, a kőből faragott frízek mintájára Buddha életének jeleneteit mutatják be, de szerepelnek rajtuk a hellenisztikus művészet elemei is: akantuszlevelek, eroszok stb.

102. Pakisztán. Tanító Buddha, pala, Gandhára, 1–3. század
Pakistan. Teaching Buddha, schist, Gandhara, 1st–3rd century

103. India. Apszarasz, homokkő, Mathurá, 4–6. század
India. Apsaras, sandstone, Mathura, 4–6th century

104. Férfi fej, agyag, i. e. 150–50
Male head, clay, 150–50 B.C.

A stukkószobrok és reliefek elterjedésével, amelyek lassan a kőfaragást nagyrészt felváltották, felmerül az a kérdés, hogy honnan ismerhették meg e terület kőfaragói a stukkótechnikát? Ebben a vonatkozásban a Kusán birodalom Alexandriával és Párthiával való kapcsolata (ma Irak jelentős része és Irán) lehetett jelentős. Másik kérdés az, hogy a kő helyett a stukkószobrászat megjelenése, a stukkó olcsósága folytán, általános hanyatlást jelez-e, vagy kizárólag a divat változását? Művészeti szempontból a stukkó alkalmazása nem hanyatlást, hanem inkább kifejezésbeli gazdagodást jelöl.

A Mathurá szobrásziskola, a korszak másik kiemelkedő művészeti centruma ugyancsak a Kusán-dinasztia (1–2. század) uralma alatt érte el egyik virágkorát. Mathurá városa lényeges szerepet töltött be, mint a Kusán birodalom második fővárosa és fontos vallásos központ is volt, ahol a bráhmanizmus, a dzsainizmus és a buddhizmus egyaránt virágzott. 25 Kusán kori, Mathurában készült sárgafoltos vörös homokkő, és vörös homokkő szobrunk Buddhákat, Bodhiszattvákat, dzsainista prófétákat, Apszaraszt (103. kép), férfifejeket (109. és Sivát 110. kép), és Garuda alakját ábrázolják. Egy Nágini-töredék egy Kuvéra-töredék (108. kép) és egy dzsainista Ayagapata votív sztéle domborművű ábrázolásban szerepel.

A reális megfigyelésen alapuló szobrok egy konvencionális típustól alig, vagy csak kevésbé térnek el. Az arc kerek, a szemhéj félig lezárt, a széles ajkak enyhén mosolyognak. A megfogalmazás erőteljes és tömör. A fejszobrok között Buddha csupán a megvilágosodás külső jegyeiről: urná, usnisa, megnyújtott fül stb. ismerhető fel. Arca nem átszellemített, inkább nagyonis földi típus. A dzsainista ábrázolásokat leginkább a megvilágosodás jegyeinek hiánya teszi felismerhetővé.

A korszakból származó terrakotta kisplasztikák sokkal szélesebb körű témaválasztást mutatnak. A különböző típusú férfifejek (107. kép), női fejek, továbbá férfi félalak-töredékek és állatfigurák néhány centiméteres kis szobrok. A legtöbb darab kézzel formált, kevés készült öntőmintában. Közös vonás a

105. Fiatal leány, agyag, Gupta,
4–6. század
Young girl, clay, Gupta, 4-6th century

106. Férfi fej, agyag, Gupta, 4–6. század
Male head, clay, Gupta, 4–6th century

107. Férfi fej, agyag, Kusán, 1–3. század
Male head, clay, Kushan, 1st–3rd century

109. India. Férfifej, homokkő, Mathurá, 4–6. század
India. Male head, sandstone, Mathura, 4–6th century

kőszobrokkal az előadás tömörsége, azonban itt az egyes ember- és arctípusok élesen elhatárolódnak egymástól. A dekorativitás, ami a kőszobrokon főleg a hajkezelésben jelentkezett, a terrakottákon hiányzik. Új vonás a humor, ami a kisméretű szobrokon nyilvánul meg először India művészetében. Nagyon valószínűnek látszik, hogy a kis terrakotta szobrok világi célokra készülhettek.

A 4. századból, a művészeti értelemben vett „átmeneti korszakból” származik egy Siva-fej, amely továbblépést mutat a Kusán ábrázolásbeli sajátosságoktól, de még nem éri el a Gupta korszak (4–6. század) művészeti kvalitásait. A Gupta-művészet stílusát szobrokról származó fejtöredékek, egy Buddha-fej, néhány dzsainista fej, vagy esetleg nőifej (?), egy Varáhi- és egy Párvati-relief ábrázolják. A szobrok és reliefek erősen megrongálódtak, főleg az arcok károsodtak.

A Gupta korszakban, a Kusán-szobrászat tömörségével, egyszerű modellálásával szemben a kőfaragásban a plaszticitás, a valóságos testformák érzékelése kerül előtérbe. Az arcok lágyabban modelláltak, ezáltal kifejezőbbek, a haj gazdag és részletezett, a széles ajkak mosolygósak, a mandula alakú szem a halánték felé elnyújtott. Akorábban hangsúlyos, az orrtól fölött gyakran ívben összezáródó, erős, félkörös szemöldök helyén most alig ívelt és alig kidomborodó a szemöldök, ezáltal maga a szem kapott hangsúlyt. Az arcok kissé idealizált

110. Mathurá. Siva, kő, 4–6. század
Mathura. Shiva, stone, 4–6th century

111. Észak-India. Siva, kő, 10–11. század
North India. Shiva. stone, 10–11th century

páthoszt mutatnak, jellemző rájuk a szépség és a derű, amely ebben a korszakban méltó az istenek megjelenéséhez.

A terrakotta kisplasztikák a Gupta-művészetben is sokkal elevebbek és közvetlenebbek. A sokféle férfialak (106. kép), férfiportré, anya gyermekkel, fiatal leány (105. kép), táncos, és a sok-sok változatos állatfigura talán legjellemzőbb vonása a valóságosság és a páthosmentesség. A kerámia kisplasztika formábaöntött olcsó tömegáru volt, az arcvonások valószínűvé teszik, hogy a kis szobrok élő emberek portréi és nem istenképmások, az istenek ábrázolását ugyanis szabályok kötötték, amelyeknek a terrakottákon nincs nyoma. Sőt megjelenik a karikatúra is az állatfigurákon.

A Gupta birodalom utáni idők; a koraközépkor művészetét egy relief-törédék képviseli Siva és Párvati alakjával, keletkezési ideje a 7–8. század lehet, amelyet az előző korszak oldottabb, festőibb megfogalmazásával szemben az ábrázolás bizonyos mértékű merevsége tesz valószínűvé.

A 8. századtól kezdődően, a Gupta birodalom helyén keletkezett egyes királyi udvarokban Észak- és Észak-kelet-Indiában a Gupta-tradícióktól kiinduló, de eltérő helyi jellegzetességeket mutató kőfaragó iskolák alakultak ki. Dél-India megőrizte a maga egységesebb művészeti stílusát, művészetét egyetlen 9–10. századból származó Visnu- vagy Siva-fej mutatja. A nagyhírű szobrásziskola Mathurában még ebben az időben is működött. Késői korszakából származik egy Siva-fej (111. kép) és magasra tornyozott hajviselettel egy férfi fej, keletkezési idejük a 9–11. század lehet.

A 9–12. században, a Pála–Széna-uralom alatt Biharban és Bengálban kialakult szobrászművészetet öt tárgyunk mutatja be. Anyaguk többnyire nehezen megmunkálható kemény kőzet: fekete bazalt vagy pala, amelyet még simára és fényesre is políroztak. A témák hinduista és buddhista istenábrázolások. Két reliefünk a Tanító Buddhát és Szurját ábrázolja a korábbi művészeti felfogásnál merevebb megfogalmazásban. Ebből arra következtethetünk, hogy az ábrázolást ebben a korszakban és ezen a területen jelentős mértékben megkötötték a vallásos előírások. A Szurja-relief (115. kép) a hátlapból csak kevésbé

112. Bengál, vagy Bihar. Visnu fej,
palakó, 9–10. század

Bengal, or Bihar, Head of Vishnu,
chlorite, 9–10th century

emelkedik ki. A hasonló vonásokat mutató Tanító Buddha (113. kép) architekturális részletben elhelyezett. A Pála—Széna-szobrászművészet legkitűnőbb darabja gyűjteményünkben egy Visnu-fej (112. kép), lágyan összefogó, sommázó, nagy felületű mosolygó arca idealizáltan jelenik meg. Aprólékosan kidolgozott a haj és a diadém. Szép faragású az egyik töredék. (114. kép).

113. Bihar. Tanító Buddha, 9–10. század
Bihar, Teaching Buddha, 9–10th century

114. Bengál. Töredék, 9–10. század
Bengal. Fragment, 9–10th century

115. Bihár. Szúrja, palakó, 9–10. század
Bihar. Surya, chlorite, 9–10th century

Feltehetően Orissza környékén keletkezett egy szürke pala női fejtörődék a 12–13. században. A Pála–Széna-szobroknál kissé erőteljesebb, vaskosabb a megfogalmazása, ami egyébként Orissza és környéke szobrászatának a jellemzője.

A középkori szobrászművészetet még tizenhét különféle eredetű, főleg homokkő relief és szobor képviseli. Ezeknek a kőfaragásoknak eredete és lelőhelye ismeretlen. Öt értékes darab közöttük feltehetően Rádzsputánában, India északnyugati részén készült a 9–13. században. Anyaguk sárga, sárgás-szürke vagy szürke homokkő. Egy relief a fekvő Visnut és Laksmít ábrázolja (118. kép). A szobortörödékek: Siva, Visnu, továbbá egy férfitörzso és egy Yaksza-figura (116. kép). A rádzsputánai szobrok valóságos emberek felfokozott szépségű ábrázolásai, Siva és Visnu arca elmélyült komolyságot mutat. A szép emberi alak megfogalmazása bátor, sőt nemegyszer merész kezdeményezésre vall. További példa erre Siva és Párvati ábrázolása (117. kép).

Fém kisplasztikai gyűjteményünk huszonegy tárgyból áll. Legkorábbi szobraink: Visnu és Laksmi alakja Dél-Indiából származik a 14–15. századból, a késői Csóla-stílus jellegzetes vonásait mutatja. Dél-India különösen a 13. századtól kezdődően vált az egész indiai kultúra és ábrázoló művészet tekintetében rendkívül jelentőssé, amikor India nagy részén a muzulmán hódítás elpusztította a korábbi művészeti értékek jó részét és megállította a fejlődést. Ebben a korszakban jobbra Dél-India őrizte meg függetlenségét és tartotta fenn a hindu tradíciókat. Szobrászművészetének értékeit két Krisna figura mutatja a 17–18., illetve a 18–19. századból, mindkettő Schwaiger Imre ajándéka.

Későbbi időkben, a 18–19. században keletkezett dél-indiai kisbronzaink általában korábbi fejlődési fokot reprezentálnak, mert a hagyományos formák délen évszázadokon keresztül továbbélnek. A szobrok a hinduista pantheon istenalakjait ábrázolják. Új és India más területein ismeretlen típus a mécses-

118. India. Fekvő Visnu, homokkő, Rádzsputána?, 12–13. század →
India. Vishnu Sheshashayin, sandstone, Rajputana?, 12–13th century

116. Rádzsputána? Jaksa, homokkő, 9–12. század
Rajputana? Yaksha, sandstone, 9–12th century

117. Észak-India. Siva és Párvati,
homokkő, 9–10. század
North India. Shiva and Parvati, sandstone,
9–10th century

115. Bihár. Szúrja, palakő, 9–10. század
Bihar. Surya, chlorite, 9–10th century

Feltehetően Orissza környékén keletkezett egy szürke pala női fejtöredék a 12–13. században. A Pála–Széna-szobroknál kissé erőteljesebb, vaskosabb a megfogalmazása, ami egyébként Orissza és környéke szobrászatának a jellemzője.

A középkori szobrászművészetet még tizenhét különféle eredetű, főleg homokkő relief és szobor képviseli. Ezeknek a kőfaragásoknak eredete és lelőhelye ismeretlen. Öt értékes darab közöttük feltehetően Rádzsputánában, India északnyugati részén készült a 9–13. században. Anyaguk sárga, sárgászürke vagy szürke homokkő. Egy relief a fekvő Visnut és Laksmít ábrázolja (118. kép). A szobortöredékek: Siva, Visnu, továbbá egy férfitörz és egy Yaksa-figura (116. kép). A rádzsputánai szobrok valóságos emberek felfokozott szépségű ábrázolásai, Siva és Visnu arca elmélyült komolyságot mutat. A szép emberi alak megfogalmazása bátor, sőt nemegyszer merész kezdeményezésre vall. További példa erre Siva és Párvati ábrázolása (117. kép).

Fém kispasztikai gyűjteményünk huszonegy tárgyból áll. Legkorábbi szobraink: Visnu és Laksmi alakja Dél-Indiából származik a 14–15. századból, a késői Csóla-stílus jellegzetes vonásait mutatja. Dél-India különösen a 13. századtól kezdődően vált az egész indiai kultúra és ábrázoló művészet tekintetében rendkívül jelentőssé, amikor India nagy részén a muzulmán hódítás elpusztította a korábbi művészeti értékek jó részét és megállította a fejlődést. Ebben a korszakban jobbra Dél-India őrizte meg függetlenségét és tartotta fenn a hindu tradíciókat. Szobrászművészetének értékeit két Krisna figura mutatja a 17–18., illetve a 18–19. századból, mindkettő Schwaiger Imre ajándéka.

Későbbi időkben, a 18–19. században keletkezett dél-indiai kisbronzaink általában korábbi fejlődési fokot reprezentálnak, mert a hagyományos formák délen évszázadokon keresztül továbbélnek. A szobrok a hinduista pantheon istenalakjait ábrázolják. Új és India más területein ismeretlen típus a mécses-

118. India. Fekvő Visnu, homokkő, Rádzsputána?, 12–13. század →
India. Vishnu Sheshashayin, sandstone, Rajputana?, 12–13th century

116. Rádzsputáná? Jaksa, homokkő, 9–12. század
Rajputana? Yaksha, sandstone, 9–12th century

117. Észak-India. Siva és Párvati,
homokkő, 9–10. század

North India. Shiva and Parvati, sandstone,
9–10th century

tartó férfi és női figura (Aratika), amelyből öt, 17—18. században készült darab van a gyűjteményben.

A dél-indiai kisplasztika legpregnansabb vonása bizonyos mértékű statikusság. A testek felépítésének arányai az ábrázolás tárgya szerint, szigorú kánon alapján, változóak. Az arcok többnyire sematikusak, jelzészzerűek, vagy jelzészzerűen elnagyoltak. Az isteneket nem arcvonásaikról, hanem attributumaikról, ékszereikről, hajviseleteikről lehet felismerni. A kis bronzszobrok finom körvonalai fokozzák még a kifejezés kissé naív báját.

Dél-Indiából származik még a Démont legyőző Durgát ábrázoló nagyobb méretű szobort csoport, keletkezési ideje a 18—19. század, és egy játékkocsi a 19. század elejéről. Itt különösen jó, életszerű a lovak alakja, mert az közvetlen megfigyelés után készülhetett.

Többi fém kisplasztikánk: Ganésa, Garuda, Párvati, Hanumán, Krisna alakját ábrázolja. Származási helyük ismeretlen, stílusjegyeik alapján keletkezési idejük főleg a 19. századra tehető.

Épületedíszítő fadaragásokból két konzol figurát mutatunk be (119—120. kép).

Mogul gyűjteményünkben a fegyverek, féldrágakő-faragványok és szőnyegtöredékek mellett kiemelkedő helyet foglalnak el miniatúráink, a Múzeum legkorábbi festészeti emlékei Indiából. A gyűjtemény legnagyobb része Schwaiger Imre ajándéka.

Mogul miniatúra gyűjteményünk festményei többségükben a 17. század harmadik és negyedik negyedében és a 18. század legelején keletkezett munkák. Abban az időben tehát, amikor már a perzsa mintára elkezdődött mogul miniatúra festészet egyre inkább indiaivá vált, levetette a perzsa eredet hatását. Két miniatúránk: egy díszes könyvlap és egy elefántfogást ábrázoló jelenet hozható leginkább kapcsolatba a perzsa festészettel. A könyvlap fő díszje a színes és gazdagon aranyozott kalligráfia, az Elefántfogás című képen (126. kép) a teret egymás fölötti síkokkal ábrázolták, mint az a perzsa festészetben szokásos.

A mogul uralkodók közül szerepel Sáh Dzsehán (122. kép) és Aurangzeb (121. kép) egészalakos képe. Mindkét uralkodó ábrázolása statikus. Más, közvetlenebb és elevenebb témát bemutató képek is szerepelnek a gyűjteményben. Jelenet a tábori életből; Hölgynő haját fésülő szolgálónővel; Kékruhás nő (125. kép), Hercegnő és szolgálólány; Előkelő és szolgáló (123. kép); Lanton játszó nő; Hercegnő (124. kép); Szerelmi jelenet. A mogul miniatúrafestés technikájába enged betekintést egy félig kész tollrajz, amely lovasokat ábrázol, erősen rongált állapotban.

Tizenkét miniatúránk a Rádzspüt-iskola alkotása, bensőséges hangulati, érzelmi mondanivalójával a Vínán játszó nő és a Nők a zenána erkélyen című képek emelkednek ki.

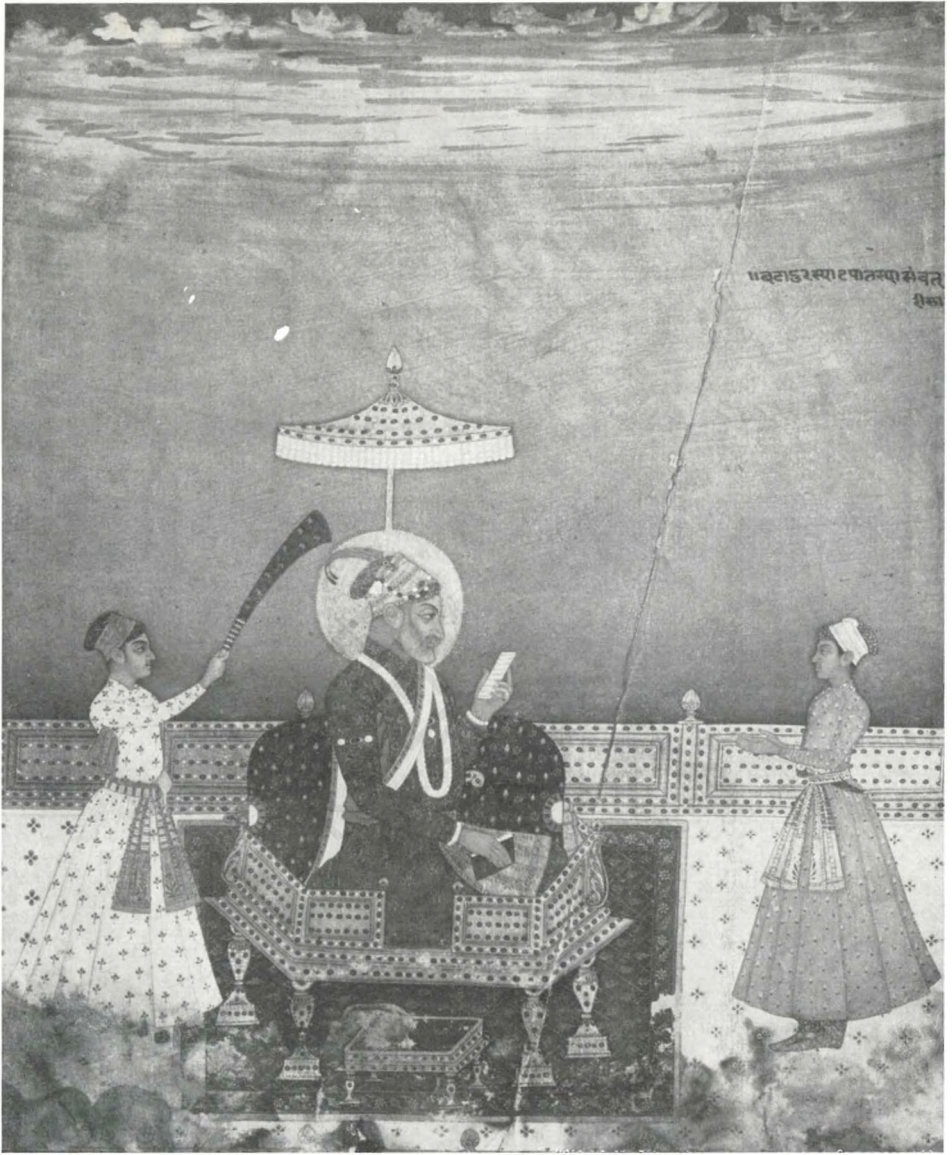
A Pandzsáb hegyvidék festőiskoláinak tevékenységét a Krisna-legenda egy jelenetét ábrázoló miniatúra képviseli; Krisna és a pásztorkisasszonyok. Kerti jelenetet mutat be a Kángra képünk: A hercegnőnek feljegyzést diktáló herceg, 1830 táján keletkezett, az Indiai Kormány 1967. évi ajándéka.

A múlt századi észak-indiai népi festészetet tizenkét vízfestmény képviseli, Krisna, Visnu, Durgá és Szaraszvátí életének egy-egy közismert jelenetét ábrázolja. A 20. századi népművészet terméke három vallásos jelenetet ábrázoló újságpapírosra festett, félkör alakú képünk (valószínűleg Bengáliból).

A modern indiai festészetet tíz festmény képviseli. A gyűjtemény alapját az 1956-ban Prágában, majd Budapesten megrendezett Indiai Kiállítás anyagá-

119—120. India. Konzolfigurák, fa. 18—19. század
India. Bracket figures, wood, 18—19th century

121. India. Aurangzeb, miniatúra-festmény, mogul, 17. század vége
India. Aurangzeb, colour on paper, Mughal, end of the 17th century

124. Udvarhölgy, mogul, 17. század második fele
Court lady, Mughal, second half of the 17th century

125. Kékruhás hölgy, mogul, 17. század második fele
Lady in bluse dress, Mughal, second half of the 17th century

122. Sah Dzsehán, mogul. 17. század
Shah Jehan, Mughal, 17th century

123. Előkelőség és szolgáló, mogul,
17. század második fele

Nobleman and maid, Mughal,
second half of the 17th century

ből megvásárolt következő festmények képezik: B. Samyal, Nyár; H. A. Gade, Asszonyok (127. kép); S. A. Anandkar, Félelem; S. Chavda, Vorli asszonyok; A. Das, Falusi vásár; S. Sausa, Tánc. Az indiai osztály néhai vezetője, Tóth Edit hagyatékából, ajándékképpen került a múzeumba J. Roy, Álló nőalak című képe. Az Indiai Kormány 1966-ban érkezett ajándéka: S. Hore, A fehér rózsaszületése, metszet, amely 1962-ben a Lalit Kalá Akademi díját nyerte el; N. F. Hussain, Fekete és fehér osztva hárommal, olajfestmény, és M. Rám, Ardzsuma és Darjodhána, továbbá Ráth, a szent ünnepi kocsí, című batikképe.

A gyűjtemény kevés száma ellenére aránylag jól képviseli a kortárs indiai festészetet és annak egyik nagyon jellemző vonását, a sokszínűséget. Ahány festő, annyi egyéniség, annyiféle ez a festészet. Másik jellemző vonás az expresszivitás; a mondanivaló kifejezésének alárendelés, akár az indiai ember nehéz életét, az emlékekben megszépült falusi élet utáni nosztalgiát, vagy elvont, gondolati tartalmat fejez ki, mint Hore rézmetszete, vagy Hussain olajfestménye.

Az indiai iparművészet a mogul korzaktól kezdődően szerepel a gyűjteményben. A mogul uralkodók, különösen Dzsahángir által nagy becsben tartott és rendkívül felvirágozott a féldrágakő-faragás. Tíz darab 17. századi féldrágakő-faragvány van birtokunkban. Ezek fedeles jade csésze; vésett díszű lapiszlazuli lemez; gránátberakásos, jadekeretes és nyelés tükrös; arany- és rubintberakásos jade lemezke; három jade kardhüvelydísz; két virágmintás, berakással díszített egyszerűbb, és egy lófej alakú, arany- és türkizberakású kardmarkolat. Három mogul-kori török-markolata is jadedől készült. A 17–18. században, nemcsak a mogul uralkodók udvarában, de másutt is Indiában jelentős módon felvirágozott a fegyverkészítés. Szépségeit tizenkét különféle fegyver: kardok, török, kések mutatják. A damaszolt acélpengéket, a markolatot és a kézvédő vasat arany vagy ezüst berakás díszíti virágmintával vagy állatalakkal. Gyakran bőr- vagy bársonybevonatú, fémveretekkel vagy fémszálas zsinórozással díszített a fegyverek tokja is.

Indiai textilgyűjteményünk kettőszázhuszonhat darabot számlál. A perzsa mintára meghonosodott indiai csomózott szőnyegeket hét mogul szőnyegtöredék képviseli a 17. század utolsó évtizedeiből. Közülük egy valószínűleg a híres lahóri műhelyben készült.

Ugyancsak mogul invencióra indult fejlődésnek a kasmír sálkészítés Indiában. Legkorábbi darabjaink, három kézziszövőesű sáltöredék, a jellegzetes, elnyújtott levélidomú kasmír mustra kialakulásának érdekes fázisait képviselik a 18. század utolsó évtizedeiből. A kasmír sálviselet hosszú, 100 éven át tartó európai divatjának megfelelően kasmír sáljaink és sál-töredékeink sorában változatos technológiával készített darabokat találunk. A 19. század első felében készült tizennégy kézzel szőtt sál és sáltöredék. Öt himzéssel díszített darab a 19. század közepétől származik. Végül a 19. század végén, vagy a 20. század elején készülhetett egy kasmírmintás nyomott sál.

A textilgyűjteményben hatvanhét szövőtt kelme, nyolevanegy himzés, tizenöt különféle festőeljárással — palota, bandanna, viaszos festés — díszített szövet, továbbá tizenhét kézzinyomású és huszonegy gépnymású kalikó van elhelyezve. Az indiai textíliák száma 1919-ben, a múzeum alapításakor hét darabból állt. Az 1930-as években Schwaiger Imre értékes, főleg mogul-kori darabjaival gazdagodott. 1941-ben került sor Zajti Ferenc indiai textilgyűjteményének megvásárlására. Súlyos veszteséget jelentett a II. világháború, Buda-

1126. India. Elefantfänge, mähimäntüven-festnahme, murgul, 11600—30
 India. Capture of elephants, colour on paper, Munich, 11600—30

127.

India. H. A. Gade (1917–),
Asszonyok, olajfestmény,
1952 körül

India. H. A. Gade (1917–),
Women, oil, painting,
about 1952

pest 1944—1945. évi ostroma alatt a textíliák jelentős része elpusztult. A gyűjtemény időbeli megoszlása aránytalan, a 19. századot gazdag brokát-selyem- és kalikósorozatok képviselik. Legszebb ruhadarabjaink: hímzett gyermeking, hímzett díszing, ezüsthímzéses bársony díszkabát, arany-, és ezüstbrokát díszsisakjaink, phulkari és sishadár hímzéseink mind a 19 században keletkeztek. Az aránytalanság annak a következménye, hogy korai tárgyak vásárlására, módszeres gyűjtésére nem volt lehetőség.

Az ékszerek sorában érdekes darab egy feltehetően dzsaipuri zománccal díszített nyaklánc a 19. század közepéről. Aránylag kevés tárgyunk: fülbevalók, gyűrűk, melldíszek és melltűk készültek aranyból. A gyűjtemény nagyobb része, hatvan ezüst, bronz és réz tárgy, népi, esetleg törzsi ékszerekből áll. Az ékszerek formaadása és díszítménye nagyon változatos. A díszítmény legtöbbször vésett, vagy domborított, gyakran előfordul a két díszítőeljárás kombinációja is.

A népművészet egy másik ágát alkotja a lakkfestés. Tizennégy fából készült, lakkfestéssel díszített tárgyunk a 19. század derekáról Kasmírból származik. Ezeket a legszebb lakkfestésű darabjainkat Hopp Ferenc gyűjtötte. A kasmíri lakkok között találunk kisebb-nagyobb tálcákat, dobozokat, fedeles és fedő nélküli váza alakú díszedényeket és egy csónakmodellt. Díszük a kasmír kónusz minta, amelyet a halvány vajsárga alapszínből vörös és zöld színű festés és gazdag aranyozás emel ki. A lakkfestés ma is élő népművészet Kasmírban — mint a sálszövés —, de ma már a tárgyak javarésze idegenforgalmi célokra készül. További hét lakktárgyunk, ugyancsak a múlt századból; három virágos kártyadoboz, három palack alakú díszedény és egy pár gyertyatartó Schwaiger Imre ajándéka, az észak-indiai Szindből származik.

Helyi, falusi iparosok készítik fémből a használati tárgyak jó részét is, amelyek formaadása és díszítése területenként és sokszor néptörzsenként eltérő. Ötven fémtárgyunk között szerepel korsó, kanna, palack, tál, tálca, csésze, méces, gyertyatartó stb. A díszítmény nagyon változatos: néha pl. csak egyszerű vésett vonal, vagy többszörös vonal, máskor a tárgy egész felületét beborítja a gazdag rajzú növényi motívumokat és figurákat is magába foglaló ornamentika. Tipikusan indiai edényforma a fűszertartó, három darabunk fogója plasztikusan mintázott madáralak. Sárga-, vagy vörösrézből készültek a víztartó edények vagy lóták. Nyolc peremes nyakú, kissé nyomott gömb alakú víztartó van gyűjteményünkben. Négy feliratos és alakos jelenetekkel díszített lótá Gudzsarátból származik a 16—17. századból, a másik négy egyszerűbb darab észak-indiai és későbbi, 18—19. századi eredetű.

Egységes csoportot alkotnak ún. bidrifém edényeink. Jellegzetes díszük az edényttestbe berakott ezüst díszítmény, amely a fekete alapfelületből kivillanva képez eleven mintát. Tizenöt bidritárgyunk a 19. század második felében készült és az 1872. évi bécsi világkiállítás anyagából származik.

A gyűjtemény egyéb iparművészeti tárgyaihoz képest aránylag kevés a kerámia; huszonkilenc darab, és az is a 19. században készült. Tizenkét darab kék-fehér kerámiánk fehér alapon kobaltkéssel díszített. Ez a mázas kerámia típus a mogul korszakban honosodott meg Indiában. A Gudzsarátban készült két nagy dísztálunk a századfordulóról, adzsantai mintájával történeti érdekességet képvisel. Fontos csoportot alkotnak a Bombayi Iparművészeti Iskolán készített tárgyak, amelyek a népművészet hagyományából indultak ki és jelentős hatást gyakoroltak a modern indiai kerámia fejlődésére.

NEPÁLI GYŰJTEMÉNY

Nepáli gyűjteményünk bronz kisplasztikákból, festményekből, rituális tárgyakból, ékszerekből áll, legnagyobb része Schwaiger Imre ajándéka.

A nepáli művészetre döntő módon előbb India, majd Tibet és később kisebb mértékben, Kína gyakorolt hatást. Nepálban a buddhizmus késői, elhaló, ún. északi formája honosodott meg, amely különösen az indiai muzulmán invázió után játszott fontos szerepet a buddhizmus fennmaradásában.

A nepáli buddhista művészet Tibettel való kapcsolata igen jelentős. A két terület vallásának egymásra hatásából alakult ki az ún. lámaizmus ikonográfiája, amely azután Mongóliában, Észak-, és Nyugat-Kínában is elterjedt. Éppen Nepál és Tibet vallásának egymásrahatásából következik, hogy azonos ikonográfiai típusok ábrázolása volt elterjedve, ezért művészetük területi elhatárolása nagy nehézségeket jelent.

A nepáli művészet jelentős ága a bronz kisplasztika, amelynek időrendje is elég bizonytalan. A legkorábbi, ma ismeretes kisméretű bronzszobrok a 8–10. században keletkeztek. Azokat a darabokat, amelyeken a szobrászi kifejezéssel szemben az ornamentális részletek túlzott hangsúlya jellemez, általában későbbi eredetűnek tartják.

Nepál és Tibet művészetében a speciális különbségek még nincsenek kellően megállapítva, mint ahogy még kellően ki nem dolgozottak azok a kritériumok sem, amelyek alapján biztosan nepálinak, vagy tibetinek lehet tekinteni egy-egy műalkotást. Mivel gyűjteményünk legnagyobb része Schwaiger Imrétől származik, akinek ismeretesen közvetlen nepáli kapcsolatai és a tárgyak más, kétségkívül nepáli eredetű tárgyakkal való összehasonlítása nem teszi kétséggé a készítés helyét, gyűjteményünk tíz-tizenöt kisplasztikáját nepáli eredetűnek tarthatjuk.

Legkorábbi, 12–14. században keletkezett szobrunk Mahászahaszra-Pramardáni (128. kép), női istenség a jóindulatú istennők csoportjából. A bronzszobor tántrikus felfogásban, két pár karral mutatja be az istennőt. — Nepál mithikus teremtője Madzsusri, a nepáli pantheon egyik legnépszerűbb alakja térdén saktijával, női kiegészítőjével, négy arccal és nyolc karral jelenik meg —. Avalokitésvara Sadaksari (129. kép) alakja a 18–17. századból, szintén tántrikus ábrázolásban két pár karral, áttört virág- és indadíszes kettős dicsfény előtt foglal helyet. — Mahasziddhá, a 84 nagy varázsló egyike, homlokán harmadik szemmel, derekán állatbőrrel, kezében koponyacsészével jelenik meg. Az aranyozáson kívül még színesen is festett a szobor, keletkezési ideje a 17.

128. Mahászahasra-Pramardani,
aranyozott bronz, 14–15. század

Mahasahasra—Pramardani,
gilt bronze, 14–15th century

129. Sadaksari,
aranyozott bronz, 17–18. század

Shadakshari,
gilt bronze, 17–18th century

130. Nepál. Olvasótartó doboz, aranyozott vörösréz, 18. század

Nepal. Reliquiary, gilt copper, 18th century

131. Nepál. Maitrèja, aranyozott bronz, 18. század

Nepal. Maitreya, gilt bronze, 18th century

132. Bodhisattva, bronz, 18. század vége

Bodhisattva, bronze, end of the 18th century

század. — Az Ülő Maitrèja (131. kép), két kezét térdén nyugtató teljesen frontális és statikus ábrázolás a 18. századból. — A 18. század végéről származik egyik szép Bodhisattva (132. kép) szobrunk.

Két nepáli festményünk tekereskép; thanka. A korábbi, 17. századi kép: A 108 Buddha gyülekezetét ábrázolja. A későbbi, 19. század első felében keletkezett festményünk fogadalmi kép, közepén a kathmandui nagy sztupa rajza, kétoldalt Buddha és kedves tanítványai, fent öt dhjانبuddha alakja foglal helyet.

Bronz kisplasztikáink között említésre méltó egy 15–16. századi kissé stilizált, erőteljes oroszlánszobor (133. kép) és egy elefántháton ágaskodó egyszarvú figura a 19. századból.

A nepáli fémművesség értékeit jól illusztrálja négy díszlemez. A korábbi 16. századi domborított és vésett díszű lemez eredetileg szobor dicsfénye lehetett. A 17. századból származó aranyozott és festett rézmunka valószínűleg ablak fölött, keretdíszként volt elhelyezve. A 18. századi Mahákálát, a gazdagság istenét ábrázoló domborított, aranyozott és festett díszlemez, vagy álarc lehet, vagy reliefként használhatták. Ugyancsak a 18. században készült egy domború bronzkorong, amelyet Garuda vésett rajzú alakja díszít.

Az ötvösség magas színvonalát mutatják a 18. századi olvasótartó dobozok. Az egyik doboz (130. kép) ezüsből és aranyozott rézből készült, domborított virág- és indadíszrel és figurákkal. A másik dobozt türkiz- korall- és lapiszlazuli-berakás és féldrágakőből kifaragott figurák díszítik. Ugyancsak féldrágakőből: hegyikristályból készült egy kisméretű, ülő Buddha-szobrunk is.

133. Nepál. Oroszlán, bronz, 15–16. század
Nepal. Lion, bronze, 15–16th century

134—135. Népál. A Pancsaraksá szútrából Amitábha és Aksóbhja, 1675
Nepal. From the Pancharaksha Sutra, Amitabha and Akshobhya, 1675

Ékszergyűjteményünkben a talizmánok, amulettok, amulett-tartó dobozok, férfi és női fülönfüggők, melltűk, hajdíszek, homlokdíszek féldrágakő- és drágakőberakással díszített igen értékes, magas művészi színvonalat képviselő darabok.

A gyűjteményen belül külön csoportot képeznek a rituális tárgyak. A 17. században készült a nyírfakéreg alapanyagra írt és illusztrált varázslat ellen védelmező könyv: a Pancsaraksá szútra (134.—135. kép). Faragott könyvtáblája (136. kép) domborművű figurákkal díszített és festés nyomait mutatja. Két másik faragott könyvtáblánk 18. századi eredetű, míg a 19. században készült egy nagyméretű, lakkozott, vörös, arany és fekete színben pompázó könyvtáblánk. Két bronz templomi méceses lapos olajtartó csészéjén Ganésa alakja foglal helyet. Végül ebbe a csoportba tartozik egy Makara figurával díszített vörösréz rúdvég és három szertartási tőr, ún. kukri-kés a 19. századból.

136. Népál. A Pancsaraksá szútra táblája, fa, 1675
Nepal. Cover of Pancharaksha Sutra, wood, 1675

HÁTSÓ-INDIAI ÉS INDONÉZIAI GYŰJTEMÉNY

A hátsó-indiai és indonéziai gyűjtemény Burma, Ceylon, Sziám (Thaiföld), Kambodzsa, Jáva, Báli, Celebesz, Borneó, a Károly- és a Karolin-szigetekről származó műtárgyakat tartalmazza.

BURMA. Már időszámításunk első századaiban elterjedt a buddhizmus és annak ún. déli buddhizmus formájában maradt fenn napjainkig.

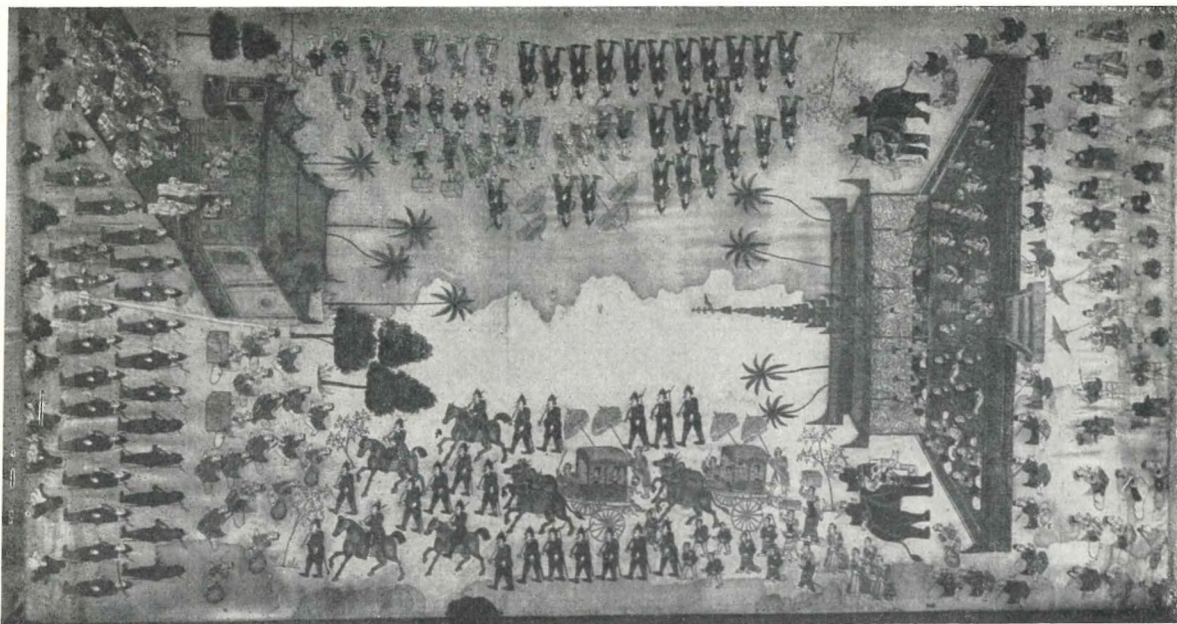
Szobrászművészetének korai korszakát képviseli a gyűjteményben egy fehér kőből faragott fejtöredék a 12–14. századból és egy szürke homokkő fejtöredék, színes festés és aranyozás nyomaival. Ez utóbbi szobor keletkezési ideje a 14. század. Kissé későbbi időből, a 15–17. századból származhat egy lakkozott és aranyozott, papírmaséból készült, tömbszerűen zárt Álló Buddha-figura és egy fából faragott Buddha Sákjamuni, a történeti Buddhát ábrázoló szobor. A 19. század burmai szobrászművészetet Ülő Buddha-képviseli széles redővetésű lepelben, anyaga bronz. Ugyanebből a korszakból származik két fából faragott álló férfi figuránk, továbbá egy életnagyságú, riasztó arcú Dharmapála szobor. Faanyagát teljesen beborítja az aranyozás, a többszínű üveg-, és gyöngyházberakás. Burmán kívül még Sziámban is nagyon kedvelték a lakk- és famunkák ilyen gazdag berakásos díszítését.

Egyetlen burmai festményünk jelentős történeti eseményt ábrázol: az utolsó burmai király 1885. évi elfogatását és fogságba hurcolását (*137. kép*). A selyemre festett, fekvő téglalap alakú sokalakos kép körbeforgatható, több jelenetben mutatja be a szomorú eseményt.

Lakktárgyaink sorából az egyházi rendeltetésű tárgyak emelkednek ki. Egy vörös lakkfestésű, aranyozott buddhista kézirat, a Pangun Pagodáról származó mozgalmas, csúcsos végű templomi faragvány, és egy pagoda alakú buddhista oltár, tulajdonképpen pagoda- vagy sztupa-modell. Mindkét faragványunk lakkozott, aranyozott, többszínű üveg-, és gyöngyházberakással díszített. Ugyanígy a díszítése egy csónak alakú lantnak is Meg kell említenünk, hogy a 19. században készült néhány burmai bútorunk a fafaragás szép példája.

CEYLON. A déli buddhizmus szent földjéről, származik egy nagy, fából faragott, színesen festett démonarcot ábrázoló rituális táncmaszk; Tpurhaka Yaka, keletkezési ideje a 18. század. Még néhány pálmalevélre írt buddhista könyv és néhány 19. századi elefántcsont-faragás képviseli művészetét.

A ceyloni buddhista művészetet rendkívül jelentőssé teszi az a fontos köz-

137. Burma. Az utolsó burmai király elfogatása, 1885, selyemkép
Burma. Deportation of the Last King of Burma, 1885, colour on silk

vetítő szerep, amelyet a buddhista művészet sziámi és kambodzsai elterjesztésében játszott. Ezeket a területeket gazdag, indás díszítő stílusa is erősen befolyásolta.

SZIÁM. Művészete gazdagabb és színesebb gyűjteménnyel szerepel, amelynek sok darabját Hopp Ferenc gyűjtötte. Szobrászművészetét tíz szobor mutatja be. Legkorábbi tárgyunk egy Buddha-fejtöredék (138. kép), anyaga vörös homokkő, keletkezési ideje a 12. század. A klasszikus sziámi, vagy thai stílus alkotása, jellemzője hullámos ajakvonala, az erős, orrtő fölött összeérő szemöldökív és a fejtetőn a lángnyelvszerű dísz — ez később spirális csúcscsúszé változott —. Az arc elmélyülten komoly, a zárt ajkakon enyhe mosoly játszik. — Kisméretű bronz Buddha- (139. kép)-szobrunk Lopburból származik a 12–13. századból. — Egy későbbi, életnagyságú Buddha-fejtöredékünk (141. kép) bronzból készült, arcvonásai és körvonala rendkívül mozgalmas és életszerű —. Keletkezési ideje a 15–16. század. Ugyanekkor készülhetett egy kis bronz Buddha-fejszobrunk (140. kép), amelyre statikusság jellemző. — A 17–18. század művészetét egy Tárát ábrázoló bronz kisplasztika képviseli. Késői, 18–19. századi eredetűek a nagyobb méretű Ülő Buddhát, vagy Álló Buddhát ábrázoló fa- és bronzszobraink. Jellemzőik: a mindig mosolygó arc, a nagyon finom, kifejező kezek, a testen áttetsző, fátýolszerű lepel és az aprólékos, szoros fürtökbe fésült haj. A faragás emléke még egy gazdagon faragott és aranyozott oromdísz Garuda alakjával és egy kisméretű Ülő Buddha-szobor, amelynek nagyszabású alapzatát és hátlapját tükrö-, és üvegberakásos faragvány képezi.

Thaiföld — Thailand

139. Buddha, bronz, Lopburi, 13–14. század
Buddha, bronze, Lopburi, 13–14th century

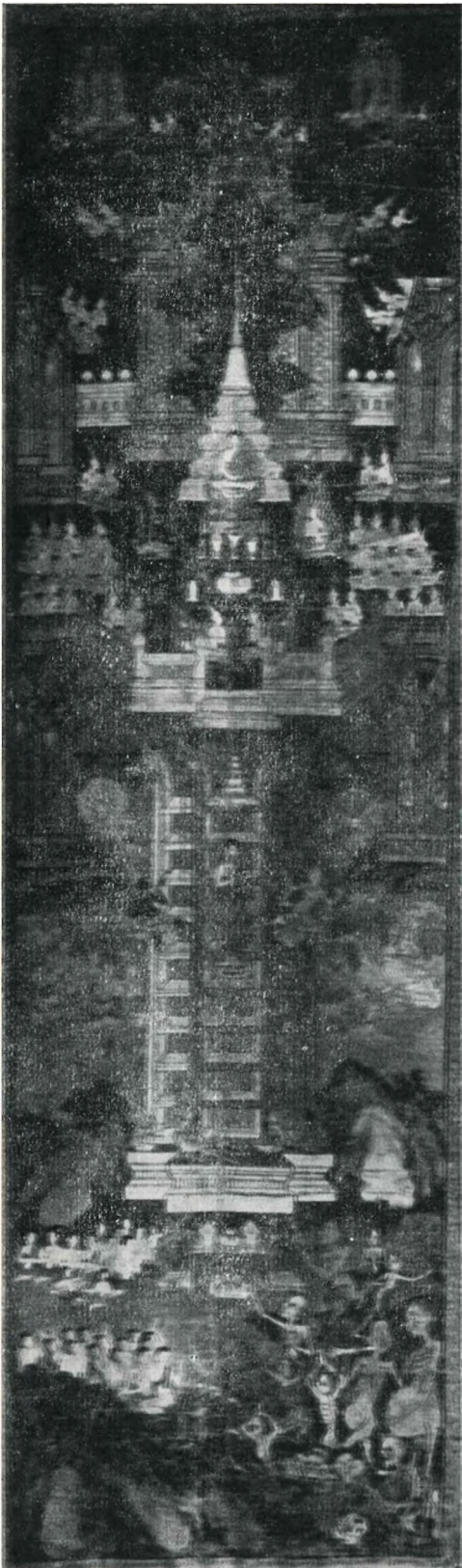
138. Buddha-fej, homokkő, 12–13. század
Head of Buddha, sandstone, 12–13th century

140. Buddha-fej, bronz. 15–16. század
Head of Buddha, bronze, 15–16th century

141. Buddha-fej, bronz. 15–16. század
Head of Buddha, bronze, 15–16th century

Három sziammi festményünk 19. századi tekereskép. Témáink buddhista jelemek, ilyen pl. Buddha és a két nagy tanítványt bemutató két festményünkön, vagy kétfoldozatok ábrázolása (142. kép). Az előbbieket esetleg a képmező alját tájkép foglalja el. Ez utóbbi megoldás csupán a 17. század óta ismeretes.

A festészet egy másik ága a könyvillusztráció. Sziammi buddhista kéziratunk (144. kép) vörös lakkal borított, rajta a fekete kalligráfia és az arannyal festett fedőlappja és az arannyal festett díszítőlapok fönnsége érdemel figyelmet (143. kép), keletkezési ideje a 18—19. század.

A lakkművészetet még néhány esztét. továbbá különböző formájú dobozok képviselik, gyakori rajtuk a figurális díszítés. Az egyik ilyen vörös lakkdoboz fedelét arannyal festett málak díszíti, különösen érdekessé teszi számunkra a belsőjébe ragasztott címke, amely a híres magyar néprajzkutató, Xantus János irásával olvasható „Siam királyné sajtát kezű készítménye, és sajtát kezű ajándoka, Bangkok, Május 2, 1869. Xantus”.

A faragást gazdag, szöveményes mintájú dobozok, tálak és egy kisebb fiókos székény képviseli a 19. századból.

Sziammi ékszengyűjteményünk, száznegyvenegy darab, főleg ezüst tárgyakból áll. Ezek övzetek, amulettok, talizmánok, gombok, csatok, fülfüggők, nyakláncok, kamperecek, olvasók, gyűrűk, és ópiumszelencék. Az ötöség magis színvonalát ezüst edények: eszék, különféle alakú és magyágú vázák és kerék dobozok képviselik, amelyekkel bünyöző művény elemekből álló gazdag díszítmény jellemmez. Egy ezüst, magy, wöör alakú edények felületét művény díszítmények és medaillókba helyezett figurák díszítik. Az ezüst díszítványok és a sárgaréz használt tárgyak

142. Theilfeld. A kétfoldozatok ábrázolása, festmény vázlat, 19. század

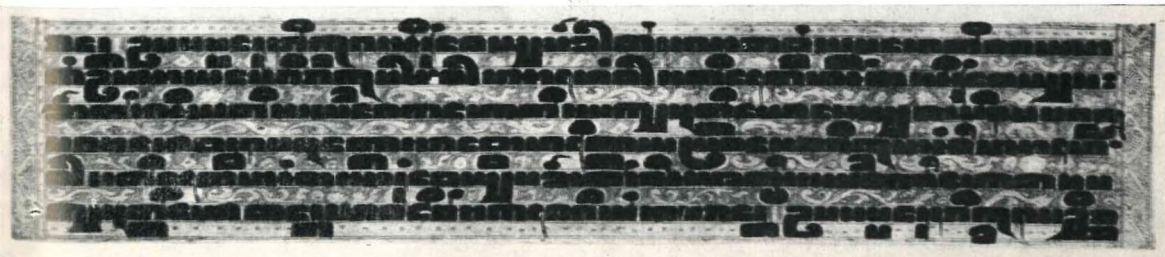
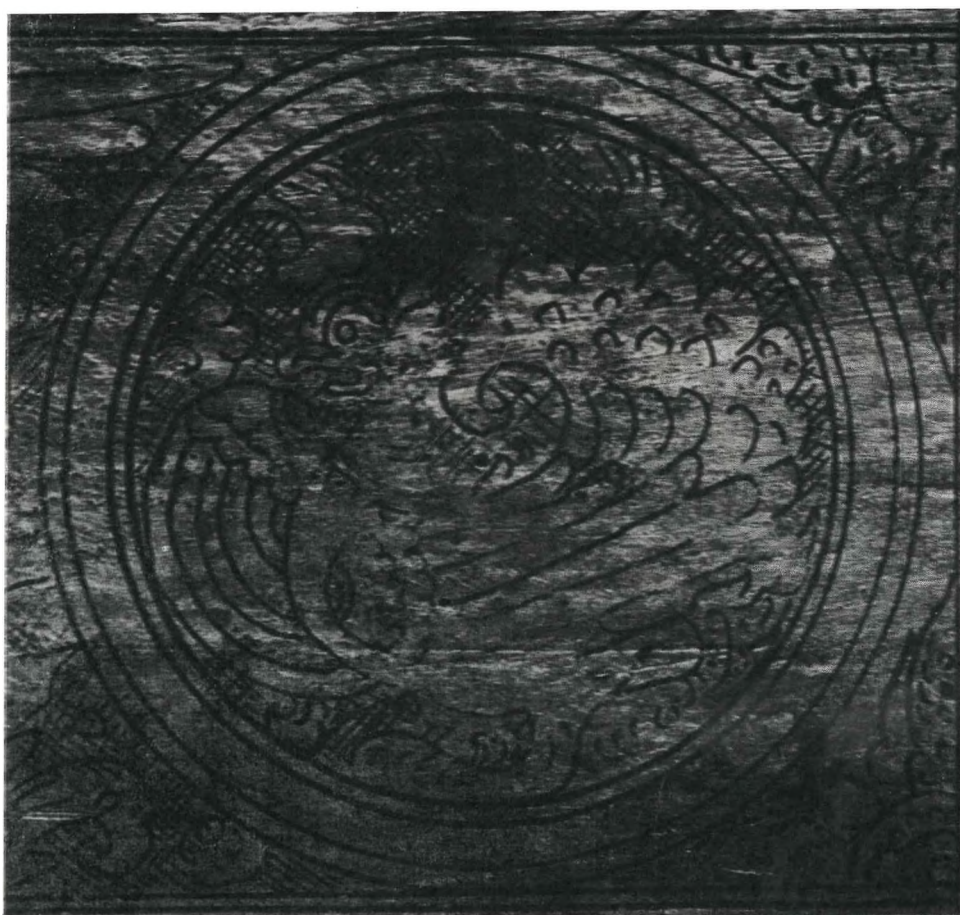
Theilfeld. The Splendor of Existence, painting on cloth, 19th century

143—144. Theilfeld. Kéziratot könyv egy lapja és táblájának nézet, 19. század első fele

Theilfeld. Leaf of a handwritten book and detail of the cover, first half of the 19th century

gyűjteményünkben található darabjai a 19. században keletkeztek. Ez utóbbiak között néhány ház-modell mintára készített füstölőt is találunk.

A sziámi kerámiák egyik csoportját, készítési helyéről, Sziám egyik egykori fővárosáról elnevezett Szavankalók kerámiák képezik. A másik csoport az egykori másik fővárosról, Csieng-Máiról kapta nevét. A korai kerámiák keletkezési ideje a 14—16. század, huszonhat darabos kis gyűjteményünkben kisméretű mécsesek, olajtartók, csészék stb. szerepelnek. Ezekre az edényekre a máz finom, szürkés-zöldes, halványzöld vagy sárgászöld színei jellemzők. A Szavankalók és Csieng-Mái kerámiát Sziámba telepedett kínai fazekasok készítették. A későbbi, 18. századtól ismert, színes sziámi kerámia ugyancsak kínai munka, Kantonban exportra készült a sziámi ízlésnek megfelelő díszítésménnel. A jellegzetes ornamentika szövevényes indákból és közöttük kihagyott medaillonokba elhelyezett figurákból áll. Uralkodó színe a vörös és a zöld, amelyet még aranyoztak is, gyakran az edények belső felülete is színesen festett.

KAMBODZSA. Hátsó-India e déli részén, a khmer nép uralma csúcspontján a 9–12. században, a buddhista és hinduista művészet nagyszerű emlékeit hozta létre, új, helyi khmer stílust teremtve. Híres templom-, és palota-komplexumokból álló fővárosából Angkor Thomból származik egy nagyobb relieftörredékünk, Hatvany Bertalan ajándéka. A világosszürke homokkőből faragott lapos dombornú istenség félalakját ábrázolja. A szépen megformált arcon feltűnik a felfelé elhúzott ajkak sajátos — khmer művészetre jellemző — mosolya. Egy kisebb relieftörredék, Angkor Vatból, a templomvárosból származik, Hopp Ferenc gyűjtötte 1887-ben. A sötétszürke homokkő relief Buddhát ábrázolja.

Négy pálmalevélre írt buddhista szövegeket tartalmazó kambodzsai könyvünk a múlt század végén keletkezett.

JÁVA, az Indonéz szigetvilág nagyobb szigetei közül elsőnek került India kultúrájával és vallásaival kapcsolatba. A középkor századaiban Jáván hinduista és buddhista művészet virágzott. A fejlődést a muzulmán uralom állította meg, amely a buddhizmust a sziget keleti csücskébe szorította. A jávai buddhisták egy másik csoportja a muzulmán uralom elől a közeli Báli szigetre menekült és így ott, közvetítésükkel a buddhizmus továbbra is virágzott.

Legkorábbi Jáváról származó tárgyunk két kőfaragás a 11–13. századból. Dévi istennő (146. kép) magas domborműben faragott alakja zárt tömbként emelkedik ki a hátlapból. Az ábrázolás összefogott, nem részletező, kivétel csupán a nagyméretű diadém, de előadása annak is sommázó. Az istennő keresztbetett lábakkal ül, első pár keze ölében összekulcsolt, másosik pár kezének jobbra megsérült, ebből attribútuma hiányzik. Baljában csaurit, jakfarok-legyező

146. Jáva. Dévi, vulkanikus kő,
11–13. század

Java. Devi, diorite, 11–13th century

145. Jáva. Ráksasza, vulkanikus kő, 11–13. század
Java. Rakshasa, diorite, 11–13th century

147. Jáva. Illusztráció wayangkönyvből, 18. század

Java. Wayang-book illustration, 18th century

hatalmi jelvényt tart. Az arc, az orr kivételével ép, nyakán és karjain nehéz ékszerek. Áttetsző ruhája alatt a test idomai jól láthatók.

Ráksasza démonfiguránk (145. kép) kerek szobor. Melle előtt összezárt két kezével buzogányt tart. Arcából erősen kidomborodik a nagy, kerek, golyó alakú szem. Az orr széles és lapos, kissé sérült. Erősen stilizált az ívelt szemöldök és a felső fogsor két hegyes, ajak fölé nyúló szemfoga. Homlokán keskeny diadém, hátára leomló haja gazdag fürtökbe fésült.

A korábbi indonéz szobrászművészet stílusát mutatja egy démonfigura, amely Jáván vagy Bálin keletkezett a 17–18. században. A későbbi indonéz szobrászművészetet, amely főleg Bálin készült, fafaragások képviselik. Faszobraink témái: táncosnő, női mellszobor, zenélő figura, Ráksasza-szobor.

A jávai és báli fafaragás egyik érdekes ágát a többszázéves wayang báb-játék figurái képezik. Gazdag gyűjteményünkben negyvenhat wayang bábu ábrázolja a Pándava és Kaurava hősöket, hadvezéreket, hercegnőket, udvari, és hegyi embereket. Itt a fafaragó kezét a hagyományok erősen megkötötték, mert a színjáték minden szereplőjének meghatározott fejformával, hajviselettel, sisakkal, diadémmal, arckifejezéssel, ékszerrel, ruhás vagy ruhátlan felsőtesttel kell megjelennie. Az arcok, testek, ékszerek színe is hagyományos. A szereplők ugyanis csupán felsorolt jellemzőikről ismerhetők fel. A színjáték leírását és szereplőit egy 14–15. századi jávai kéziratos wayang könyvünk (147. kép) közli.

148. Indonézia. Wayang álarc, fa, 19. század
Indonesia. Wayang mask, wood, 19th century

A bábjáték álló, statikus díszletét a színpad két oldalára felerősített, keskeny, hosszú, a Mahábhárata és a Ramájána jeleneteit ábrázoló festmények képezték (149. kép), valószínűleg ezek sorába tartozik három festményünk. Anyéllal ellátott mozgatható díszletek egy-egy jellegzetes szereplőt pl. Nága kígyót, fehér elefántot, tigrist stb. ábrázolnak, anyaguk festett fa.

A wayang játék egyik változatát, a wayang táncot álarcos táncosok adták elő. A 18. század végéről származó és a 19. században készült néhány régebbi (148. kép) és újabb stílusú álarcunk képviseli ezt a műfajt.

149. Indonézia. Részlet a Rámájanából, festmény, 19. század
Indonesia. Detail from the Ramayana, painting on cloth, 19th century

A wayang bábuk ruháját a jávai eredetű, de Bálín és a szigetvilágban másutt is meghonosodott viaszos batikfestés díszíti. Több ilyen ruhakelménk és hét figurális batikképünk van. Wayang gyűjteményünk 1966–1967-ben, néhai Zboray Ernő gyűjteményének megvásárlásával került a Múzeumba, keletkezési ideje főleg a 19. század.

A fémművesség anyaga a réz, tizennyolc jávai rézedényünk a 19. század végén, vagy a 20. század elején készülhetett. Az edényformák között szerepelnek csészék, tálak, tálcák, bételtartó edények, fűszertartók, palackok, vázák, kannák nagy formai és díszítménybeli változatosságban. Az egyik kannán 1870 évszám olvasható. Találunk a gyűjteményben egy apró, játékszerként használt kocsi-modellt, és több ház alakú füstölőedényt is.

Aranyból csupán egyetlen kisméretű figuránk (150. kép) készült, keletkezési ideje talán a 19. század lehet.

A fegyverek között eredetileg Jáván készült először a hullámos pengéjű krisz. A korai darabokon a markolat és a penge egy darabból készült. A markolat emberfigurát ábrázol, lehetséges, hogy kezdetben az ősök képmását. A 13. századtól kezdődött a fa- csont- vagy aranymarkolat használata. Egy vésett díszű, aranyhüvelyes kriszünk Jáván, vagy Bálín készült a 18. században. A kriszek készítése idők folyamán elterjedt a Maláj-szigeteken, Szumátrán, Borneón és Celebszen. E területek művészete tulajdonképpen a népművészet, vagy törzsi művészet körébe tartozik. Leggazdagabban képviselt ágát a múzeumban a fegyverek alkotják: török, kardok, kriszek, csatabárdok, vagy harci szeker-cék. A markolatok gyakran faragott csontból készültek.

A használati tárgyak anyaga itt is sárgaréz, néhány sárgaréz edény, a kósárfonás és a lakkművesség kevés darabja képviseli még az Indonéz szigetvilág művészetét a gyűjteményben.

150. Jáva? Szörny hátán ülő lovas,
arany, 19. század közepe?

Java? Warrior riding a monster,
gold, mid 19th century?

ZICHY JENŐ GYŰJTEMÉNYE

Zichy Jenő kaukázusi és dél-szibériai régészeti gyűjteménye 1937-ben került a Magyar Nemzeti Múzeumból a Hopp-múzeumba. A több mint kétezer darabból álló anyag az egyik legjelentősebb ilyen gyűjtemény a Szovjetunió területén kívül. Gróf Zichy Jenő (1837—1906) a múlt század végén három nagy expedíciót vezetett keletre a honfoglaló magyarok nyomainak felkutatására. Többször járt a Kaukázusban, 1898-ban pedig Dél-Szibériában. Az útjain gyűjtött nagy régészeti anyag tudományos értékét jelentősen csökkentik, hogy a tárgyak nem szakszerű ásatásokból valók, hanem helyi magángyűjteményekből származnak, így leletegyüttesük, sőt sokszor még a lelőhelyük sem ismert. A kaukázusi anyagot már 1897-ben közzétette Posta Béla, Zichy útítársa. A dél-szibériai anyagból több leletet közölt Horváth Tibor és N. Toll.

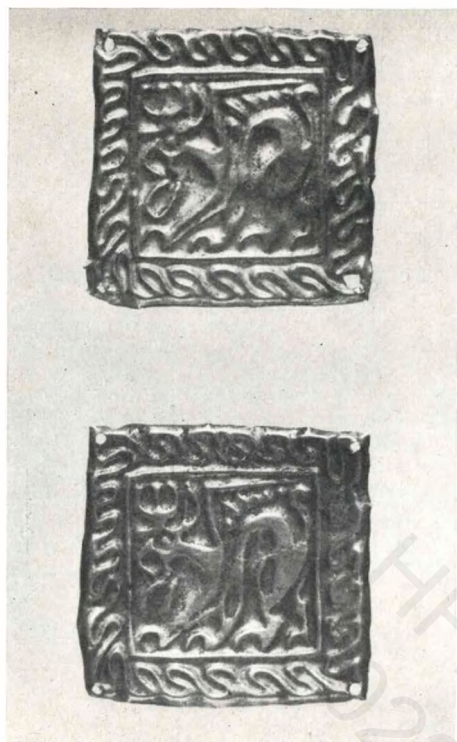
A kaukázusi anyag nagyrészt az észak-kaukázusi Kabardföldről származik és a bronzkortól az i. u. 12—14. századig terjedő időszakot öleli át. Nagy számban szerepelnek különféle féMLELETEK. Csak kisebb számban vannak képviselve az aranytárgyak és a kerámia. Külön csoportot alkotnak a kaukázusi bronzkor i. e. II. évezredii bronz eszköz- és fegyvertípusai és az i. e. 7—3. századi szkíta korszak ember- és állatalakos csüNGŐI.

A kis görög és római importtárgyak alkotják az anyag zömét: fibulák, ékszerEK, gyöNGYÖK, edényfüLEK, méCSESEK, csatok stb. A szarmata korszak (i. e. 3—i. u. 3. század) emlékei között nagyobb számmal szerepelnek a bronz tükrök. Az i. u. első századokból származik néhány kis aranylemez, ruhadísz, medaillon és gyűRŰ is. Két préselt aranylemez övdíszkészlet szárnyas szarvas vagy griff ábrázolást mutat (151, 152. kép). Ezek Kercs vidékéről valók és az antik hagyományoknak a nomád művészettel való ötvöZÖDÉSÉT mutatják. A szarvas- és sárkányábrázolás a közép-ázsiai eredetű nomádok sírjaiban fordul elő e területen.

Két metszett díszítésű üvegcésze a Kubán vidékről és a dagesztáni Hunzakkból korábban római importtárgynak számított. Hasonló csészek Iránban is előkerültek és a Kaukázusban i. u. 2—5. századi sírokból ismertek, így ma már helyi készítésük lehetőségét sem lehet kizárni. (153, 154. kép). Érdekes hogy a Sószoínben, Japán máig épen fennmaradt nagy 8. századi kincstárában is van ilyen metszett üvegcésze.

Az alán korszakból (i. u. 4—10. sz.) számos vaslelet szerepel. Valószínűleg a késői hun fémművesség köréhez sorolható egy berakásos, aranyozott öv-készlet.

151–152. Keres vidéke. Övlemezek, arany, i. e. 3–2. század ?

151–152. District of Kerch. Belt plaques, gold, 3rd–2nd century B.C. ?

153. Dagesztán, Hunzák.
Csésze, üveg, 3–6. század

Dagestan, Hunzak.
Bowl, glass, 3rd–6th century

154. Kubán vidéke.
Csésze, üveg, 3–6. század

Kuban region. Bowl,
glass, 3rd–6th century

155. Minuszinszk vidéke.
Tükör, bronz, i. e. 3–2. század
Minusinsk region.
Mirror, bronze, 3rd–2nd century B.C.

156. Minuszinszk vidéke.
Bronzveretek, i. e. 6–3. század
Minusinsk region, bronze plaques,
6th–3rd century B.C.

157. Minuszinszk vidéke.
Övlemez, bronz
i. e. 5–4. század
Minusinsk region,
belt plaque, bronze,
5–4th century B.C.

A dél-szibériai tárgyak lelőhelye ismeretlen, csak annyit tudunk, hogy Tomszk és Minuszinszk vidékéről származnak. Ez az anyag jóval kisebb a kaukázusinál és főleg bronzleletekből áll. Szépen vannak képviselve az észak-kínai bronzkorral rokonságot mutató Karaszuk kultúra és a későbbi Tagar kultúra (i. e. 7–2. sz.) bronz kései, tükrök (155. kép) és a későbbi kengyelek és zablák is. A Tagar-korszakból valók a gyűjtemény reprezentatív állatalakos bronz-tárgyai: egy nagy övveret az argali juhot felfaló tigris alakjával, a kisebb szarvasalakú veretek és a hegyikecske alakjával díszített rúdvégek (156., 157. kép). A közép- és újkori emlékeket vas lándzsa- és nyílhegyek, zablák, kengyelek képviselik.

MONGOL GYŰJTEMÉNY

A múzeum mintegy száz darabból álló mongol gyűjteménye a mongol nép művészi kiképzésű használati tárgyait, viseleteit, a lamaista buddhista kisplasztikát és szertartási tárgyakat foglalja magában.

A fémtárgyak között egy régészeti lelet a legrégebb tárgy: egy ívelt bronz kés a Szuhe Bator ajmakból, a Karaszuk kultúra végéről (i. e. 10–8. sz.), dr. Ligeti Lajos akadémikus professzor ajándéka.

A sajátos mongol használati tárgyak közül kiemelkedik egy századforduló körül készült magas ezüst teáskanna. Egy áttört filigránművű ezüst női fejdísz számos csüngőjével és kőberakásos díszítésével a belső-ázsiai ékszerművesség legszebb példái között említhetünk meg.

A hagyományos mongol viseletet szarvasbőrből készült bő köntös, kínai selyemből készült köntösök, rátétes bőr csizma, kalap és selyem övek képviselik, melyek részben saját anyagunkból, részben a vendégként Mongóliában járt magyar párt- és kormányküldöttség ajándékaként kerültek a múzeumba. Az utóbbi anyagból származik még egy ezüstveretes fa teáscsésze, egy reflex íj és egy kéthúros, lófejes hegedű is.

A mongol öv felszereléséhez tartozott az ezüstveretes bőrtokos tűzkésztség, a hosszú kés és a bórszalagra erősített ezüst veretek, melyek a középkori nomád övdíszek formáinak a mandzsúkon át a 20. századig való megőrzését mutatják.

Rincsen professzor ajándékaként került a múzeumba egy sámándob faragott fa nyele és egy himzett selyemkendő. A használati tárgyakhoz sorolható még tíz, különféle féldrágakövekből faragott, tubákos flakon és egy gyökérből faragott, kőberakásos, ezüstveretes flakon (*158. kép*), nagyrészt Kínából.

A 17–19. században Mongóliában uralomra jutott és a tibeti sárgasapkás szekta által inspirált lamaista buddhizmus kolostorainak szobrait és szertartási tárgyait jól képviseli kis buddhista gyűjteményünk. A 15 aranyozott bronz kisplasztika közül kiemelkedik a saktijával ábrázolt Vadzsradhara „Ős-buddha” szobrocskája, Mahákála Dharmapála hatkarú, tantrikus megjelenési formája az elefántfejű Vinájaka démonon (*159. kép*) és Vadzsrahairava nagyobb méretű, hiányosságával is elrettentően ható sokfejű szobra (*160. kép*).

Mintegy húsz lamaista szertartási tárgy is szerepel a gyűjteményben, köztük imakerék, vadzsra, korallszemes olvasó, festett kis szentképek, phurbu tör, sztúpamodell, amulettartó doboz, áldozati csészék. A hangszereket csengők, tengeri csiga kürt, emberi lábszárcsontból készült síp és kis dobok képviselik.

A tibeti írású buddhista könyvek formáját mutatja néhány könyv, melyeknek nyomtatására néhány fadúc utal. Ezek egyikén a tíz láncsa típusú szansz-

158. Tubákos flakón, gyökér, ezüst és kőberakás, 19. század
Snuff bottle, wood, silver and stones, 19th century

159. Mahákála Dharmapála, aranyozott bronz, 19. század
Mahakala Dharmapala, gilt bronze, 19th century

Mongólia — Mongolia

krit betűből álló „Mindenható Tíz” misztikus monogram szerepel, tetején a nap és a hold jelképével. Ez a Kálacsakra rend emblémája volt (161. kép).

A határokon túli lamaista kolostorokból is szerepel néhány thanka és több fametszetes buddhista kép. Ezek is Ligeti Lajos professzor ajándékai, aki az 1928–31-ben tett kínai — mongóliai tanulmányútja során gyűjtötte őket.

160. Vadzsrabhairava, aranyozott bronz. 19. század
Vajrabhairava, gilt bronze, 19th century

KÖZEL-KELETI GYŰJTEMÉNY

A közel-keleti országok — Irán, Törökország és az arab országok — középi és újkori, iszlám művészetére csak újabban terjed ki a múzeum gyűjtési tevékenysége. E terület ókori művészeti emlékei ma is a Szépművészeti Múzeum gyűjtési köréhez tartoznak. Az újabb közel-keleti anyag gyűjtése sincs tulajdonképpen központosítva, mert a közel-keleti kerámia egy része, a szőnyegek, textilek és bútorok az Iparművészeti Múzeum osztályain vannak, hódoltságkori török anyagot pedig a Nemzeti Múzeumon kívül több nagy vidéki múzeum is gyűjt. Sajnos, a korábbi magyar magángyűjteményekben is kevés jó közel-keleti műtárgy szerepelt. Így Múzeumunk e gyűjteménye a földrajzi közelség ellenére sem fejlődhetett úgy, mint a kínai, japán, vagy indiai gyűjtemény és ez a jövőben sem várható. A meglévő gyűjtemény csak az iszlám fémművéségről nyújt valamennyire teljesebb áttekintést; a többi iparművészeti ág közül csak néhány van képviselve egy-egy jelentősebb műtárggyal.

A fémgűjtemény értékét nagy száma — mintegy félezer darab — ellenére is jelentősen csökkenti az, hogy kevés kivétellel a 19—20. század fordulójáról való, és sok a hiányos, sérült tárgy benne, melyek nagyrészt fémtárgyakról kerültek be. A legkülönbözőbb használati tárgyak szerepelnek itt: víztartó és kávé edények, főzőedények, konyhai felszerelési tárgyak, cukortörök, tálcák, mecsetlámpák, gyertyatartók, írószertartók, kar- és lábpercek stb, melyeknek így összességükben inkább néprajzi jelentősége van. A jelentős művészeti értékű fémtárgyak száma 50 körül van. Az iráni fémművéség egyik ősi központját képviseli négy lurisztáni bronzunk: egy hegyikecske formájú kis csüngő, a tömör kis lófigura, mely egy tűnek a feje lehetett (162, 163. kép), egy cikádaformájú díszű és egy kis bronzcsésze. Ezek mind az i. e. I. évezred I. negyedéből származnak.

Az iszlám-kori tárgyak közül három képviseli a közép-ázsiai török nyelvű szeldzsukok uralma alatt kifejtett, új stílusú, 11—13. századi kelet-iráni fémművéséget: egy meshedi fedeles váza és egy többrészes bronz füstölő, Stein Aurél ajándékai (164. kép). Jellemző e korra egy 12. századi, feliratokkal és két szfinksz alakjával díszített bronz tükör is. A mongolkori iráni fémművéséget két öblös réztál képviseli a 14. század II. feléből. Díszítésükben ezüst tausirozású arab feliratos medaillonok és figurális jelenetek váltják egymást. Az alakokon hosszú, cukorsüveg alakú fovegeket figyelhetünk meg (165. kép). A

← 161. A „Mindenható Tíz” jele, fadúc, 19. század

Monogram: “All-Powerful Ten”, wood-block, 19th century

162. Lurisztán. Ló, díszítő feje,
bronz, i. e. 1000—800

Luristan. Horse, head of a pin,
bronze, 1000—800 B.C.

163. Lurisztán. Hegyikecske formájú
csüngő, bronz, i. e. 1000—800

Luristan. Bronze pendant in the form
of an ibex, 1000—800 B.C.

164. Irán. Füstölő talapzata, bronz, 12. szá-
zad eleje

Iran. Stand of an incense burner, bronze,
12th century

165. Irán. Mély tál, berakott sárgaréz,
14. század második fele

Iran. Inlaid brass bowl,
second half of the 14th century

későbbi iráni fémművességet néhány tausirozott 16—18. századi tál és későbbi ónozott rézedény képviseli.

A török fémművéség anyagában jórészt késői rézedények szerepelnek. Kiemelkedik itt viszont néhány szép ezüsttárgy, így a IV. Murád szultán (1609—1640) tughrájával jelzett talpas füstölő (166. kép), egy korallberakásos és vésett díszítésű korántartó és egy ezüst tükörfoglalat. A kaukázusi Dagesztánból

167. Irán. Szarvas, vas, arany berakással,
18. század

Iran. Deer, inlaid iron, 18th century

166. Törökország. Talpas füstölő, ezüst,
IV. Murád (1609–40) tughrájával

Turkey. Incense burner, silver, with the
tughra of Murad IV. (1609–40)

168. Egyiptom, Behnasa,
Polychrom lüszteres tál, 9. század

Egypt, Behnasa. Bowl with
polychrome lustre painting, 9th century

169. Egyiptom.
Sárga lüszteres tál. 11-század

Egypt. Bowl with lustered
decoration, 11th century

való egy nagyméretű, 18–19. századi bronzüst, melynek formája régebbi hagyományokat követ.

Külön csoportot képez a fémművesség anyagában a tíz iráni fém állatfigura a 18–19. századból (*pl. 167. kép*). Egyrészüik ezüst és arany berakással díszített. Eredetük a szeldzsuk, sőt a szasszanida-kori művészethez nyúlik vissza. Néhány közülük füstölő volt, de többségük már egyszerű dísz tárgy.

170. Irán. Zöld-fekete váza, kerámia.
Szultánabad, 13. század vége

Iran. Vase with painted decoration,
Sultanabad ware, late 13th century

171. Irán, Meshed. Kék-fehér tányér.
17. század eleje

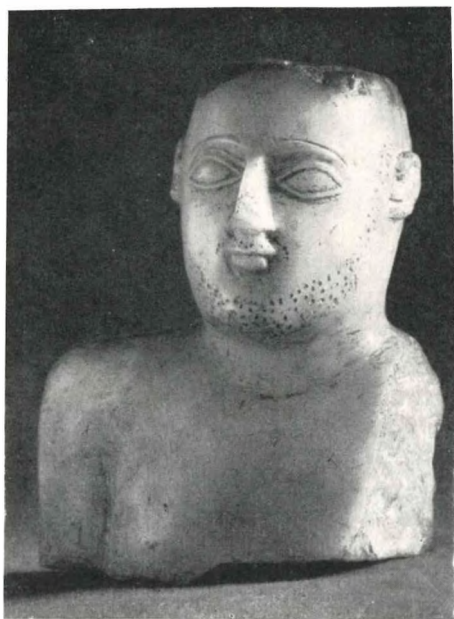
Iran, Meshed. Blue and white plate,
early 17th century

Mintegy száz darabot tesz ki a közel-keleti fegyvergyűjtemény. Legtöbb benne a 18–19. századi különféle szálfegyver: perzsa és török szablyák, jata-gánok, török — köztük niellós díszítésű kaukázusi török is — harcibalták, csata-bárdok, pajzsok. A páncélatot tausirozott iráni sisakok és karvédők képviselik.

A kis, mintegy 40 darabot számláló kerámiagyűjteményben is van néhány jelentős korai darab az iszlám kerámiából. Az egyiptomi Behnasa-ból származik egy 9. századi polychrom lüszteres tál (dr. Fehérvári Géza, London, ajándéka Felvinczi Takáts Zoltán emlékére) (168. kép). Szintén Egyiptomból, a Fatimida-korból (969–1171) való és egy Muszlim nevű mester köréhez sorolható egy sárga lüszteres tál, benne egy nyúl alakjával. (Dr. Unger Ödön, London, ajándéka) (169. kép). A lüszteres díszítés késői szakaszát képviseli egy mangánvörös, 12. sz. végi egyiptomi csészénk. Iránt, az iszlám kerámia egy másik nagy központját, egy 12–13. századi türkizmázás, amphora alakú korsó képviseli a Teherán közelében levő Rajj-ból (Dr. Unger Ödön ajándéka). A korsó válla körül domború díszítés van madáralakokkal. A mongol hódítás utáni kerámia példája a türkiz és fekete festésű 13. század végi szultánabadi vázánk (170. kép). A Ming-kori kínai kék-fehér porcelánok jólsikerült utánezata egy 17. század eleji nagy tányér Meshedből. Peremdíszítése és az egyszarvú alakja is kínai mintákra utal (171. kép). A kerámiagyűjteményt néhány 18–19. századi török és iráni csempe egészíti ki.

A többi közel-keleti tárgy közül jelentős egy alabástrom mellszobor (172. kép). A dél-arábiai Timna melletti temetőből kerültek elő hasonló jellegű, az elhunytakról készített sírszobrok. Keltezésük még nem biztos; úgy látszik, hogy i. e. 200 körül voltak divatban.

172. Dél-Arábia. Férfi mellszobra, alabástrom, i. e. 3–2. század
South Arabia. Bust of a man, alabaster, 3rd–2nd century B.C.

173. Irán. Nyaklánc amulettekkel, ezüst, 18. század második fele
Iran. Necklace with amulets, silver, second half of the 18th century

A korai kalligráfia kitűnő példája egy kúfi típusú, papírra írt, 11–12. századi koránlap a 37. szúra részletével (korábban a Herz Henrik gyűjteményben).

A közel-keleti miniatúrafestés 13–17. századi virágkorából sajnos nincs miniatúránk, csak a hanyatlás korából, a 18–19. századból van néhány illusztrált lapunk. Legjobban mutatja talán a közel-keleti miniatúrafestés jellegét egy 18. századi iráni, gyöngyházkagylóra festett, lakoma-jelenetet ábrázoló színes kép. Ez valószínűleg egy doboznak a fedele volt. Késői miniatúráinkat néhány 18–19. századi könyv illusztrációi egészítik ki.

Az egyszerű sárgaréz ékszerek közül kiemelkedik a 18. század II. feléből való iráni ezüst nyaklánc amulettekkel (173. kép), egy 19. századi festett iráni karkötő és egy szíriai nyaklánc amulettekkel.

A többi anyag között anatóliai figurális kis ládikaveretek, néhány vésett kő- és fémpecsétlő, lakkozott iráni kártyalapok és képtartó tok szerepel még a gyűjteményben.

KRONOLÓGIAI TÁBLÁZAT

KÍNA

Sang-Jin dinasztia	i. e. 16—11. század
Csou dinasztia	i. e. 11. sz.—i. e. 221
Han dinasztia	i. e. 206—i. u. 220
Tang dinasztia	i. u. 618—907
Szung dinasztia	960—1279
Jüan dinasztia	1280—1367
Ming dinasztia	1368—1644
Csing dinasztia	1644—1911
Kang-hszi	1662—1722
Csien-lung	1736—1795
Kínai népköztársaság	1949—

KOREA

A Három Állam:	
Kogurja	i. e. 1—i. u. 7. sz.
Pekdzé	i. u. 1—7. sz.
Szillá	i. e. 2—7. sz.
Egyesült Szillá	7—10. sz.
Korja korszak	918—1392
Li dinasztia	1392—1910
Koreai Népi Demokratikus Köztársaság	1945—

JAPÁN

Nara korszak	i. u. 710—784
Heian korszak	784—1185
Kamakura korszak	1185—1392
Muromacsi korszak	1392—1568
Momojama korszak	1568—1615
Tokugava (Edo) korszak	1615—1867
Meidzsi-Taisó korszak	1868—1925
Sówa	1926—

VIETNÁM

Ngo dinasztia	939— 965
---------------	----------

Ly dinasztia	1009—1225
Tran dinasztia	1225—1400
II. Le dinasztia	1427—1788
Nguyen dinasztia	1802—1945
Vietnami Demokratikus Köztársaság	1945—

MONGÓLIA

Türk kaganátus	542— 745
Ujgur kaganátus	745— 840
Nagy Mongol birodalom	1206—1368
Mandzsú-kínai uralom	1689—1911
Mongol Népköztársaság	1924—

IRÁN

Az arab uralom kezdete	640—
Omajjád és Abbászid kalifák alatt	661— 819
Iráni dinasztiák	819—1055
Szeldzsuk uralom	1037—1194
Ilkhánok	1256—1353
Timuridák	1370—1500
Szafavidák	1502—1736

TÖRÜKORSZÁG

Szeldzsuk uralom	1077—1327
Oszmán szultánság	1300—1924
Konstantinápoly elfoglalása	1453
I. Szulejmán	1520—1566

ARAB ORSZÁGOK

Mohammedán időszámítás kezdete	622
Mohammed halála	632
Az arab uralom kezdete Mezopotámiában, Szíriában és Egyiptomban	633—641-től
Omajjád kalifák	661— 750
Abbászid kalifák	750—1258
Szeldzsuk uralom Mezopotámiában, Szíriában	1076—1262
Fatimida dinasztia Egyiptomban	969—1171
Ajjubid dinasztia Egyiptomban	1169—1250
Mamluk szultánok Egyiptomban	1250—1516
Oszmán uralom	1516—1918

INDIA

Indus kultúra korszaka	kb. i. e. 2500—1500
Védikus korszak	kb. i. e. 1500—800
Maurja korszak	i. e. 325—185
Görög, saka, párthus királyságok	i. e. 250—65
Kusán korszak	kb. 65—320
Gupta korszak	kb. 320—600
Rádzspüt királyság Észak-Indiában	7—10. sz.

Pála, majd Széna királyság Bihárban és Bengálban	kb. 730—1197
Muzulmán hódítások és dinasztíák	11—15. sz.
Mogul dinasztia	1526—1858
Angol uralom	1858—1947
Indiai Köztársaság megalakulása	1950

NEPÁL

LiccsHAVI korszak	kb. 400—700
Thákuri korszak	kb. 800—1200
Malla dinasztia	1200—1343
Interregnum és muzulmán invázió	1344—1347
A három Malla királyság kora	1480—1768
Gurkha dinasztia	1768-tól

BURMA

Mon népek első állama	1—8. sz.
Thai népek királysága Pagánban	639—1284
Mongol invázió, Pagán elpusztítása	1248
Háborúk a kis királyságok között	14. sz.-tól
Új birodalom alakulás	1757
Angol—burmai háborúk, Burmát Indiához kapcsolják	1824—1886
Burma függetlenné válik	1947

THAI FÖLD

Mon korszak	kb. 400—1000
Khmer uralom	kb. 1000—1256
Első thai állam kialakulása	1257
Khmer uralom vége, egységes thai uralom	1275-től
Burmai támadások után függetlenség kivívása	1872

KAMBODZSA

Funan királyság	kb. 3—6. sz. vége
Csen-La királyság	616—627
Khmer birodalom fénykora	9—12. sz.
Khmer uralom kiterjed Thai-földre is	10—13. sz.
Khmerek kiűzése Thai-földről	kb. 1250
Thai-föld és Annam uralma Kambodzsában ...	13—15. sz.
Függetlenség kivívása	1949

INDONÉZIA

Indo-jávai korszak	kb. 4—8. sz.
Sailendra dinasztia	kb. 750—860
Kelet-jávai korszak	9—15. sz.
Muzulmán hódítás Jáván	13. sz.
Indonéz Köztársaság kikiáltása	1950

HANDBOOK TO THE COLLECTIONS OF THE FERENC HOPP MUSEUM OF EASTERN ASIATIC ARTS

This Handbook has been prepared for the 50th anniversary of our Museum's foundation.

In the time of the Hungarian Soviet Republic, on the 22nd of April in 1919, the Directorate for Arts and Museums in the People's Commissariat of Education issued the decree for the foundation of the Museum of Eastern Asiatic Arts. The basis of the new museum was provided by the rich collection of Ferenc Hopp, which was to be supplemented by the smaller Far Eastern and Indian collections of the museums in Budapest. Already years ago in his will dated October 10th, 1910, Ferenc Hopp bequeathed to the Hungarian State his collection, "the results of arduous collecting of several decades", dividing it among the Museum of Fine Arts, Museum of Industrial Arts and Museum of Ethnography. Now through the decree of the Hungarian Soviet Republic he could convince himself that his collection was suitable to form the basis for a Museum of Eastern Asiatic Arts and be thus made accessible to the great public. This was much more than what Ferenc Hopp had imagined originally about the future of his collection, and for that very reason he wished to take charge of the fate of his collection or rather the new museum under the new circumstances. So in his codicil dated June 22nd, 1919, he left also his villa to the Hungarian State for the purposes of the Museum.

Ferenc Hopp (28th of April, 1833–9th of September, 1919) was born at Fulnek (Moravia). At the age of 13 he came to Budapest and took up his apprenticeship at Calderoni, the owner of the first firm of opticians in Hungary. Gradually he became the owner of the firm. As a well-to-do man, he took his greatest pleasure in traveling. He went around the world five times, first in 1882–83, last in 1913–14, immediately before the outbreak of the first world war. His keen sense, talent of observation and his desire to acquire knowledge drove him to geography and natural sciences, and evoked in him an interest for the Art of East Asia. Thus from a globe-trotter he became a collector. The major part of the 4100 pieces of his objects is from Japan and China, which consists of lacquers, ivories, cloisonnés, bronzes, jade and other semi-precious stone carvings. The weapons are represented by Japanese swords and sword-fittings.

The objects transferred by the Museum of Fine Arts totalled 2337 pieces, which were purchased in Japan at the beginning of the 20th century by Count Peter Vay from a fund provided by the State. Almost half of the items are wood

block prints, there are also a great number of paintings. Of the eleven wooden statues some were made in the periods of Fujiwara and Kamakura.

The Museum of Applied Art had been collecting and buying oriental objects from the seventies of the last century, occasionally at world fairs and obtaining them wherever a Hungarian or foreign larger collection was offered for sale. In this manner, at home they purchased the most interesting collection of Japanese combs of Attila Szemere, and abroad the Chinese brocade collection of Olga Wegener. The first relics of Gandhara art, donated by Imre Schwaiger, were transferred to our museum also by the Museum of Applied Art. Among the objects transferred by the Hungarian National Museum the most significant are the presents of Dr. Tivadar Duka (1825–1908), the reliefs of Surya and the Teaching Buddha from Bengal, and a larger-sized bronze Buddha-head from Siam. At the end of the thirties the archaeological collection of Count Jenő Zichy (1837–1906) from the Caucasus and Siberia came the same way into our possession from the National Museum. From the collection of János Xantus (1825–1894), the first director of the Museum of Ethnography, we received a part of the Chinese, Japanese, Further Indian and Indonesian objects collected during his expedition in 1869–70. Zoltán Felvinczi Takáts was appointed director of the new museum, who, as a young staff-member of the Museum of Fine Arts in 1907–8, began to devote himself to oriental art during the inventory-taking of Peter Vay's collection. And after the receipt and arrangement of the collections he could open the first exhibition on the 28th of April in 1923. This exhibition was on the whole very much the same that one could find in the western public or private collections between 1900–1911, up to which time, from 1870, the art of the Far East was almost exclusively represented by Japan. Nevertheless how untenable this state of affairs had been was noticed already in the years immediately preceding the first world war. The discovery of the sand-buried towns of Chinese Turkestan and the caves of Tun-Huang, the ancient archaeological finds brought to the surface in China developed more widely the picture of Chinese Art, and simultaneously they threw a new light upon the interconnection between the arts of India and China. One of the greatest merits of Zoltán Felvinczi Takáts had been his effort to enlarge the collection of our museum, as far as the narrow financial circumstances allowed it, with the Chinese antiques which turned up in the European markets, mostly from the excavations. He bought objects in London, Berlin and Munich, at auctions, or on one or another study-trip. With sure eye and good taste he always chose the essential pieces, especially looking for those objects from China and India serving the reconstruction of the connections with the relics of the great migration period in Hungary.

The development of the Museum really began when the Hungarian People's Republic had been established. In organization the Museum belongs to the Museum of Applied Art. By the aid of it we were able to overcome our greatest difficulties. The Museum of Applied Art allotted to us the building of the György Ráth Museum to install a China Museum, and in this manner the rooms for the exhibitions doubled in number. In addition, it made room in its own building for our reserve objects of art, although it was struggling with its own overcrowded depots.

In the last two decades the growth of our collection, besides the systematical purchases, was due to a great extent to the presents and the exchange of

presents with the Chinese People's Republic, the People's Democratic Republic of Korea, the Vietnamese Democratic Republic and the Indian Republic.

This Handbook intends to make a survey of our collections. We have started as a Museum of Eastern Asiatic Arts and now our collections include almost every Asian country with the exception of two or three. Imre Schwaiger, by several donations in the twenties and thirties, augmented our Indian, Nepalese and Tibetan collectoins to such an extent that they are today the largest in Central-Europe. Meanwhile the collecting of Near Eastern art also began, first through the transfer of objects by other museums, recently through valuable donations and successful purchases. Still the Chinese and Japanese collections are the largest ones, either in the number of items or in value.

For another reason, the editing of this Handbook became necessary. The proportional increase of the space for exhibitions could not keep up with the rapid increase of the collections. It means that we can exhibit for one occasion only 5-6 per cent of the total number of art objects in our two buildings (the Hopp and the China Museum). So we tried to find a way out of this limitedness. We frequently changed exhibitions in the Hopp Museum, but essentially this solution can only increase the circulation of the material, not the number of art objects for exhibitions. In other words the visitors at these exhibitions cannot get a whole picture of our collection, its multiplicity, beauty and value. This Handbook has been prepared for supplying a general picture. Here we introduce in short summary, one country after the other, the different kinds of arts and crafts, which can be found in our museum, from which periods and among those which are the outstanding pieces or groups of outstanding art objects. So this Handbook can give an answer to the question what is the extent and importance of the Museum of Eastern Asiatic Arts founded 50 years ago.

The Chinese Collection

The basis of the Chinese collection of some 2000 pieces, comprising about 1500 pieces, was provided by the collection of Ferenc Hopp, who, among others, deserves credit for starting the collecting of Chinese Art in Hungary. As we know, before him the interest shown in the arts of Far East in this country had been only confined to Japanese Art. To this only the expeditions formed the exceptions. János Xantus purchased art objects in 1869-70 in South China, and Jenő Zichy bought in the first place bronzes for his collectoin at the end of the last century in Peking. These objects were transferred to us by the Museum of Ethnography. Our Chinese collection was augmented with valuable pieces, donated by György Ráth, M. F. A. Nixon, Baron Edward von der Heydt, Géza Szabó, Dr. Mátyás Komor, Baron Bertalan Hatvany and Zoltán Felvinczi Takáts.

We are indebted to our legators, like Mrs. Béla Ágai, Dr. Dezső Bozóky and Dr. Otto Fettick. The presents which we received from the Chinese People's Republic in 1955, 1957 and 1960 have enriched our Museum with more than 1500 pieces, and it is owing to this that the industrial arts, popular arts and woodcuts of New China are well represented in our Museum in a rather instructive way. - In the field of bronzes a chüeh represents the period of the Shang Yin dynasty (1500-1000 B.C.). There are some outstanding objects from the second half of the Chou dynasty (1000-300 B.C.), e.g. a bell (*fig. 1.*), a richly

decorated wheel-hub (*fig. 2.*), a small group of belt-plaques inlaid with gold and silver, two Yin vessels, a great number of belt and costume-decorations. —Among the bronze mirrors from the Han dynasty (206 B.C.—220 A.D.), five are without decoration and nine are decorated and there is a mirror belonging to the period of the T'ang dynasty (618—906). A considerable number of specimens represent the bronze art of the Ordos region, among them are plaques in the form of fighting animals, dagger-axes and the so-called Hunnic cauldron (*fig. 4.*). The period of the T'ang dynasty is represented by a little bronze Apsaras and a bronze image of Bodhisattva. The bronze seals of the Sung period are from the region inhabited by nomads bestowed on us by M. F. A. Nixon. Amongst the specimens of the Sung bronze sculpture mention must be made of the head of Kuan-yin. Among the Ming statuettes there are a number of exquisite pieces, e.g. the statuette of an inspector of roads and canals (*fig. 5.*), the bronze image of an Immortal (*fig. 6.*) and taoist figures, etc. The rare specimen is the life-sized bronze statue showing Fu-shen riding a mule. There are also a great number of Buddhist statuettes from the Sung up to the Ch'ing, and some of them are dated. Among the early statues are a fragment of a stone head of the Buddha which came from Yünkang, an image of Kuan-yin made by Yang Ching in 583 (*fig. 8.*) and a stone votive stele illustrating Buddha with his pupils (*fig. 7.*). The relief portraying a demon (*fig. 9.*), dating back to the 8th century, is derived from the wall of the pagoda on Mount Chinglin, Shansi. Besides, we can find an impressive sized head of Buddha (*fig. 10.*) belonging to the Sung period. Among the wooden statues of the Sung the outstanding ones are the figure of a mourning student and the image of a Buddha (*fig. 11.*) presented as gifts to the Museum by von der Heydt. Along with these are a pair of lions from the 16th century. Amongst the bone and ivory carvings the oracle bones of the Shang-Yin, numbering about twenty, were donated by Géza Szabó. The pendant in the shape of a fish originated from Anyang. The finest ivory carving we have is the image of Kuan-yin of the Sung period, gilded originally (*fig. 15.*). Besides, there are two carvings dating from the 17th century (*fig. 16.*). The carving of St. Jerome is also of great interest. Our Museum keeps a rich collection of jade carvings from the Shang-Yin period up to the 20th century. Here we mention a dagger-axe with a character on its bronze handle and a ritual blade belonging to the Shang-Yin, as well as an astronomical instrument, "hsüan chi", the pi-disks (*fig. 13.*), the symbol of the Earth (*fig. 14.*) and two knot-openers dating back to the Chou dynasty. Among the jade carvings from the end of the Chou and the Han dynasty there are a number of pieces, modelling human figures and animals. The Ming and Ch'ing periods are represented by a fair number of jade and semi-precious stone carvings. In addition, there are a good many snuff bottles mostly collected by Ferenc Hopp. —Among the lacquer objects mention may be made of the earliest ones, as the carved incense burner with the mark of Hsüan-te, a round box with a design of dragon bearing the mark of Chia-ching (*fig. 17.*) and a carved red lacquer box from the beginning of the 16th century (*fig. 18.*). Two little boxes with mother-of-pearl inlay and an incense container in guri-lacquer belong also to the Ming period. Among the lacquers of the Ch'ing the distinguished ones are the red lacquer vase held up by carved dragons, a large box cover dating from the 17th century and a painted lacquer box. — In ceramics we can find the models of a well-curb (*fig. 20.*) and of a case. The largest among the T'ang tomb figures is the statue of a Lokapala (*fig. 19.*). A pair of funeral vases and a small figure of

a child belong to the pre-Sung period. Along with the celadons and dishes from Ting-yao, numbering about 15 pieces, is an outstanding wine pot (*fig. 21.*). The pottery of Tze-Chou-yao is represented by a flowerpot and two pillows, with one of them inscribed with a poem. There are about twenty blue-white porcelains from the Ming and the transitional period (*fig. 23.*), among them a large vase dating back to the 14th century. Further on, we can find a great number of the Ch'ing enameled wares, together with flambé, sang de boef and powder-blue pieces (*figs. 24-25.*). The later porcelains are represented by pieces of great technical interest collected by Vince Wartha. Amongst the porcelains in the European style mention may be made of a punch-bowl (*fig. 26.*). The collection is well completed by several early stonewares made at She-wan. The glass collection is characterized by several vases and inside-painted snuff bottles done by popular artists. – Among the textiles are the thirty silk brocade bookcovers of sutras from the Ming period, kept originally in the Wegener collection. Outstanding among the textiles are a mandarin square of the 14th century and the fragments of two dragon robes. Besides, there are two large silk embroideries featuring the deities of the constellations, and another embroidery done in the years around 1700, depicting the reunion of the literati (*fig. 32.*). A silk tapestry (k'o-ssû) with a design of a taoist scene (*fig. 31.*) can be dated back to the 15th century. Among the Ch'ing textiles an imperial dragon robe of the reign of Ch'ien-lung is of great interest. The textile collection is completed by several embroidered costumes, fan-cases, money-purses, rugs and a flag of the Boxers. – In our collection there are 50 paintings mostly from the Ming and the Ch'ing periods. Two fragments of Central Asiatic wall painting from the 6-7th century feature the heads of devatas. They are from the caves of Quizil, originally belonging to the collection of A. Le Coq. The Sung period is represented by the hanging scroll of Kshitigarbha (*fig. 33.*) and the album leaf of Manjushri. One of the best paintings is the „Mare with her sucking filly” (*fig. 34.*) from the Yüan period. A fan-shaped landscape painting with a poem inscribed on the other side by Huang Tsai dates back to the beginning of the Ming dynasty. In addition, we have to mention the “Heron in the reeds”, the “Children of the palace” and an album of Lohans from unknown painters. From the Ch'ing period the following pieces are noteworthy: the “Hermit” by Kao Ch'i-p'ei (1672?-1734), painted with fingertips, the “Wild geese” by Pien Shou-min (1722), the “Walking” (*fig. 38.*) by Kai Ch'i (1774-1829) and the “White monkey” by G. Castiglione (1688-1768) (*fig. 35.*). The portrait of “The mandarin's wife” is painted in a fine detail. The new trend of Chinese painting is well represented by three flower-and-bird paintings by Jen Po-nien (1840-96). From the great master of the first half of our century Ch'i Pai-shi we have three earlier paintings donated by V. Chytil, a Czech professor, once active in Peking, and eight from his later years. From the works of his contemporaries we have the scroll of “Peonies” (*fig. 36.*) by Wu Ch'ang-shuo (1844-1927), the coloured landscape painting (*fig. 37.*) by Huang Ping-hung (1864-1955), and works by Ch'en Pan-ting, Yü Fei-an and Li K'o-jan. – The presents of the People's Republic of China provide a good illustration of the new Chinese art. The material meant an augmentation of 700 art objects in 1954, 321 items of industrial arts in 1960, and 73 woodcuts and 97 paper-cuts in 1955-65. Among the numerous ceramics are the multifarious and coloured Ching-tê-chen wares. There are unglazed biscuit wares too. (*fig. 40.*). We can find, among the clay figures from Shi-wan, works by Liu Chuan, the popular craftsman. The

folk ceramics are also well represented (*fig. 42.*). Along with all these we have a total of more than 200 specimens of textile and one hundred lacquer wares. The ivory carvings are done in either traditional or new styles (*fig. 39.*), so as for carvings of jades and soapstones. In the new woodcuts we can find works by Ku Yüan (1919-).

The Tibetan Collection

Our Tibetan collection consists of 15 statuettes, 12 paintings and several other objects. The most outstanding among the statuettes are the images of Amitabha Dhyani Buddha and Hevajra (*figs. 43, 46.*). As far as the Tibetan thankas are concerned, we may lay stress on the one from the 18th century representing the Healing Buddha (*fig. 47.*).

The Japanese Collection

The Japanese collection of our Museum has a total of more than seven thousand objects, 90 per cent of which belongs to the Edo period, so they present a comprehensive picture of the art of this period. However, there are also a few outstanding objects belonging to the earlier centuries. Ferenc Hopp, besides Chinese art objects, collected mainly Japanese ones, particularly works of industrial arts. The material was supplemented by the Peter Vay collection of Japanese art transferred from the Museum of Fine Arts, which had been brought together in Japan from a fund provided by the State. This collection contains a part of our Buddhist paintings and statues, and the Japanese woodblock prints and scroll paintings are by far the largest in number in the collection. The stock has increased with the transmitting of private collections: the metal works and ceramics came from the Dány collection, the combs and hairpins are from the Attila Szemere collection and the industrial art objects from the beginning of the 20th century belonged to the Dr. Otto Fettick collection. The oriental part of the large ceramic collection of Vince Wartha, professor of the Technical University, transferred by the Museum of Applied Art, contains mainly pieces of interesting technique. Among the donors we must make mention of Aladár Flesch, the late consul-general in Yokohama, Gyula Tornyai the painter and Dr. Gyula Bischitz. It was the Museum of Applied Art which purchased at the international exhibition of 1900 in Paris the painting of a peacock by Araki Kampo and the screen painted on silk by Iida Shinkichi. The earliest pieces of the Japanese collection are Buddhist sculptures, one part of which is derived from the Vay collection. The remarkable statue of Shaka Nyorai in dry lacquer (*fig. 48.*) dates back to the Nara period (645-794). The wood-carving of Shaka Nyorai is modelled in the style of the statue of Jocho Buddha. Besides, the seated Fudo and a small bronze relief of Buddha belong also to this era. The wooden statue of a Bodhisattva with cut gold (*kirigane*) patterns on the robe was done in the Kamakura period (1185-1333). Among the statues of later times mention may be made of the small Amida Buddha (*fig. 50.*) from the Muromachi period (1392-1573), as well as a Kannon of many arms, the head of a pupil and the standing Shakyamuni. The 18th century bronze sculpture of Bodhisattva (*fig. 51.*) is exquisitely mould-

ed. There are two smaller bronze Bodhisattvas dated 1711. Along with all these are thirty portable shrines of different sizes from the 18th century. Among the early Buddhistic hanging scrolls there is a kakemono of thirteen Buddhas, connected with the Shingon sect, the picture by Kongochi Sanzo, one of the Shingon patriarchs belongs also to the Fujiwara period like the other ones. Two paintings of Amida are from the Kamakura period. A large 18th-century painting of the Buddha's Nirvana, a version of an earlier composition, can be attributed to the Kano School. Mori Tetsuzan (1775-1841) made a sketch of the same theme in ink. The greater part of the Japanese scrolls, numbering about 400, has been bought by Peter Vay, and they are mainly pictures by less known painters of the schools of the Edo period. The ink-painting of "Kannon on the rock" (*fig. 52.*) is a good representation of the art of the late Muromachi period. From an earlier period we may mention Shoki the demon-queller which is painted in a powerful style. From the Kano masters we have a flower-and-bird painting by Eitoku (1543-1590). A part of a painting on a sliding-door depicting a carp swimming among waves, dates back to the Momoyama period (1568-1615), which was mounted later as a kakemono. There is a painting of a karashishi from the beginning of Edo. Here we may also mention the "Bamboo and poem" by Kano Tanyu (1602-74) and the "Wagtail with leaves of lotus" by Kano Naonobu (1607-50). Among the masters of other schools the paintings of Tani Buncho (1764-1840) and Watanabe Nangaku (1767-1813) are of great interest. Outstanding among the *nanga* paintings are landscapes by Tanomura Chikuden (1777-1835) and Hirano Gogaku (1809-1892). The masters of the Tosa School are represented by Tosa Mitsunobu and Tosa Mitsumochi. A 17th century album depicting the scenes from the *Genji Monogatari* (*fig. 53.*) is also painted in the style of the Tosa School. The noteworthy among the paintings by the *ukiyo-e* masters are the "Poetess" by Sukenobu (1652-1724) and the "Crossing the river" (*fig. 54.*) by one of the Hokusai school. The painting of a peacock by Araki Kampo (1831-1915) and the four-panel screen by Iida Shinkichi with the one side embroidered and the other side painted came from the end of the Meiji period. Hirai Baisen painted a hanging scroll at the beginning of the 20th century depicting the downfall of the Heike family (*fig. 56.*). We have also a painting of a fairy by Foujita Tsugouharu (1886-1968), in addition, we have some sketches from the series of the "Victims of the Atomic Bombs" painted by Akamatsu Toshiko and Maruki Iri. In the case of the Japanese prints, numbering over one thousand, the greater part came with the Vay collection. The early masters are not well represented in this collection, and many of the 19th century prints are of secondary importance. Among the early prints mention may be made of the remarkable figure of an actor by Torii Kiyonobu (1664-1729) and another one by Nishimura Shigenobu (*fig. 57.*) (active around 1730). From the end of the 18th century the two best prints in the collection are "Kintaro on a bear" (*fig. 60.*) by Torii Kiyonaga (1742-1815) and the grotesque half-length portrait of Ichikawa Ebizo the actor (*fig. 61.*) designed by Sharaku (active between 1794-95). Along with these are woodblock prints from Shuncho, Shunko (*fig. 58.*), and Sunsho. The collection includes also twenty works by Utagawa Utamaro (1753-1806), among them the rare one is Yama-uba and Kintaro (*fig. 59.*). We have no complete series of the prints from Hokusai (1760-1858) or Hiroshige (1797-1858), but only a number of single sheets. A picture belonging to the series of waterfalls by Hokusai (*fig. 62.*), the sheets from the Tokaido Series and the still lifes of birds and

flowers by Hiroshige are of excellent quality. A number of prints by masters as Toyokuni, Kunisada and Kuniyoshi can be also found in the collection. There is a woodblock print of Jesus by Munakata Shiko. Among the 170 wood block printed books the three-volumed one of Suke-nobu and the series dealing with the Japanese architecture are rather noteworthy. Our collection of the Japanese swords and sword-fittings is relatively rich in number, the greater part being originally in the Ferenc Hopp and Peter Vay collections. Several blades are provided with marks, among them there are from the 17th century, e.g. the pieces by Masakatsu (the Mito schools in Hitachi province) and Kobayashi Kunisuke from Echizen. The major part of the swords belongs to the Edo period. The art of the Japanese weapons is also represented by more than 30 spears, two armours of samurai and some 450 tsukas, kozukas, fuchis, kashiras and menukis, in almost every style of the different schools. For instance, there are some earlier and later tsukas of the Goto school, several Chinese-styled landscapes of the Kaneie school, pieces of the Chinese school of Echizen (*fig. 63.*) and of the Ito and Soten schools (*fig. 65.*) In addition, there are a great number of specimens done by the masters of the Nara school of the Edo period, among them is the tsuba with the figure of Bishamon-ten made by Toshinaga (1667-1737), and the one decorated with Emma-O by Hamano Noriyuki (+ 1787) (*figs. 64, 66.*), etc. Our collection of the Japanese bronzes of the Edo and Meiji periods (about 150 in number) is rather rich, consisting of articles for use. Some pieces made by Murata Seimin (1761-1837) can be also found here. Among the ritual objects is a 17th-century vajra-holder exquisitely made of sentaku bronze and a vajra from the Muromachi period. We keep in the collection of cloisonné enamels several pieces from the 19th and 20th centuries. The major part of the Japanese ceramics belongs to the 18-19th centuries. A small Ko-Seto water dropper can be dated back to the Kamakura-period. Among the tea utensils mention must be made of a 17th-century tea-caddy (*chaire*) from Takatori, a Shigaraki ware of the 18th century, a Ki-Seto bowl and a tea bowl of the Raku type from the beginning of the 19th century. Outstanding among the Bizen figural wares are Hachiman dating from the 19th century (*fig. 67.*) and a white horse bearing the mark of Komaru Josha (who was active: 1840-50). (*fig. 68.*) Among the many Satsuma and Kyoto wares a Sen tea-set (*fig. 70.*) and a standing lion (*karashishi*) from the 18th century (*fig. 69.*) are of great interest. As for the porcelains mention may be made of some early Imari pieces of the 17-18th century (*figs. 71-72.*) The Hirado wares are well represented by the figure of Hitomaro the poet (*fig. 74.*) and the blue-white open-work incense burner from the 18th century. Another blue-white incense burner with a figure of an elephant was made by Dohachi III. The representative pieces of the porcelains manufactured by the turn of the 19-20th centuries were originally in the Fettick collection. Owing to the special interest of Ferenc Hopp the collection of the Japanese lacquer is exceptionally rich in the pieces belonging to the Edo period. An interesting piece is a lacquered wicker-work box for letter-paper (*fubako*) with inlays in the style of Korin from the early 18th century. Among the gold lacquer wares, which are particularly well represented, a box dating from the late 17th century should be mentioned with fine illustrations of a monogatari (*fig. 76.*). There is also a large Chinese-style chest (*karabako*) (*fig. 75.*) and a pair of lions in Negoro lacquer also from the 17th century. Another good piece is a box with the mark of Ritsuo. In our intro-collection, numbering nearly 200, there are a few pieces

from the 17th century, such as the one decorated with sea-snails and conch shells (*fig. 77.*). From the 18th century the inros decorated with a dragon and karashishis are exquisite specimens (*figs. 78, 80.*). A piece showing the view of the Miyajima Shrine (*fig. 79.*) belongs to the 19th century. We have also some inros bearing the marks of the masters as Kajikawa, Koma, Shokasai, Tsuchida, Sekigawa, Kiyogowa, etc. The lacquer collection includes, further on, about 200 pieces of the combs and hairpins from the Szemere collection. As for the netsukes, amounting to several hundreds, dating from the early times up to 1880, they are quite representative of almost every style. Among the early pieces the figures of Dutchmen (*fig. 81.*) and the Tartar shepherd are of great interest. Of the 18th-century netsukes the excellent ones are the figures of Tekkai Sennin (*fig. 82.*), of Ni-O by Shuzan (*fig. 84.*), three buffalos by Tomatada and the wood-carving Uzume with a mask of Saruta Hiko by Shugetsu (*fig. 83.*). From the turn of the 18th and 19th centuries we have netsukes made by Minko, Toyomasa and Toen. The most interesting among the okimonos is the ivory carving of the girl with a branch of wistaria. Besides an 18th-century kesa the Japanese textile is represented by a series of 150 brocade patterns from the 18th and 19th centuries.

The Korean Collection

The art of Korea was formerly represented very modestly by only 50 specimens coming into our possession earlier. In 1958 the collection was enriched by a present of 120 art objects from the People's Democratic Republic of Korea, the major part being items of the present industrial arts. The early pieces of this collection were mainly collected by Ferenc Hopp and Zoltán Felvinczi Takáts. Three spoons, two bronze bowls and a mirror represent the early Korean bronze art. Besides, the cover of an incense burner from the 12–13th century is noteworthy, with the figure of a reclining unicorn (*fig. 85.*). The relics of the Buddhist sculpture from the Koryo period are a standing image of Shakyamuni and a small size Buddha in a seated position (*figs. 87–88.*). Along with these is a 15–16th-century covered bronze incense burner decorated with a lion (*fig. 86.*). Among the ceramics of the Koryo period the best are an inlaid round box with cover and a celadon-glazed stem cup (*figs. 89–90.*). There are three wares representing the blue-white porcelains of the Li period, as well as a vase with greyish-green glaze and a jar in brown glaze (*figs. 91–92.*). As for the Korean pictorial art our Museum possesses two Buddhist paintings: one is the Buddhist Trinity from the 16–17th century in Chinese style (*fig. 93.*) and the other one is the Mahamayuri (Goddess of Peacock) of a later time painted in the folk art style. In 1958 the inventory reported an increase of 120 objects as a result of the exchange of presents. Among them there are several old pieces too, e.g. an 18th-century vase decorated with a dragon, two small tables with drawers, a wedding chest, a small dressing table, a reflex-bow, a painted quiver and a jewel-set. Among the recent wares of industrial arts are cooking vessels and table-sets in copper, celadon-glazed wares in imitation of the pieces of the Koryo period, modern lacquers, silk attires and embroideries, etc. Here we must make mention of the two models of the Anak No. III. tomb, 120 kilometers southwestward from Phenyang, excavated in 1949, and of the nine original size copies of the main wall-paintings of the tomb. They were exhibited in

1956 for the first time abroad by our Museum. The tomb is one of the richest in wall-paintings there. It was made for Tung Shou, the governor, who died in 357, and for his wife. On the copies we can see, besides Tung Shou and his courtiers (*fig. 94.*), his wife, the kitchen of his palace, the draw well, the stable, the coach-house, the corn grinding and the parade of Tung Shou. So these paintings are of unique importance to the cultural history of the Far East.

The Vietnamese Collection

The material of Vietnamese arts was formerly not significant. Outstanding among them are a large bronze drum from the first centuries with a decoration in relief and a 17-18th century bronze statue presenting Kuan-yin together with several complementary figures (*fig. 95.*). Our collection was enriched significantly in 1961 by 48 art objects of the exchange material from the Hanoi Historical Museum, which were put on display in 1962-63. The 48 objects comprise the following: five excavated bronze age weapons representing the culture from the 3th B.C. to the 3th A.D. in North Vietnam: two spear-heads, two small axes and a spade-guard came from three sites (*fig. 96.*); 35 pieces of ceramics, half of them belonging to the 11-12th century, and the others are potteries after Chinese models of the Sung period. They have fine glazes and incised decorations. Besides, there are bowls and cups in bright brown, crackled or celadon glazes, and wares covered with splashed glaze (*figs. 97-99.*), the major part of which came from Thanh Hoa. The later ceramics are represented by a 15th-century green glazed small size jar with a handle for keeping lime and a very interesting figure of chimera in brown glaze from the 17-18th century. There are also six blue-white porcelain plates of the 18-19th century from the area of the village of Bắc Ninh. Although they were made after Chinese models, the decorations might be regarded as characteristic of the Vietnamese folk arts. A fine wine-pot (*fig. 100.*) and a teacup represent the later bronze art. The exchange material also includes a round wooden box with mother-of-pearl inlay, a sword in European style, an embroidered altar-cloth in Chinese style and two folk embroideries. In 1964 we received 43 art objects from the Council of Cultural Relations in Hanoi, containing modern ceramics, lacquer works, textiles and works of other arts. Lastly mention must be made of the modern hand-coloured wood-block prints and plaster copies of archaeological finds sent by the Hanoi Historical Museum.

The Indian Collection

The Indian collection contained originally only few objects. The enrichment of it was due to a great extent to the donations made by Imre Schwaiger (1864-1940), with whom Zoltán Felvinczi Takáts was in friendly relations and their cooperation helped us to be enriched with many outstanding pieces representing the main periods of the Indian art. Between the two world wars the collection grew only with a group of textiles by purchase, but since then our Indian collection is growing with organized purchases, thus, for instance, we bought seven modern paintings in 1955 on the occasion of the Indian exhibition

of Budapest. Our Indian collection includes also the art objects from Nepal, mostly presented by Imre Schwaiger, as well as the material from Farther India and Indonesia. The prehistoric period of India is represented by eighteen nuclei of flint-stone, mostly presented by Henry P. le Mesurier, from whom we also received ten copper objects from the Indus culture, which is completed by several fragments of pottery. From the Pre-Maurya period we have fragments of grey pottery, and from the Maurya period six "Mother Goddess" figurines in terracotta. The Indian sculpture is represented, along with 54 pieces of Gandhara sculpture, by 48 statues and reliefs, mostly from Mathura, donated also by Imre Schwaiger. Among the Gandhara sculptures are ten slate figures and fifteen reliefs, nineteen statues and twelve friezes in stucco, dating from the 1st to the 6th centuries, illustrating mostly Buddha, Bodhisattva and Maitreya. The most interesting among them is the idealized head of Buddha. The slate reliefs depict events in the life of Buddha and jataka stories (*figs. 101-102.*). The stucco figures from Gandhara are of great importance, among them are some heads of Buddha and Bodhisattva. In the case of the 24 sandstone figures of Mathura from the Kushan period we can find, besides the figures of Buddhism, Jainist prophets, apsarases, Kuveras, etc. (*figs. 103, 108-110.*). As to the statuettes of the Mathura period there are some terracotta figurines (*figs. 104, 107.*). The statuettes of the Gupta period are represented by terracotta figurines composed more freely, such as figures of man and woman, the girl and the dancer (*figs. 105-106.*). Along with these is a fragment of relief from the 7-8th century featuring Shiva and Parvati. A male head and a head of Shiva in grey sandstone (*fig. 111.*) can be dated back to the 9-11th centuries. Among the five pieces from the Pala-Sena age the outstanding ones are the two large steles of Surya and the Teaching Buddha (*figs. 115, 113.*). Further on, the black head of Vishnu (*fig. 112.*) reminds us of the most beautiful sculptures of this period. A fragment of a female head in grey slate came from the surroundings of Orissa. Besides the mentioned pieces we keep also sixteen reliefs and statues in different stones, mainly in sandstone, belonging to the Middle Ages of India. It may be supposed that five statues among them in yellowish and greyish sandstone from the 10-12th century belong to Rajputana, e.g. Vishnu and Lakshmi (*fig. 118.*) and a Yaksha (*fig. 116.*). Among the statuettes of metal, numbering 21 pieces, mention may be made of Vishnu and Lakshmi of the 14-15th century, derived from South India, as well as two figures from the 17-19th century illustrating Krishna and a group statues from the 18-19th century illustrating Durga the demon conqueror. From the Mughal period we have several excellent weapons, semi-precious stone carvings and miniatures of the 17-18th century, which are among the most valuable objects of this period, mostly donated by Imre Schwaiger. From this group we may mention a calligraphy with gold letters and a miniature painting entitled "The capture of elephants" (*fig. 126.*) showing the influences of Persia, figures of Shah Jehan and Aurangzeb, the Mughal princes (*figs. 122. and 121.*), and miniatures e.g. Prince and the court-lady, the Lady in blue dress, the Princess (*figs. 123-125.*) and the Loving couple. The Rajput School is represented by twelve miniatures, outstanding among them are the Lady playing on a vina and the Ladies on the balcony. The painting of Krishna with shepherd girls belongs to the Panjab region. The miniature of the Prince dictating to the Princess, presented by the Indian Government in 1967, was painted by a master of the Kangra school about 1830. The popular paintings of North India of the last century are represented by a dozen of aqua-

relles picturing Krishna, Vishnu, Durga and Sarasvati, etc. We keep in our collection also ten modern Indian paintings, which include the works of B. Sanyal, H.A. Gade (*fig. 127.*), S.A. Anandkar, S. Chavda, A. Das, as well as S. Sausa. The Standing woman painted by J. Roy is the bequest of Edith Tóth. The etching of the "Birth of a white rose" made by S. Hore was presented to us by the Indian Government in 1966, as well as the oil-painting of "Black and white divided by three", a work by N. F. Hussain and the two batik pictures on canvas: "Arjuna and Daryodhana" by M. Ram and the "Sacred festive chariot" by Rath. The Mughal industrial art is well represented by ten semi-precious stone carvings of the 16-17th century (jade cup, mirror, sword-hilt, plate in lapis lazuli, etc.), and weapons too. In the textile collection, comprising more than 200 pieces, there are seven rug-fragments of the Mughal era from the end of the 17th century, one of them being probably from a workshop in Lahore. Among the fragments of our Kashmir shawls three belong to the late 18th century and the rest are of the 19-20th century. — Along with all these we keep about seventy woven fabrics, eighty embroideries and fifteen textiles in different colours. The major part of them was presented to us by Imre Schwaiger or transferred from the Ferenc Zajti collection of the Indian textiles, purchased by the Museum in 1941. The material suffered severe damages during the war. Among the jewelry mention may be made, besides the gold pieces, of sixty folk jewels. The charming lacquer wares of Kashmir were bought by Ferenc Hopp himself, while the Sind pieces were donated by Imre Schwaiger. The folk arts are also represented by metal articles for use, e.g. the finely made specimens of lothas. The 15 Bidri metal works originate from the world exhibition of Vienna in 1872. Our Indian ceramics are modest in number, but still mention may be made of the two large ornamental plates with motives of Ajanta.

The Nepalese Collection

We owe our Nepalese collection almost entirely to Imre Schwaiger's magnanimity. The most interesting among the fifteen statuettes is Mahā-sahasra-pramardani of the 12-14th century (*fig. 128.*), as well as Manjunatha with Shakti from 1768, the tantric image illustrating Shadakshari (*fig. 129.*), the image of Mahasiddha, a seated Maitreya from the 18th century and Bodhisattva from the end of the 18th century (*figs. 131-132.*). There is a 17th century Nepalese thanka depicting the meeting of 108 Buddhas, along with this is a votive painting illustrating the Khatmandu Stupa with figures of Buddhism. From the 15-16th century we have a statue of lion (*fig. 133.*). Mention may also be made of an ornamental plate from the 18th century featuring Mahakala, which may have been originally a mask. The Nepalese goldsmith's art is represented by boxes for keeping rosaries (*fig. 130.*), amulets, amulet-containers, earrings, brooches, etc. In addition, there is in the collection an illustrated manuscript of Pancharaksha Sutra from the year 1675 with carved wooden covers (*figs. 134, 135, 136.*).

THE SOUTH-EASTERN ASIATIC COLLECTION

Among the BURMESE material the two outstanding pieces are a head-fragment in white marble from the 12–14th century and a painted head in sandstone from the 14th century. We have an interesting Burmese painting on silk, which depicts the event of the capture of the last king of Burma in 1885 (*fig. 137.*). Amongst the lacquered wares mention may be made of an architectural ornament from a pagoda in Pangun and a cover of sutra. The collection is completed by an altar, a boat-shaped lute and some carved furniture from the 19th century. From CEYLON we have a ritual dancing mask illustrating Tpurhaka Yaka the demon, which can be dated to the 18th century. Besides, we have some Buddhist manuscripts on palm leaves and several ivory carvings from recent times.

The SIAMESE art is represented rather well. In sculpture we have a head of Buddha in red sandstone (*fig. 138.*), being the earliest piece of the ten Siamese statues, as dating back to the 12–13th century. A small seated bronze Buddha from Lopburi is of the 13–14th century (*fig. 139.*). There are a large sized bronze head of Buddha and a smaller one (*figs. 140–141.*) which are also of great interest. The Siamese paintings show Buddhist scenes, Buddha with his two attendants and The Spheres of Existence (*fig. 142.*). Along with these we keep a Siamese Buddhist manuscript with covers painted in red and gold (*figs. 143–144.*). According to the notes by János Xantus one of the lacquer boxes was painted by the queen of Siam in 1869. We have a rich collection of Siamese jewels with a total of 140 pieces, consisting mostly of silver objects. The 26 small size glazed ceramics of the 14–16th centuries include both the Sawankhalok and Ch'iang Mai wares. They include lamps, oil- and scent-containers.

From CAMBODIA we have a larger fragment of relief from Angkor Thom, representing the half figure of a deity (Bertalan Hatvany's donation), as well as a smaller one belonging to Angkor Vat. Besides, we can find four Cambodian Buddhist books from the 19th century.

The earliest objects from JAVA are two carved stones of the 11–13th century, illustrating Devi and Rakshasa (*fig. 145–146.*). A demon figure of the 17–18th century shows the imitation of the ancient style in Indonesian sculpture. As for our rich wayang collection 46 wayang figures can be found featuring the heroes of Pandava and Kurava. In addition, we have a richly illustrated wayang manuscript (*fig. 147.*) from the 18th century describing the play and giving the essential features of the characters. The collection includes also sceneries, pictures (*fig. 149.*) and some masks in earlier and later styles, used for the shadowplays. The major part of this collection came with the Ernő Zboray collection purchased in 1966–67. The best specimen in our collection of kris is an 18th century one with gold scabbard of engraved decorations.

THE JENŐ ZICHY COLLECTION of the Caucasian and South-Siberian archaeological finds was transferred to us in 1937 by the Hungarian National Museum. The objects, numbering over 2000 pieces, were bought and received by Jenő Zichy at the end of the last century in the Caucasus and South Siberia during his expeditions, which were organized by himself for tracing the migration of the forefathers of the Magyar settlers in Europe. The greater part of the Caucasian material came from Kabardia in North Caucasus. The bronze tools and weapons from the second millennium B.C. are well represented, likewise the

pendants from the Scythian era (7-3th century B.C.) with designs of human figures and animals. However the major part of this collection is constituted by small size import objects from Greece and Rome, e.g. fibulas, jewels, pearls, handles of vessels, lamps, buckles, etc. We have a number of mirrors of the Sarmatian culture (3th century B.C.--3th A.D.). Two sets of embossed gold-plate belts from the Kerch region with the motives of winged stag or griff showing the fusion of the antique traditions with the arts of the Nomads (*figs. 151-152.*). There are two fine cups of cut glass, coming from the Kuban region and Hunzak, Daghestan (*figs. 153-154.*). From the Alanic period (4-10th century), besides a great number of iron objects, mention may be made of the post-Hunnic metal works, the most interesting being an inlaid gilded belt-set. The South-Siberian objects came from the surroundings of Tomsk and Minussinsk. They are fewer in number than the Caucasian objects, and are mostly of bronze. We can find among them a great number of bronze knives of the Karasuk and the later Tagar cultures (7-2th century B.C.), as well as mirrors (*fig. 155.*), stirrups and horse-bits. From the Tagar period, besides a large belt plaque with a tiger devouring an argali, there are three smaller stags used as belt mounts and pole-ends with mountain goats (*figs. 156-157.*). Among the finds of the Middle Ages and later times we may mention the spears, the arrow-heads, horse-bits and stirrups.

THE MONGOLIAN COLLECTION

The Mongolian collection has a total of about one hundred specimens. A curved bronze knife from the end of the Karasuk period (10-8th century B.C.) was donated by Professor Lajos Ligeti. The largest among the silver objects is a large tea jug and the finest is a head crown or ornament for women with filigree-work inlaid with semi-precious stones. The Mongolian attires are represented by garments in buckskin and silk, boots, hats, etc. Among the articles for use we can find tea-cups made of wood and mounted with silver. There is also a fiddle decorated with a horse-head, as well as two bows, some belt plaques in silver and tinder-boxes. We have received from Professor Rinchen a carved handle of a shaman drum and an embroidered silk shawl. Along with these mention may be made of snuff bottles made of different semi-precious stones and other materials (*fig. 158.*). As for the Buddhist objects, which are few in number, we may mention the image of Vajradhara with Shakti and the six-armed tantric figure of Mahakala Dharmapala standing on the demon Vinayaka. The statue of Vajrabhairava is also of some importance despite its incompleteness (*figs. 159-160.*). The lamaist ritual objects are represented by about twenty pieces. Besides, we have some books and wood blocks in Tibetan language, on one of the blocks with the mystic diagram of "All Powerful Ten" consisting of ten Sanscrit letters written in the lancha script (*fig. 161.*). The thankas and wood block prints from the Chinese lamaist monasteries were presented by Professor Lajos Ligeti who collected them during his study-tour between 1928-31.

THE NEAR EASTERN COLLECTION

In our Museum it has been brought together in the last 15-20 years, at present it is still restricted to the Islamic art. In this collection only the metal

works are represented in larger number. They belong mostly to the 19–20th century with only a few exceptions. The outstanding ones among the earlier pieces are four small Luristan bronzes (*figs. 162–163.*), as well as a covered jar from Meshed of the 11–13th century, a bronze incense burner in three parts (Sir Aurel Stein's donations) (*fig. 164.*) and a 12th century mirror with inscriptions. From Iran of the Mongol era we have two copper bowls with silver inlay, dating from the second half of the 14th century (*fig. 165.*).

Among the Turkish metal works the incense burner bearing the tughra of Murad the Fourth (1609–1640) (*fig. 166.*) is of great interest. A large sized bronze cauldron of the 18–19th century belongs to Daghestan, Caucasus. In addition, we have ten Iranian animal figures made of metals dating back to the 18–19th century (*fig. 167.*). There is also a collection of Near Eastern weapons numbering over one hundred pieces. In ceramics we find an Egyptian bowl with polychrome lustre painting from Behnasa, dating back to the 9th century, donated by Dr. Géza Fehérvári, London (*fig. 168.*). Another bowl with yellow lustre painting, a gift of Edmund de Unger, London, has a resemblance to the style of the master Muslim of the Fatimid era (*fig. 169.*). E. de Unger donated also a turquoise glazed Iranian amphora jar from Rayy, from the 12–13th century. There is a vase (*fig. 170.*) representative of the ceramics of Sultanabad at the end of the 13th century painted in turquoise and black. Along with this we have a large Meshed dish made in imitation of the Chinese blue–white porcelains (*fig. 171.*). A South–Arabian tomb figure in alabaster (*fig. 172.*) and an 11–12th century Koran leaf with the details of the 37th sura are also of some importance. Amongst the Near Eastern jewels mention may be made of an Iranian silver necklace with an amulet, dating back to the end of the 18th century (*fig. 173.*).

Múz. 83/c
(25.901)

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető	5
KINAI GYŰJTEMÉNY	7
Bronzművesség	8
Szobrászat	11
Jadefaragás	13
Csontfaragás	16
Lakkművesség	17
Kerámia	18
Üvegművesség	21
Zománcművesség	22
Textil	24
Festészet	25
Új és mai Kína művészete	27
TIBETI GYŰJTEMÉNY	33
JAPÁN GYŰJTEMÉNY	37
Buddhista művészet	37
Festészet	41
Fametszetek, fametszetes könyvek	44
Kardok, kardtartozékok, fegyverek	48
Bronzok	50
Rekesz-zománcok	50
Kerámia	50
Lakkművesség	54
Necukék, okimonók	57
Textil	58
KOREAI GYŰJTEMÉNY	59
VIETNÁMI GYŰJTEMÉNY	64
INDIAI GYŰJTEMÉNY	67
NEPÁLI GYŰJTEMÉNY	86
HÁTSÓ-INDIAI ÉS INDONÉZIAI GYŰJTEMÉNY	91
BURMA	91
CEYLON	91
THAIFÖLD	92
KAMBODGA	96
JÁVA	96
ZICHY JENŐ GYŰJTEMÉNY	100
MONGOL GYŰJTEMÉNY	103
KÖZEL-KELETI GYŰJTEMÉNY	105
Kronológiai táblázat	110
Handbook to the Collections of the Ferenc Hopp Museum of Eastern Asiatic Arts	113

HFMK
20230113

HANDBOOK OF THE FERENC HOPP MUSEUM OF EASTERN ASIATIC ARTS

